

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

TRACTATUS
DE
VIRGINITATE,
VIRGINUM STATU
ET JURE.

CAPUT. I.

De notatione nominis Virgo.

Non conterendo tempus in
perplexa de verbis controversia,
quæ Grammaticorum potius,
quam Iurorum esse videtur, quam
& Vlp. in l. 1. §. sed & sciend. ff. de
ædil. edicto. aspernatus, brevibus rem aggre-
diemur. Dicitur autem virgo, à virtute,
quam omnes colere tenentur, præcipuè ta-
men ea in virginibus elucere debet. Vel ut
virtus labi nescit, ita virgo intacta & illiba-
ta esse debet, Vel à viro, quod infantilem
A ætatem

ætatem egressa, nubilis esse potest, & viro
 conjungi. Vnde & inter Græcos quidam
 παρθένον virginem, quod significat Ἀφ' ἡ
 ἐξ ἡλικίας dictum volunt; h. e.
 quia ætatem infantilem egressa est, ut nubilis
 esse possit. Vel à vigore, quod ea ætate, qua
 dicuntur virgines, maxime vigeant puellæ.
 Vel ab ætate viridiori, sicut & virga. Vel
 dicitur virgo ab incorruptione, quasi verago,
 quod veram ignorat fæmineam passionem
Isidor. lib. 11. c. 2.

C A P I I.

De definitione virginis, & virginitatis.

ESt autem virgo, quæ virum non cogno-
 vit. Et est virginitas status intactus, seu
 incorruptus. Hic sciendum secundum *Ri-*
chard. in 4. distinct. 33. dupliciter sumi vir-
 ginitatem: Primo modo, improprie, pro
 integritate carnis, & sic quilibet nascitur vir-
 go, & istud non est virtus. Secundo modo,
 virginitas sumitur pro habitu, quo voluntas
 determinatur ad respuendum promte & fa-
 ciliter omnem delectationem Veneream e-
 tam licitam, ut mens liberius spiritualibus
 vacet, quia ut dicitur *1. Cor. 7.* Virgo cogi-
 tat, quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore &
 Spiritu, & hæc est virtus & diffinitur ab *Augu-*
stino

Amolibr. de nupt. Virginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio, i. e. quod virgo debet gerere in proposito ut in hoc perseveret perpetuo, & ex hoc patet, quod integritas carnis non est de essentia virginitatis, sed est quidam decor ejus accidentaliter, extrinsecus existens, qui perdi potest sine diminutione virtutis virginitatis, ut patet 32. q. 5. in pr. & c. tollerabilis.

C A P. III.

Num virginitas preferenda matrimonio?

Psa virginitas miraculum est. Et adeo miraculum esse censetur vera castitas, ut præponatur etiam lapsis poenitentibus, hoc pso genere. Nam castitas perditâ nunquam reparari potest, vixq; ab ipsa divina potestate. Itaque major corona est virginum, & continentium, quàm conjugatorum. Et tanta est differentia inter statum virginalem & Matrimonium, & tantò acceptior est Deo virginis, quanto magis grati & accepti fuere Adamus & Eva in Paradiso ante peccatum, & tantò homines superiores animalibus, & tantò eminentior est status Angelorum cœlestium, statu hominum terrestrium. Hinc Hieronymus in expositione dicti Psalmi: *homines & jumenta salvabis Domine.* Per ho-

mines, inquit, intelliguntur solæ virgines, & per jumenta reliqui omnes. Uterius, status Virginalis excellit, & superat matrimonium, quantum gloriosissima & purissima virgo Maria superat Evam, *Basilium Gradi de Ragusa in tractatu Italico Della Verginità c. 6.* & secundum Apostolum 1. Cor. 7. tanta est differentia inter matrimonium & virginitatem, quanta est inter Non peccare & Benefacere, Bonum & melius. *Papa Gregorius VII.* prætulit statum Virginitatis matrimonio, & in synodo peculiari sacerdotibus matrimonio indixit. *David. Stumpf. in instit. conjug. c. 1.* & cur à mulieribus & omni libidinis usu mundi debeant esse sancti altaris ministri, legatur *Speculum concubinariorum Henrici Cuyekij c. 17.* Concilium Tridentinum sessione 8. *can. 10.* Si quis dixerit statum conjugalem anteponendum esse statui virginitatis, vel cœlibatus, & non esse melius ac beatius manere in virginitate, aut cœlibatu, quàm jungi matrimonio anathema sit. Canonem huncce tuetur sequentibus scripturis.

1. Cor. 7. Nupta curat quæ sunt mundi; cœlebs quæ sunt Domini.

1. Cor. 7. Ne fraudetis vos invicem, nisi forte ex consensu, ut vacetis jejunio & orationi.

1. Reg. 21. Abimelech interrogat Davidem priusquam ministris ejus ad vescendos panes

panes propositionis velit admittere, an mundi sint à mulieribus? & David respondit: Si de mulieribus agitur, illæ jam per triduum à nobis separatæ fuerunt.

1. Cor. 7. Hoc dico secundum veniam, non secundum præceptum, sed venia non conceditur nisi rei viciosa.

Sapient. 3. Felix, sterilis & incoinquinata, quæ nescivit thorum in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum.

1. Cor. 7. Bonum est si sic permanserint, &c. Qui non elocat, melius facit. Beatior erit, si sic permanserit.

Matthæi 19. Sunt Eunuchi, qui se castraverunt propter regnum cælorum.

Esaia 56. Non dicat Eunuchus. Ego lignum aridum.

Apocal. 14. Cantant quasi canticum novum quod nemo poterat discere, ii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Virgines enim sunt, ii sequuntur agnum quocunque ierit, sine macula enim sunt ante thronum Dei.

Syrach. 26. Omnis ponderatio non est digna continentis animæ.

Albertus Magnus de muliere forti c. Thau. §. 1. Continentia, inquit, habet fructum triplicem, scilicet centesimum in virginibus, sexagesimum in viduis, & tricesimum in conjugatis.

De Virginitatis Iure, &c.

Ad prædictas scripturas videatur *Chennizius in examine decreti concil. parte 3. de cælibatu & virginitate, c. 1. 2. 3.*

C A P. IV.

Quare citius pubescant femellæ quam masculi.

R Esp. Gl. in l. 2. C. de his qui ven. ætat. impet. ibique Accurs. Quod mala herba citò crescit, & cito citius est subdola mulier, & avara l. sed si ego, in fin. ff. ad Vellejan. Nam regula naturalis est, quantò longius res habet esse, tantò tardius ad perfectionem devenit. Pater hoc in plantis & brutis. Sed vir longius habet esse, quam mulier, ideo tardius ad perfectionem devenit quam mulier, & ideo mulier citius subdola & sagacior efficitur, quod carmine redditum :

*Vt lolium segetes crescendo vincit & altè
Emicat hortorum carduus inter opes ;
Fæmina sic maribus citius consurgit in auras,
Fæmina non ullum ferre parata modum.
Nimirum prævæ crescunt velocius herbæ,
Fæmina quas inter connumeranda venit.*

Franciscus Chambonus in vocab. jur. verb. *Emittis venia.* Alii dicunt, quod frigidior homo de mundo est calidior calidiori muliere de mundo,

mundo, & ideo mulieres minus vivunt & citius consumuntur. Quanto igitur facilius & citius consumuntur, tanto citius perficiuntur & crescunt. Vel dic quod mulier est calidior & ingeniosior homine, unde & facilius impetrat veniam ætatis, quia in 18. anno & homo in 20. *C.d.t. dict. l. 2.* Sed & est alia ratio, Quia facilius est pati quam agere, ut vult *Hostiensis. Borch. in tract. de gradibus. fol 94.* hanc dat rationem, quod ætatis mutatio in masculo regulariter fit per septenarium, in foemina per senarium, ut *Clemens Alexandrius ex Solone notavit in 6. epistolis* quod & eleganter ex climacterum consideratione elicit *Bodinus lib. 4. cap. 2.* Accedit calidior sanguis in foemina, §. cum igitur. *Auth. de non eligend.* Non tamen ex eo præexcellencia quædam sexus foeminei putanda, ut putavit *H. Cornelius Agrippa. in orat. sua de præexcell. sexus foemin. ad Margarita Austriacam*, quam tamen potius ut & alia sua plurima ad pompam & ostentationem ingenii quam veritatem scrip-
fisse videtur, semper enim deterior habita est conditio foeminarum quam masculorum
l. in multis 5. ff. de legib.

CAP V.

Quando virgo credatur pubertati proxima?

ET utique qui decimum & dimidium excesserit annum si sit masculus, fœmina verò pubertati proxima si nonum annum cum dimidio compleverit. Gl. notab. & singularis in § pupillus. in verbo infantia. instit. de inutil. stipul. in l. pupillam. ff. de R. I. quas esse communiter receptas asserit Iason in l. properand. §. & si quidem, n. 1. C. de judic. Socin. in l. 1. §. adipiscimur ff. de adquir. poss. Anchor. in d. §. pupillus. Decius & Cagnola in d. l. pupillam, Coras. miscell jur. lib. 6. c. 23. Natta cons. 434. n. 16. vol. 2. Emanuel in suo Thesaurο lit. P. n. 357. accedente semper judicis arbitrio. Ioh. Fab. in d. §. pupillus. Butr. in c. attestations de desponsat. impub. Salicet in l. impunitas, C. de pœn. Vigl. in §. testes n. 11. instit. de Testam. Didac. in clē. si furiosus in pr. 3. part. n. 5. Duen. reg. 259. limit. 5. Tria autem considerabit bonus & æquus iudex. Facti qualitatem, personæ conditionem, qualitatem loci & regionis. Nam pueros Normannos & Longobardos callidos appellat, Gl. in l. sequitur, § pupillus. ff. de usuc. Versutos appellat Hispanos, Gl. in l. dotem, C. de dolo. Sclavones mortalium nequiores. Odofredus in l. Iulianus, ff. de action. emti.

emti. Gomez. in §. sic itaque n. 19. de action. Catalonos proditores & pacis fractores. Bald. in c. 1. de pact. Boer. q. 179. in fin. Menoch. de arbitr. cas. 57. n. 49. E contra Gallos sui natura stolidos, Syros avaros & Scythas immanes, Siculos acutos, Asiaticos luxuriosos, Italos Regales, Hispanos elatæ jactantiæ. Iul. Matern. in Astronom. Petrus Crinitus de honest. discipl. libr. 1. c. 7. quæ omnia doctè collegit Vinc. Carroc. in tract. de minor. in dilect. excus. q. 23. Et exclamat Marf. in l. infans. ff. de sicar. n. 3. quod defecerunt ætates, & illud, quod ante scribere soliti sunt autores circa vitia, & defectus in 15. anno, faciunt nunc infantes in 5. ut ludere ad taxillos, & alios ludos prohibitos, & decipiunt ludentes secum. Idem in l. si quis re. C. rod. quales sunt illi, quos Lombardia, Normandia & Roma generat, Vincent. Caroc. de minor. q. 7. num. 1.

C A P. VI.

Quando virgo censeatur viripotens.

Olim & tempore Imperatoris Justiniani aspectus corporis in usu erat, verum id verecundum oculis & auribus duceret Justinianus, mutavit & pubertatem in masculis, post decimum quartum annum completum illicò intium accipere disposuit,

A 5

anxi-

antiquitatis normam, in sæminis benè pos-
tam in suo ordine relinquens, ut post 12. an-
nos completos viripotentes esse credantur in-
stit. tit. Quibus modis tutel. finit. qua de causa
non membra, quæ natura occultavit, sed
ætas spectanda est. Cornel. Vibius l. fin. C.
quando tut. vel cura esse defierit. facit ad hoc In-
stit. de nupt. in. pr. ibi. Fæminæ autem viripo-
rentes, ibique Accurs. Sponsalia tamen ante
pubertatem anno septimo celebrare possunt
puellæ, l. in spons. ff. de spons. c. litteras c. access. c.
duo. de spons. impub. nuptiæ verò ad tempus pu-
bertatis usque differuntur, & si intra dictum
tempus uxorem quis acceperit, tunc erit uxor
cum ad ætatem prædictam pervenerit, l. mi-
norem. ff. de ritu nupt. Quamvis additio inst. d.
loc. hanc gl. non benè loqui dicat, nam licet,
quo ad tutelam & testamenta ille appellatur
pubes, qui 14. annum complevit, si vir sit,
aut 12. si mulier, quo tamen ad matrimonia
contrahenda appellantur puberes, quam pri-
mum coire possunt, non igitur in matrimo-
nio copulando pubertas cognoscitur ex an-
norum numero, sed ex potestate coeundi,
c. puberes. extr. de sponsal. impub. secundum Chri-
stoph. Inveniuntur enim ante illam ætatem
quæ procrearunt, in quibus malitia ætatem
supplevit, ut text. in l. 3. C. si min. se major. dix.
c. de illis. el. 2. & c. fin. de desponsat. impub. & c.
1. eod. tit. in 6. prout sunt illi, quos Lombard-
dia

dia, Normandia & Roma generat, qui sciant mentiri & verum dicere, quia malitia seu prudentia supplet ætatem, *gl. in verb. animum, in leg. sequitur. ff. de usucap. Augustinus in epist. ad Renatum Episc. relata per Gloss. in c. parvuli de consecrat. dist. 4. & in c. 1. de delict. puer. allegat. Sebast. Vant. tr. de nullitatibus, de nullit. ex defectu inhabil. n. 7.* Salomonem regem undecim tantum annis natum Roboam genuisse, & Pharez filium Judæ 9. ætatis anno Esronem filium suscepisse, & Achaz Ezechiam anno decimo, & Haran Lothum octavo, & Jesram filiam nono Hæbræorum monumenta testantur. Seder Olam Hæbræorum citatus à Genebrardo in Chronologia, & mulierem a decenni puero gravidam factam esse. D. Hieronymus litteris consignavit, Epistola ad Vitalem. Verum Imp. Majestas non ad factum quarundam virginum & malitiam respexit, sed potius ad honestatem, & quicquid sit in aliquibus I Consultus non attendit de eo, quod bis aut ter fit, sed quod plerunque fit, nam ad ea 5. l. *τὸ γὰρ ἀπὸ 6. ff. de legib. & Senat. Cons.*

C A P. VII.

Num asserenti se virginem, credatur.

QUum hodie malitia regnet ubique, ego in hoc puncto potius cum Augustino teneo: Melius est dubitare de occultis, quam litigare de incertis, & an si virgo, adeò est in difficili ac penè impossibili cognitione, ut dicit Cujac. *observat. lib. 17. cap. 27. Aëtius De infirmit. Rubric. 20. num. 15.* Ast ad punctum. Resp. quod sic, mulieri enim in dubio prægnantem se asserenti creditur, ut not. Ang. in l. illud. *Glos. ibid. Si pars hæreditat. pet. Dd. ad l. Si quis prægnantem. 148. ff. de R. Iur. Mascard. conclus. 1151. incipiente, partus num. 31. & conclus. 1214. incipiente. prægnantiæ.* ut favorabilior igitur est virginitas, eò mage probabilior & credibilior, cum quilibet præsumatur bonus donec probetur malus, ad excludendam suspicionem delictorum quæ sunt facti, sicque probationi subjiciuntur argumento c. *miramur 61. dist. De præsumt. & prima facie quis præsumitur bonus 11. q. 3. in-junctis de præsumt. l. cum pater. §. rogo ff. de legat. 2. ibique Gothfr. lit y alleg. Alciat. 3. præsumt. 2. eodem modo quilibet præsumitur solutus donec probetur ligatus. Ioan. Andr. ad reg. jur. Semel malus semper præsumitur esse*

malus

Malus in 6. Et magis creditur testibus deponentibus aliquem esse sanum, quam dicentibus esse infirmum, ut post *Paris. con. 88. num. 12. libr. 2. dixit Portius conf. 94. nu. 16. Actius de infirmitate Rubric. 37. numero 16.* Adstipulatur & sacratissimus Imperator Justinianus, quando quo ad æstimationem pubertatis, inspectionem habitudinis corporis, quod in foeminis etiam antiquis impudicum visum est, rejicit, & sancta sua constitutione certum tempus in utroque determinavit sexu pubertatis. *instituit. quibus modis tutel. finitur.* multò magis igitur inspectionem ventris, quo ad assertionem virgini tacitè abhorrere videtur, id quod dignum esse castitate suorum temporum Imperatoria Majestas existimavit ibi. Et *Rubr. de ventre inspiciendo. ff. libr. 25. titul. 4.* loquitur de mulieribus, & partu illarum, quando subest periculum suppositionis, vel subjectionis, ut patet ex textu, ibi. Tria lumina, ne minus ibi sint, quia tenebræ ad subjiciendum aptiores sunt, publice enim interest partus non subjici ut ordinum dignitas, familiarumque salva sit. Novam rem desiderare Rutilius Severus videtur, & ideo nemo mirabitur, si nos quoque novum consilium & remedium suggeramus inquit *Ulpianus in principio, leg. 1. ff. eodem.* Ideoque ibi ob periculum subjectionis admittitur inspectio ventris, quæ in virgine haud concederetur

deretur, & communiter receptum ut innūpra
 virgo interim præsumatur, ita post *Abbat.*
in cap. de adulter. Alexander. con. 229. n. 2.
libro 6. Ruin. consil. 199. numero. 11. libro 2.
Bertrandus consilio 135. & consilio 158. libro
secundo. Albert. cons. 37. numero 2. Cratetta
consil. 166. num. 5. Clarus §, stuprum. vers. sed
pone. Mascardus de probat. cons. 1410. n. 1.
Menoch. de præsumt. lib. 6. præsumt. 89. Du-
bitari sæpe solet in princ. Ripa in tractatu de
nocturno tempore. Rubr. 162. n. 16.

C A P. VIII.

*Utrum credatur obstetricibus aliquam
 esse virginem?*

Obstetricibus affirmantibus aliquam esse
 virginem magis credendum est, quam
 totidem negantibus. *Rayn. de Forl. &*
Id. in leg. 1. §. sed & si quidem vel omnes. ff. de
ventr. in spic. licet Iacob. de Aret. ibi contra. per
gl. in l. diem. §. si plures. ff. de arbit. Item con-
tra Rayn. tenet Bar. in l. testium ult. col. ff. de
testib. quod magis creditur dicentibus esse
 corruptam, quam dicentibus esse virginem,
 adeo nusquam est virgo, secundum Teren-
 tium, & obstetrices deponentes de virginita-
 te puellæ, debent reddere rationem sui dicti:
 Scimus quia vidimus & inspeximus eam,
 secun-

secundum *Abbat. in cap. proposuit. de præsumpt.*
 Item creditur de prægnantia mulieris. *Angel. in l. illud. Si pars hered. pet.* Sed quot sint
 qui probent? *Spec. de teste §. restat. de numero*
vers. item in purgatione ib. item tres obstetri-
 ces, quod per tres & quod duæ tantum pro-
 bent prægnantiam per *l. 1. ff. de ventre in spec.*
 Vel quinque quando se prægnantem confite-
 tur, quia se spontè ingerens facit suspectam.
Specul. & Iohan. And. ibid. per d. l. 1. Bertachin.
in repertorio in lit. O. verbo obstetrix, n. 2. &
lit. V. verbo Venter. vers. pen. Quæ omnia pro-
 cedere duco quo ad testandam prægnan-
 tiam, sed quo ad virginitatem magis mihi
 placet opinio Bartoli.

C A P. IX.

*Num illibata censeatur pudicitia Virginis in
 cujus mamillis lac invenitur?*

EUſtathio *περὶ τοῦ* dicitur ἡ ἐρρημύνη τῆς
ἡμᾶς ἔχειν δηλαῖεν, id est, Quæ nondum
 lactat. Et unde oriatur lac docent Phy-
 ſici & Medici, nempe ex sanguine elaborato
 & cocto; sanguis enim ille opifex humani
 generis in penetralibus nato puero mater-
 num pectus irrigat, & spiritu ac colore con-
 fectus albus fit, alimoniamque similem lactenti
 puero præbet, quem paulò ante in visceribus

tra-

tradiderat. Amplius igitur haud virgo censenda, in cujus uberibus lac invenitur, dura etenim & tenuia virginum ubera esse convenit, indicium enim esse putant corruptæ fœminæ gravidæ, aut puerperæ si lactarias habet mammas. Lactariæ enim mammæ certum dicuntur indicium corruptam esse fœminam & gravidam puerperam, nec amplius virginem; cum lac effectus sit defloratæ, vitiatæ & gravidæ fœminæ aut puerperæ, quo exemplo post alios utitur *Philippus Melanchthon. libro 4. Dialecticæ in loco. A signis. & Duaren. in commentar. ad tit. de probat. cap. 3. non longe à pr. & libro 1. disput. anniv. cap. 27. vers. necessaria. refert Henricus Bocerius tract. de quæstionibus & tortur. cap. 3. num. 18. Verum utrum in puellarum mamillis lac inveniat, dubitatur? Hoc ipsum non fieri testatur *Hippocrates libro 1. de morbis mulierum. quemadmodum & in libro de natura hominis, ubi inquit: Ubi mulier peperit, lac ad mammas fertur, quod confirmat Aristoteles in libr. de histor. animal. dum scribit: Nulli animalium lac fieri, antequam uterum ferat: hinc Laïcorum illud: Virgo lac exprimit, concepit igitur aut peperit. E contra vero lac in virginum uberibus generari, nulla etiam facta conceptione testatur idem Hippocr. sect. 5. Aphorism. Si mulier, inquit, quæ neque gravida est, neque concepit, lac habet,**

habet, & menstrua defecerunt. Et testatur *Aristoteles*, quemadmodum & *Cardanus*, quod viros viderit ex quorum mamillis lac effluerit, & qui novum orbem lustrarunt, viris fere omnibus magnam lactis copiam in mamillis generari asserunt. Si igitur sexui virili hoc ipsum obtingit, multo magis atque facilius ipsis virginibus atque mulieribus ante conceptionem, atque viri complexum contingere potest, cum mamillæ earum multo sint rariores, atque ampliores atque magis etiam glandulosæ, sanguine etiam tanquam causa materiali undique refertæ, calore etiam forti ut causa efficiente donatæ, idque potissimum in virginibus proVectioris ætatis, cum ubera ex venis thoracis sanguine irrigantur, atque cum pruritu pubescere incipiunt, & papillæ turgent, quo tempore, ut *Hippocrates* inquit, puellæ dicunt *καμίζειν*, id est, Fratrare, five fratercularre, *An. Laurent. libr. 9. Anatom. hist. q. 21.* Probe autem in hoc casu iuquirendum duco, num persona fiet bonæ famæ, an vero suspectæ ex qualibet causa & conversatione. Rem ut novam & inauditam virginibus confitendam relinquo. *Bald. enim in Rub. de prob.* Fœmina, inquit, præsumitur esse prægnans si habet lac. Verum ego, inquit *Bocerus* dict. loc. exemplum hoc adponerem potius veri similibus indiciis, cum alia possit esse

esse causa lactis mamillaris, ut virginæ arguunt vaccæ, quæ mulgentur antequam initorem admiserunt bovem, cui lubens assentior.

C A P. X.

Num virgo, si lac habeat in mamillis, lactare queat?

LAc quandoque in mamillis virginum inveniri testantur Hippocrates, Aristoteles & Cardanus. Num verò lactare queant, dubitatur. Deest etenim copia, deest verus usus, matribus siquidem proprium est conceptum lacte tueri partum. Tum non ita tenue est, sed crassum & rårum ut ad lactandum vix sufficiat. Hinc & Pontifex Rom. inter cæteros cibos tempore jejunii quo virginum instar puri & sinceri & ab omni carnis cogitatione semoti vivere jubemur, lac ut sementinam originem à carne trahens, prohibet, & rarius invenitur virginem lactasse, quàm ætate provec̃ta foeminam sobolem suscepisse.

C A P.

C A P. XI.

Num virgo ſtuprata, qua ſe pro virgine gerit, ſerta, corollas & alia virginum ornamenta geſtare queat?

R Esp. quod non. Serta etenim & corollæ coronæque ex floribus contextæ vigorem & florem pudicitiae denotant, aurumque ob ſplendorem ſuum virginitatem teſtatur, graviter ergo peccat ea, quæ ſe virginalibus ornamentiſ oſtentat, cum virgo non fiet. Gl. 32. q. 5. in princ. & in c. ſi Paulus, & in cap. illud. ea cauſ. q. 2. Gloſ. in c. cauſam matrimonio in verbo privilegio, & ibid. Panorm. in 2. col. de probat. & in c. illæ ea. q. & per S. Thom. de Aquino & Richard. 4. ſentent. diſtinct. 49. argumento Doctorem, ſi quis falſo ſe geſſerit ut falſarius punitur, ut ponit Bartol. in l. quiſquis. C. de aquæ duct. lib. 11. & l. reddatur. de profeſſ. & medic. Bald. in l. data opera. C. qui accuſ. non poſſ. & per eund. Bartol. in l. eos qui. §. qui ſe promiſſe per illum text. ff. de falſ. & idem Bald. in l. præſcriptione, col. 4. & l. ſi & leg. C. ſi contra ſus vel uſit. publ. cum ſimil. quæ ponit Angel. conſ. 93. viſis. col. 2. allegat. Sebaſt. Vant. de nullit. c. de nullit. ſent. ex inhabilit. n 69. pag. mihi 368. Diſtinctas etenim ſemper fuiſſe veſtes ancillarum, matronarum & meretricum apparet
ex

ex Horat. 1. *serm. sat. 2.* & Tertul. de cultu fœ-
 min. talis enim quis esse præsumitur in quali
 habitu reperitur, Bartolus in leg. item apud La-
 beonem 15. §. si quis virgines. ff. de injur. ibi.
 Si quis virgines appellasset, si tamen an-
 cillari geste vestitas, minus peccare vide-
 tur, multò minus si meretricia veste fœmi-
 næ non matrum familiarum vestitæ fuif-
 sent, &c, ideoque non tam gravis injuria fit
 matronæ, cum ancillari aut meretricia veste
 induitur, quam cum stolam suam gestat.
 Peccat enim quæ aliena veste utitur, & inju-
 riæ sibi faciendæ causam præbet. Exem-
 plum in jure nostro præbuit Barbarius ille
 Philippus, qui servus fugitivus Romæ se pro
 libero gerens præturam petiit, & prætor de-
 signatus est, leg. 2. ff. de offic. prætor. Aliud
 mirabilius traditur ab historicis, de virgine
 Iohan. VII. vel VIII. Papa, quæ virgo (si
 tamen vera illa historia est, semper enim
 mihi suspecta fuit) habitu virili malis arti-
 bus Pontificatum adepta dicitur. Hippol. Bo-
 nacassa de servis & famul. ad Pontificem Grego-
 rium XIII. pa. 2. Cornel. Agrippa in de va-
 nitat. scient. cap. 62. de sectis monasticis. Idem
 in orat. de præexcellencia sexus fœminar. de quo
 ego uberius in centur. 1. decision. 8. egi. ne igitur
 nimius in re minus necessaria videar, consul-
 to hic prætereo.

CAP.

C A P. XII.

*Num virgo sine virili semine concipere
& prægnavi queat ?*

EXcepta sola B. Maria, quæ virgo concepit, virgo peperit, virgoque post partum mansit, insolitum & inauditum, imò impossibile est illud. Duo enim ad illud opus requiruntur, agens unum mas videl. patiens alterum foemina, &c. *Arist.* verò in *probl.* suis exemplum de quadam puella refert, quæ virile semen in balneo emissum adhauserit, ex eoque prægnavs facta fuerit. Verum ab omnibus pro falso & figmento reputatur hoc, ut & illud quod de admirabili equorum alacritate apud *Vettones Hispaniæ* populos scribunt, quorum matres ad Zephyrum versæ, sine mare concipere dicuntur. Nam nisi utriusq; feminis excretio simul fiat, ne concipi quidem potest, ac ne quidem si alterum paulò post. Nam ita prius vel effluit interea, aut commisceri cum priore non potest, si jam constiterit. Quid facilius deinde quam omnes impudicos concubitus, hoc modo polliare licebit, viduis, virginibus, matronis absentibus viris impune facere, quod velint modo aliquando laverint. Et si absque congressu viri mulier concipere queat, non esset miraculum

culum in Maria, de qua cantus resonat: Sine virili semine: innuendo in aliis omnibus requiri. Ferunt tamen *Naclerus* vol. 2. *Gen.* 15. & *Vincentius in speculo historiali lib.* 21. c. 30. Merlinum istum Anglum ex virgine vestali & incubo natum. Judicium fiet penes benevolum Lectorem.

C A P. XIII.

Nam virgo ex sese impragnari queat?

Quilibet homo in quo luxus exaltatur, polluitur eo, h. e. emittit eum in terram vel retinet, quamprimum autem Sperma generatum est, & non emittitur ut decet, putrefactio adest. Sæpissime autem in virginibus talis luxus oritur, & crescit, & tendit ad cursum, sed non omni tempore emittitur, hoc est, evenit, ut congelascat ut urina, qui non semper exit, sed subsistit: ubi tale Sperma exitum non habet, tum manet in sua terra & digeritur in matrice, quæ proprius locus ejus est. Verùm verum semen deest, ex eo sequitur *Mola*, morbus, ut uterus tumescat, ac si esset prægnans, & tamen non est, sed ex proprio spermate imprægnatur, sicut gallinæ per se facultatem habent gignendi ova subventanea. Eatenus hic morbus etiam virginibus potest accidere. Hunc morbum

um consistoriales apud Medicos inquirent,
ne innocentes virgines & honestæ matronæ
hoc malo laborantes ab ipsis injustò de sus-
pecta pudicitia condemnentur, quæ de re
consultendus est Hippocrates, Galenus, Actuarius,
Ægineta & alii Græci scriptores, & Plinius
libro 7. cap. 15. libr. 10. c. 64. Fris. in Specul.
part. 5. lib. 2. tract. 1. cap. 8. Rolandus de Ther-
mis fol. 192. Colerus OEcon. p. 6. lib. 18. cap. 114.
Iacobus Theodorus, Tabernæmont. in libr. medic.
part. 3. c. 19. §. 14. De Mola David Her-
licius de cura gravidar. & puerperar. c. 5.
de Mola.

C A P X I I I.

Num scire scribere melius sit, aut ne-
scire virgini?

ADdubitavit Iohan Charlet. Gersonensis
Theologus, prout eum refert Petrus Go-
thofredus de amoribus, libr. 2. cap. 6.
propter commoda varia atque incommoda,
quæ insunt, sciat vel nesciat, ipse Gothofre-
dus censet puellas non esse imbuendas à pa-
rentibus scribendi arte, vel eas quidem quæ
destinantur marito. Quam addubitationem
Gersonëlis eadem commoda & incommoda,
quæ fæmineo sexui insidiantur, sive sciat sive
nesciat eodem modo tollunt. Quid enim,
quæso

quæso, litteris mandari potest, quod non eodem eoque faciliore, occultiorique modo nunciis mediantibus mulierculis vetulis referri & expediri possit. Et videtur distinctio Gothofredi magis ad affirmativam accedere: cum etenim hæc ars plerumque & ut plurimum in juvenilibus addiscatur annis, quis, quæso, augurabitur hancce destinatam viro, illam solam frigido in lecto jacituram? aufert præterea exercitium devotæ mentis & cogitationum monialium. Et nonne doctissimæ extitere fœminæ, quæ dubio procul artis scribendi imperitæ haud fuere, quod etiamnum earum scripta commendant, contra Marrialem, qui vult ut non sit doctissima conjux, alludere visus vulgari proverbio quo habetur: Mulieri quæ Latine loqui novit, & puero cui vinum est bonum, non futurum finem bonum. Vt Cornificia poëta sub Octaviano Augusto, cujus adhuc epigrammata vigent, ut refert *Vrsper. f. mihi* 89. *Sappho Lesbica* adolescens, quæ multis vatibus Græcis non inferior & docte & suaviter versus sublimi ingenio cecinisse non contenta, etiam Sapphici carminis inventrix extitit, & Sapphicum illi nomen primum indidit. Hanc imitata est *Erynnæ Rhodia*, cujus poëma Doricum excellentia carminis etiam cum Homero contendisse ferunt. Pariter *Corynnæ* quoque, ut *Suidas* scribit, Thebis de poësi cum Pin;

Pindaro contenderat, quem quinquies gloria rara superarat. *Rollagius in certamin. masculino fæmin. l. c. 14.* plura exempla refert, ubi allegat *l. qui filium, ff ubi pupillus educari.* Augustus Octavius, ut in ludum litterarium non solum ingenui pueri, sed & virgines nondum adultæ litteris & bonis disciplinis formandæ ventitarent instituit. Eligebaturque aliqua matrona insignis spectatæ virtutis totæ generi propinqua, aut vir gravissimæ disciplinæ, cujus sanctitate & moribus tota familia & infantilis cognatio bonarum artium cupiens imbueretur, ut testatur *Alex. ab Alexandro. Gen. dier. lib. 2. c. 25.* celebris est *Rositta Germana* illustris virgo, quæ metro gesta conscripsit Othonis I. imp. & jam impressum opus circumfertur. Nec pigebit referre *Aloysiam Sigam* virginem Toletanam, quæ cum sui ævi doctissimis viris conferre posset, fuisseque quinque linguarum adeo peritam, ut non immerito *Paulus III. pont. max.* litteras illius ad se scriptas videns Latine, Græce, Hebraice, Syriacæ & Arabice, admiratus fuerit in tenella hac & mustea virgine tam multiplicem ingenii fructum in viris etiam rarum, prout testatur *Ludovicus Nonius in Hispania c. 59.* *Olympia* illa *Fulvia Morata* æviternum in *Myrtilleto* monumentum ob rei litterariæ scientiam adepta est, &c. & nostro seculo *Elisabetha Iohanna Westonia*

Anglica virgo floret, cujus carmina ad Imp. Rodolphum II. in omnium versantur manibus. Hujus sæculi nova phœnix visa Iuliana Morella Barchinonensis virgo Hispana, tribus illis maxime insignibus linguis, Latina, Græca & Hebræa, earumque characteribus, sicuti Hispanicis, Gallicis & Italicis scite pingendis, musicisque instrumentis exercita, quam superioribus annis Lugduni ad confluentiam Saonæ & Rhodani salutavi, doctrinam ejus obstupui, & versu Heroico condecoravi. Contrarium tenere videtur *Bertach. in repertorio. lit. L. verbo Litteræ.* & ibi *Æmylius Maria Manoleffus ante n. 70.* quod videlicet virgines non sint imbuendæ arte scribendi, dum litteras amatorias ab adolescente mulieri, & à muliere adolescenti scriptas apertum adulterium indicare scribit, allegans *l. Publia. ff. de positi, sed certe illa in eo casu nihil habet ulterius l. cum de indèbito ff. de probat. Felinus in c. scripta, n. 12. de fide instrum. illustriss. Cardin. Paris cons. 54. n. 64. vol. 4. Ioannes Tinnulus Perusinus in viridario Philosophico de discendo asseverat & fæminas esse ad discendum habiles cum & ipsæ mentis sint participes: sed si cum viris cõparentur, ineptas & inhabiles omnino esse dicendas. Degenerat enim in eis natura, ita ut fæminæ veluti monstra sint, ut ex *Arist. colligitur lib. 4. de generat. animal. c. 3. Vnde idem Philosophus 2. lib. ejus.**

ejusdem oper. c. item tertio. foeminam esse dixit
veluti Marem læsum & mutilatum: τὸ γὰρ
(inquit) ἦλν ὁ αὐτὸς ἐστὶν ἄρρεν πεπιρωμένον.

C A P. X V.

*Num condeceat virgines scire ludere cartis,
taxillis, cythara, &c.*

LUdere chartis, taxillis, cythara, &c. affir-
mare non aulim, cum iis homines tem-
pus ipsum non tam contere, quam po-
tius sua sponte tanquam faris currentem e-
quum, ut in proverbio est, stimulis agere so-
lent, Aristotel. 8. Polit. non attento quod talis
& tesseris ludere sortiri est, cum nemo ad istos
ludos accedat indagandæ veritatis causa, sed
solum quantum velit pecuniarum in even-
tum chartarum aut talorum periclitetur,
haud secus ac si quis de canis aut equi cursu
pignore certaret: hæc igitur si illicita sunt,
omnes similiter pignoribus concertationes,
quæ de incertis rerum eventibus instituun-
tur, illicitas esse oportet, ad juvenes pro-
priè pertinent, ad corporis & animi exerci-
tationem, nonnunquam enim illa loca sup-
plere solent, quæ si vacua essent, otiosis ac
pernitiosis occupationibus nimium pate-
rent, quia nihil potest esse vacuum, Talorum

verò ludus, qui vel à fortuna, vel à versatili manu & collusoria jacentium arte totus pendet, perditis decoctoribus & prodigis militibus magis convenit, qui ad Tympani sonitum omnia sua exponunt. *Iacobus Angliæ & Scotiæ Rex in Basilicis dñp ad filium suum lib. 3. Quid? quod inter ludendum obscœna proferuntur verba, quæ non proficit scire virgines. Quid? quod cythra demulcet & emollit animos, levesque virginum choros leviores reddit, pudicitiam abigit, prætereo reliqua incommoda quæ exinde facile oriri possunt; magistro enim opus habent, qui manum rudem dirigat ad tactum. Occasio facit furem. De alea Patritius Senensis de regno & regis instit. lib. 3. c. 10. de calculorum sive latronum ludo lib. 3. c. 12. Bertachinus in repertorio. lit. L. verb. lusus. n. 21. Ludus Cytharæ permittitur etiam Clericis, quia David justus pulsavit cytharam & chorizavit; quod verum in occulto non palàm secundum Abbat. in c. cum decorem, de vita & honest. cleric. Alearum verò ludus ita clericis prohibetur, ut non valeat contraria consuetudo etiamsi ludatur respectu cujusdam voluptatis, Abbas in c. Clerici extr. de vita & honest. cler. Actius in tr. de ludo Schach. q. 4. pr. n. 16. nisi sint infirmi & recreationis gratia laudant; tunc enim excusantur, ut per Capram in suis regul. reg. 86. n. 40.*

n. 40. *Actius de infirmit. p. 2. lit. A. verbo
alearum ludus.*

C A P. XXVI.

*Num illibata censeatur pudicitia virginis ex
convictu, spectaculis publicis, balneis
& saltationibus, &c.?*

DE convictu latius egi in *Linea amoris*,
cap. 3. ideo ne hisce longior sim eò
benivolum Lectorem selego. Plutar-
chus in *Apopht.* tradit apud Lacedæmonios
prohibitum fuisse mulieribus ad comœdia-
rum spectacula pergere. Fuit & ille mos Græ-
cis, ut testatur *Æmilius Probus* in proœmia
vit. Imp. ubi Romanos maximè abominasse
tradit, quod mulieres ad spectacula publica
interessent. *Vnde Theodosius & Valentinianus*
in l. consensu 8. §. vir quoque. C. de repudiis, e-
numerant inter causas, ob quas vir uxorem
repudiare potest, si uxor Circensibus vel
theatralibus, vel arenarum ludis & spectacu-
lis in illis locis, in quibus hæc assolent cele-
brari, marito prohibente fuerit. Et *Octavius*
Augustus teste *Suetonio* in *illius vita cap. 44.*
Athletarum spectaculo muliebre sexum
omnem adeò summovit, ut in Pontificali-
bus ludis pugilum par postulatum distule-
rit in sequentis diei matutinum tempus.

edixeritque mulieres ante horam quintam venire in theatrum non placere. Ira P. Sempronius Sophus conjugem repudii nota affecit non ob aliam causam, quam quod ipso ignorante ludos spectare ausa esset, ut refert *Valer. Maximus libr. 6. cap. 5.* Sulpitius Gede-
 lius uxorem, quæ aperto capite processerat in publicum, repudiavit, arbitratus illi, nisi ut soli viro placeret, curæ haud esse debere. Quid Actæonem in cervum mutavit, nisi inscia sine veste Dianæ in balneis visio? *Ovidius libro 3. Metamorph.* Quid Ber-
 sabeæ publica lavatio effecit? Homicidium & adulterium, crimina summa à summo perpetrata rege. Et balnea intrare religiosis concessum non videtur, nisi ratione infirmitatis similisve necessitatis, ut post gl. in cap. omnis 24. quæst. prima scripsit Summa
Sylvestr. in verbo Balneum numero 2. Summa Angelica in verbo Balneum. §. 1. Actius de infirmitate pag. 2. liter. B. Quis Spectaculorum illorum à Romulo institutorum finis? Raptus Sabinarum virginum. Quanta fiet vanitas saltationum, satis attigit Cornelius Agrippa in libello suo de vanitat. scient. cap. de saltatione. Nullum choreis spectaculum ridiculum ac inconditum magis, hæc laxamen petulantix, amica sceleris, incitamen libidinis, hostis pudicitix, ac ludus probis omnibus indignus. Sæpe ibi matrona ut ait
 Petrar-

Petrarcha, diu servatum decus perdidit, sæpe infelix virguncula ibi didicit, quod melius ignorasset, multarum ibi fama periit, pudorque: multæ inde domum impudicæ, plures ambiguæ rediere, castior autem nulla: pudicitiam choreis sæpe stratum, semperque impulsam, oppugnatamque videmus. Romani veteres viri prudentia & autoritate graves saltationes omnes repudiarunt: nec ulla penes eos honesta matrona saltasse laudatur. Hinc Sallustius improperat Sempronix quod cantasset, saltassetque doctius quam conveniret probæ. Quin & Gabinio viro consulari atque M. Cœlio nimia saltandi peritia probro data est. & M. Cato L. Murenæ, quod in Asia saltasset, pro crimine objecit. Cui patrocinator Cicero id ut rectè factum defendere non est ausus, sed constanter factū pernegavit, *nemo*, inquit, *saltat sobrius, nisi fortè insaniat, neque in solitudine, neque in convivio moderato atque honesto*. Intempestivi convivii immoderati joci, turpium deliciarum comes est extrema saltatio. Itaque saltationem necesse est omnium vitiorum esse postremum. Neque verò facile dictu quæ mala hic visus haurire & auditus, quæ pariant colloquia & tactus, saltatur inconditis gestibus, & monstroso pedum strepitu ad molles pulsationes, ad lascivas cantilenas, ad obscena carmina, contrectantur puellæ & mat-

tronæ impudicis manibus & basiis meretriciis-
que complexibus, & quæ abscondit natura,
velavit modestia, ipsa lascivia tunc sæpè
nudatur, & ludi tegmine obducitur scelus.
Quid Divo Ioanni abstulit caput? Nisi im-
pia impiæ istius puellæ ante Herodem sal-
tatio, *Matthæi decimoquarto*. Hinc dicit
sanctus Hieronymus, se non credere illi viro
qui se illæsum ab ejusmodi spectaculis abiisse
dicit, & alibi. *Saltatio est circulus cujus cen-
trum est Diabolus*. & Chorea utrum sit licita,
& utrum inspectio chorearum, ludorum vel
joculationum sit peccatum, tradit *summa An-
gelica in verbo Chorea, per tot.* quo benivolum
Lectorem selego.

C A P. XVII.

*Num virginis peregrinantis illibata præ-
sumatur pudicitia?*

R Esp. Quod non-Multi enim in peregrinationibus impenduntur sumtus, quod mulieres facere negantur ex insita à natura avaritia, cum sint tenaces, & ut loquitur *Accurs. in l. Nefemius 34. ad verb. è contrario. ff. de negot. gest. natura avarissimæ, adeò ut Baldus in fin. l. si à sponso 16. C. de donat. ante nupt. ibi, quod raro accidit, dicat, donationem mulieris miraculi loco habendam esse. Tum*
omnis

omnis generis hominibus teruntur viæ, qui pretio, donis, illecebrisque, nec non vi pudicitiam mulierum appellant, ut loquitur *Iuris-Consultus Ulpianus in leg. apud Labeonem 15. §. appellare. ff. de injur.* & quid non facit auri sacra fames? secundum Virgil. Quid eripuit Dinæ Iacobi filiae pudicitiam? nisi curiositas, cum egrederetur, ut textus habet *Gen. 34.* ut filias illius regionis videret; adeò ut & Ulpianus proficisci procos, melius sine uxore existimet *l. 4. de offic. procos.* addens, ut si quid uxores eorum, qui ad officia proficiscuntur, deliquerint, ab ipsis ratio & vindicta exigatur, & communiter mulieri peregrinanti parum habetur honoris, adeò ut idem *Ulp.* Si quis virgines appellasset, si tamen ancillari veste vestitas, minus peccare videtur *in l. 15. §. si quis. ff. de injur. tradat.* Nonne Abrahamus secum ducendo suam Saram in periculum apud Pharaonem incidit, *Gen. 20?* Illibata igitur & integra haud remanere putatur pudicitia illius, quæ ad exteras provincias peregrinatur, & quidem in Italiam Venetias, ubi rot scortorum millia, cujus etiam causa hæc quæstio ventilanda aliquando suscepit. Nam foeminarum peregrinationem semper suspectam esse, & turpitudinis, impuditiæque iudicium præ se ferre, probatur ex eo quod Tragici & Comici Poætæ, peregrinam, advenamque mulierem frequenter

pro impudica ac turpi usurpare solēt. Exem-
plo est apud Terent. Chrisis illa ex Andro in
Andr. Act. 1. Sc. 1. Hinc & mares apud Ethni-
cos quondam Romę arcebantur à sacris *Bonæ
Deæ*, adeo, quod ipsæ etiam masculorum
picturæ fugerentur, ne fortè muliebris ani-
mus inter sacrificandum ex hujusmodi in-
spectione impudicis desideriis sædaretur:
asseriebant enim *Bonam Deam* fuisse castissi-
mam & adeo virginitate condecoratam, ut
nunquam fuerit egressa domo, neque dum
vixit ullum virum vidērit. Hinc Menander
apud Stobæum canit:

Intus manere mulierem oportet

Bonam, egredientes autem foras nullius,

Præti sunt.

Et Euripides in sua Iphigenia;

Maneat domi, pudicam enim decet pudor.

Et Justinianus Imp. in Novell. 124. ut litigantes
urent, &c. laudat, si mulier fuerit quæ pro-
pter honestatem vitæ extraneis viris se mon-
strare non consuevit, &c. ibique Lucas de
Penna, & in constit. de com meatu. Alcia-
tus in Emblematis hos ponit versus:

*Alma Venus quænam hac facies? quid de-
notat illa*

Testudo, molli quam pede diva premis?

Me sic effinxit Phidias, sexumque referri

Fœmineum nostra jussit ab effigie,

Quod?

*Quod remanere domi & tacitas docet esse
puellas,
Supposuit pedibus talia signa meis.*

*Mulier enim silentium est modestia
Pulcherrimum intus vero tacitam manere
domi.*

*Scip. Mazzellan. apparatu Italico delle statue
trociate nella distrutta Cuma. c. della statua di Ve-
nere. Nemo enim ita cautè uàquam se gessit,
quin caperetur à malitia, nec virgo ita pu-
dicè vitam instituit, quin vel ex oculi nictu
vel vestigio per viam imprudentius facto, à
libidinoso adolescente in suspicionem violati
pudoris venerit.*

C A P. XVIII.

*Num illibata censeatur castitas virginis, ad
quam frequenter accedunt Scholares?*

J*Acob. Butrig. & Bald. in l. neque natales. C. de
probat. dicunt, quod aliquam esse mere-
tricem, probatur per hoc, quod Scholares
passim de die & de nocte vadunt ad eam, li-
cet non probetur tactus, vel alii actus vene-
rei, à communiter accidentibus. Quando
enim Scholaris loquitur, non præsумitur ei
dicere: Pater noster, secundum Bald. in d. l.*

B. 6.

nequ

neque natales, & habetur per Bald. & Iohan. de Imola in l. fin. ff. de hered instit. & faciunt notata per Bartolum, in l. 3 in pr. ff. de furt. & notat. per eundem Bart. in leg. 2. §. fin. & in leg. quod ait lex in pr. & in l. c. §. ff. ad l. Iul. de adult. & not. per Panorm. & Canon in c. tertio loco, circa fin. de probat. Vnde & idem Bald. in l. eadem. C. locati dicit, quod locans domum suam scolari juveni, non poterit eum expellere, ob hoc quod meretrices in eam induxerit, quasi in re locata malè versatus esset, quia hoc præsumere debuit à communiter accidentibus. Hoc tamen secundum eundem non habet locum in sacerdote & viro religioso, quia si amplectitur mulierem, præsumitur causa benedicendi hoc facere non causa libidinis, ita dicit gl; singularis in c. absit. 11. q. 3. Spec. de præsumt. §. 2. vers. 1. Sed à tali benedictione libera nos Domine. Monachis enim hodie nihil perversius, nihil petulantius, magisque plenum malitiæ esse Coras. in lib. 3. Miscel. c. 7. in fin. dicit; allegans Baldum, qui nec divum Thomã Cantuariensem virum eximiæ sanctitatis excipere voluit in ca. ut lite pendente. & quantum lenociniis ipsis conducatur religio, ipsa Paulinæ castissimæ inflexibilisque matronæ historia ab Egesippo descripta testatur, quam Isidis sacerdotes cuidã equestris ordinis adolescenti pro Anube Deo prostituerunt. Quid etiam in istis possit

possit auricularis illa confessio, ipsa tripartita indicat historia : nec desunt, inquit, Cornelius Agrippa in libro de vanit. scient. cap. de arte meretricia, si referre velim cognita recentia exempla : habent enim Sacerdotes, Monachi, Fraterculi, moniales & quas vocant sorores, specialem lenociniorum prærogativam, cum illis religionis prætextu liberum sit quocunque pervolare, & quibuscunque quantum & quoties libet, sub specie visitationis & consolationis aut confessionis secretò sine testibus loqui, tam piè personata sunt illorum lenocinia. Et sunt ex illis, quibus pecuniam tetigisse piaculum est, & nihil illos movent verba Pauli dicentis : *Bonum est mulierem non tangere*, quas illi non rarò impudicis contrectant manibus, & clanculum confluunt ad lupanaria, stuprant sacras virgines, vitiant viduas & hospitum suorum adulterantes uxores, nonnunquam etiam. Iliaci prædonis instar abducunt, & Platonica lege eum popularibus suis communes prostituunt, & quarum animas lucrari debent Deo, illarum corpora sacrificant Diabolo, atque his multò scelestiora, & quæ nefas est loqui infana libidine peperrant. Et illud est præsumtile illud *Bene dicere*. Insigne exemplum introducit Joh. Jovianus Pontanus in dialogo suo Charon, qui inscribitur, *De Sene Cardinali & puella Cypria meretrice, de infelici puella & sene*.

& sene sacerdote, ubi sanctimoniam illorum describit, quo benivolum Lectorem se lego.

C A P. XIX.

De probatione virginitatis apud Romanos.

Romæ erat delubrum pudicitiae matronalis, hodie dicatum est *Mariae Aegyptiacæ*, in ea erat *Bucca veritatis*, quæ imago marmorea erat apertis labiis. Huic *Volaterrani* regis filia manum in os imposuit ad virginitatem suam probandum, quum vetula quædam *Fesulana* impudicitiae eam argueret, ubi paulò post altera puella ejusdem criminis accusata, idem probationis testimonium subire vellet, contracto ore imago manum ipsi amputavit *Iob. Iacob. Boissardus in Topographia Romæ. die 1.* Et ipsis Ethnicis in virginitatis testimonium miracula quædam facta fuisse commemorantur, ut habet; *S. Augustinus de civit. Dei libro 10. cap. 16. de Q. Claudia Vestali.* Cum enim navis hæssisset in *Tiberi*, nec vi hominum boumque loco dimoveri posset, cum adverso pudicitiae rumore laboraret ipsa *Claudia*, quod cultus esset studiosior, discincta zona, & navi alligata, precata Deum, ut si casta esset, navis sequeretur, navis illam sequuta est, quod etiam habet *Sabell. libr. 2. & alii multi.* Et pro-

pro Ethnicorum virginitate illud habet etiam ibidem S. Augustinus de Tucia etiam Vestali, quæ iussa dicere pro se causam, cum de pudicitia sua male audiret, ad ripam fluminis progressa multis comitantibus cribrum fluviali aqua plenum, ad Pontificum conspectum, quorum de causa cognitio erat, detulit: accusator quoque tametsi attentè requisitus, nusquam apparuit amplius, ut etiam habet *Sabellic. lib. 2. ex Maximo. lib. 8.* Pro pudicitiae testimonio sunt & Christianæ fidei miracula. Fuerat Cunegunda Augusta Henrici I. conjux falso adulterii insimulata, illa innocentiam suam purgavit, quin & se Veneris nesciam probavit, cum quindecim passus super candens ferrum, nudis pedibus, illæsis plantis perambulasset. *Bapt. Fulgos. l. 8. Naclerus generat. 35. in pr. Krantz. metropol. lib. 4. Et Eborensis tit. de absolut. reorum. Simon Majolus in dieb. canicular colloq. 3. 5. mulier. p. 102.* Hisce & Agathæ Catavienfis miraculum adnumerari debet, quæ ut pudicitiam servaret, Quintiano prætore cōtempto, cum super acutas testas, & ardentes prunas volutaretur, minus pœnam doluit, quam nuditatis ignominiam, ut tradit *Eborens. ex Marul. lib. 4.* Cui accedit & Iphygenia Æthiopum regis filia virgo, quæ contemptis Hirtaci nuptiis concremari iussa est, tantum abest, ut ab igne læderetur, quin potius flamma ipsa

ipsa virginitatis defensorix ab ipsa se aver-
tens in regiam profiliit, quam funditus con-
sumsit. *Eborens. ex Marul. lib. 4.*

C A P. X X.

*An ex mammarum grossitie arguatur
virginitatis amissio?*

EGidius in tractat. de urinarum judiciis
part. 2. de signis conceptionis.

*Matrix sicca, venus sopita, retentio fluxus,
Discolor affectus, vomitus, compressio virga.
Mammæ grossities & perturbatio ventris,
Ex mellicrato, conceptus signa probantur.*

*Gentilis de Fulgineo in comment. ibid. videtur
respondere quod sic, quia sanguis redundat
ad spongiositatem mamillarum unde in-
grossantur, sunt namque continui meatus à
matrice ad mamillas, per quorum concin-
nitatem fit transitus derivationis ad superio-
ra, id est, mamillas. Verum cum loquatur
de conjugata, prout ibi, de virgine non faci-
le admiserim, cum aliæ causæ ut supra grossi-
ficiæ mamillarum esse possint. Nam natura
sexui fæmineo majores & pleniores dedit
mamillas, ut quasi tutamen & tegimen cor-
dis fient, ut si illud calefecerint, rursus ab-
eo*

eo calefiant, & si quando majores crescant, causa aliorum accidentium malorum sunt. Verum hoc pendet maxime ex proprietate naturæ, prout aliqua genere pinguis sive fluida est quam aliunde: prout tradit *Iacobus Theodor. Tabernæmont. in sua medicina. p. 2. c. 3. §. 1.* ibique remedia ponit contra nimiam grossitiem §. 2.

C A P. XXI.

Num virginitas ex vrina cognosci queat?

Hic Medicorum schola adeunda est: utpote cum unicuique in sua arte sit credendum, l. *semel. C. de re milit. libro 12. Bald. in cap. cum inter. de elect. per modern. in l. 1. §. fin. ff. de V. O. ibique Alciat. addo text. in leg. l. circa princ. ff. de ventr. in spec. cap. ut constitueretur §. 10. distinct. l. 1. §. fin. ff. de V. O. Spec. in tit. de probat. §. videndum. col. pen. vers. hoc quoque. Quidam tamen Medici certum indicium ex vrina haberi posse negant, cum ex varietate ciborum urina coloretur. Plurimi tamen certum indicium ex ea statuunt, infirmum hominem à sano ex ea discernunt, morborum origines ex ea asserunt. Et tradit *Egidius in tract. de urin. judiciis.* Vrinam virginis quasi subcitrinam debere esse, unde urina livida & nimis serena virginem declarat esse constantem.*

tem. Et tradunt Secretistæ si semen portu-
lacæ spargatur super carbones, ita ut illa fu-
mum ad se recipiat, si fiet corrupta, mirabi-
lia videri. Idem referunt de lapide Gagathe
pulverisato si ipsi insciæ detur ad potan-
dum, si intacta est, retinet ipsum, sin minus
urinam reddere tenetur etiam contra volun-
tatem, ut refert *Barthol. Angelus de proprietatib. rerum, libro 16. cap. 49. De Gagathe. Mi-
chaël Scotus in Physiognomia, cap. 10. Virgo,*
inquit, in tactu pirulæ nasi dignoscitur, quia
cartilago est solida, & cum est semel corrup-
ta, sentitur partibilis, *idem cap. 22. & 23.*

C A P. XXII.

*Num verum, & quæ causâ, quod Scaliger de
radice quadâm refert?*

SI virgines, quæ præsumt pascuis super eas se-
deant, aut urinâ faciant, eis perinde rumpi na-
turæ membranâ, atq; si à viro fuerint vitiatæ.

Refert Scaliger de radice illa, quæ in At-
lantis jugis occidentalibus, quæ pars Survag
ab incolis nuncupatur, nascitur. *exercitat. 175.*
quod quamvis à veritate longè abesse videa-
tur, ad rupturam namque istius membranæ
fortis actio, conflictus & congressus requiri-
tur, quæ non sine sanguine dirimitur; ratio
tamen si aliqua occulta indagari queat, hæc
est, quod acutum & fortem odorem radix
illa de se spargat, qui summam luxuriam &
pruri-

pruritum exciter, quo membrana illa rumpitur, exemplo lapidis Gagathis qui paleas, & Magnetis qui ferrum ad sese trahit.

C A P. XXIII.

Num ex osculo illibata censeatur pudicitia virginis?

T *Thomas Cantipratanus in libro, qui inscribitur, Bonum universale, libr. 2. c. 30. §. 49. Quinta, inquit, via ad fornicationem est luxus in osculo. Quod Salomon in proverb. c. 7. insinuans de muliere garrula & vaga. Apprehensum, inquit, Iuvenem osculatur. Rario hujus est, quod luxuria per osculum incitatur, quia in osculantibus convenientia partium fit, & animales spiritus conjunguntur. Unde Aristoteles dicit: quod equi ante coitum conspirant anhelitu, & per hoc ad luxuriā provocantur; absit itaq; ab ulla Christiana mente, licitū & sine crimine credendū osculum, dum veridicus Augustinus in regula sua c. 20. fixum oculū tanta pœna censuit vindicandum. Osculo pudicitia mulierū delibari à veteribus creditum est. Est namq; osculum præparatorium proximū ad factū, & in *Linea amoris*, quarto constituit loco, ut Donatus ad illum Terentii locū; *Certè extrema linea amare, haud nibile est*, adnotavit, & *Antonius Mancinellus apud Hortatium l. 1. carm. odc. 13. Osculum ad quartam partem Veneris refert hoc versiculo:*
*Visus.**

Visus, alloquium, tactus, post oscula, factum.

Hunc versum refert quoque *Gloss. in l. quod ait. in pr. de adulter. & nominat res Veneris Matth. de Afflict. in constit. Neapol. Rubric. 21. num. 13. libr. 1. & Ovidius in primo de arte amandi, princeps & heros amator famosissimus tradidisset adulterium Dec. in Rubric. de judic. col. 2. Sylva nupt. libr. 4. n. 77. fol. 138. quia ex hujusmodi præparatoriis arguitur præparatum & infertur adulterium. Cagnol. in Rubr. C. de edend. n. 28. & ibi Bellovius n. 59. cum multis seqq. Covarru. in tractatu de matrimo. in 2. part. c. 7. §. 6. n. 3. Bald. in l. adversus. C. de furt. & mulier honesta non dicitur, quæ sit per aliquem osculata vel cognita etiam semel. Paul. de Castro. cons. 303. quamvis contrarium teneat Marcus Mant. Patavinus, qui sexaginta annos publicè docuit. in Rubr. de judiciis. Verum consuetudo plurima tollit, in quibusdam enim Germaniæ locis, oscula sumere usitatum est, in aliis contra summum dedecus & grande habetur nefas. Martinus Navarr. in compend. manual. c. 14. n. 42. ait: Non peccat mortaliter, qui tangit amore honesto & jocosso, sine mala intentione, pectus mulieris, mamillas manu premit, pedem tangit, imò ubi mos est, amplectitur, osculatur, licet uterque sit juvenis, dummodo non sit aspectus vel tactus par-*

partium obscenarum, quibus mulieres dicuntur. Olim apud Romanos oscula fæminis dare perquam usitatum erat, & Cato, ut refert *Plin. lib. 14. histor. nat.* nullam aliam ob causam propinquis fæminis osculum libare solitos ait, nisi ut scirent an vinum olerent, ex quo quidem indicium pudicitiae sumebant, hoc etiam testari videtur Juvenalis, cum ait :

*Pauca adeo Cereris vittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oscula, &c.*

Nec existimandum est, omne osculum esse peccatum, ut illud inprimis quod parentibus & cognatis in benevolentiae argumentum impenditur, vel etiam ex honesta patriæ consuetudine quibusvis extraneis. De hac re *Cajetan. in Summula.* Osculum, inquit, benevolentiae bonum ac laudabile est juxta morem patriæ inter quascunque personas sit. Osculum verò libidinis, nisi inter conjuges, est peccatum mortale. Sic ille : Idem docent conscientiae Doctores communiter omnes *Georg. Colvenerius in not. ad Cantip. d. c. 5. 50.*

CAP.

C A P. XXIII.

*Num exheredari queat virgo viripotens sine
consensu patris nubens ?*

DE filio controversitur inter Doctores, quia hæc causa inter 14. illas causas, propter quas exheredari liberi à parentibus possunt, non invenitur Nov. 115. Si verò liberi ad turpem & infamem personam se applicaverint, rectè exhæredantur, pertinet enim ea res ad dedecus & infamiam totius familiæ, & à Justinian. in *de Novel.* adjecta est his verbis: Si liberi cum turpibus conversati fuerint, fac. l. 3. §. si emancip. ff. de bonor. poss. contra tab. & hanc opinionem commuem esse dicit *Wesemb.* in parat. ff. de l. & posth. n. 5. Tenet tamen Duarenus Jus Canonicum non adimere facultatem exheredandi filii, quamvis velit ratū manere matrimonium, ne majus inde scandalum oriatur, nam multa rata esse tum jure civili tum Canonico, quæ tamen fieri prohibentur, not. in c. ult. de secund. nupt. sic idem hic dicendum putat, ut quamvis ratū maneat matrimonium, quod invito patre contractum est, nihilominus possit puniri filius pœna legitima, qui sine consensu patris contraxit matrimonium. Idem tenet *Castal.* in l. si filium. C. de in offic. test. Dec. in l. nuptias. ff. de R. I. *Chassaneus* in

in consuet. Burgund. Tit. de successionē. §. 2. quorum opinionem Carolus V. secutus est, tacta ea de re in hæreditariis suis terris constitutione. Verum negativa opinio de jure verior est. Exheredationes enim sunt odiosæ, odia autem secundum regulā juris in 6. non sunt amplianda, sed potius restringenda. Vnde & Canis. IC. Ingolstadt. in disput. de sponsal. & matrim. th. 13. cum matrimonii summa libertas sit, c. Gemma extra. de spons. l. Titia. ff. de V. O etiam cum infamibus personis, c. inter opera. extr. de sponsal. omnino statuit patrem obstringi & ad dotandam & instituendam filiam, sine assensu ejus, nuptias contrahentem. De filia plurimi affirmant, posse eam exheredari si ante annos 25. nubat absque parentū consensu, vel si post eam ætatem nubat servo, aut meretricio more vivat, ita Cuiac. ad Nov. 18 sibi partim contrarius. 3. observ. 5. Verum facilius ignoscendum filię innuere videtur Iustin. Imp. quando filio furiosi ad exemplū filię furiosi matrimonium sibi copulare permittit inst. de nupt. & ibi Accurs. De filia, inquit, facile consensum fuit, quia fortē calidior sanguis est in ea, ut in Auth. de non eligend. §. cum igitur. Vel verius propter fragilitatem sexus, argumento inst. quib. alienare licet. Opinatur & hac de causa, quod filios non gignat filia in patris sui potestatem, itaq; ipsi invito non augebit familiam, de filio vero dubitabatur, quod

quod fortè qui ex eo nascerentur in avi inviti potestatem nascerentur, itaque invito illi ab intestato successores essent, & impuret pater sibi, quod nuptias filiae distulerit, nec de quærendo ei viro sollicitus fuerit. Ne tamen o filia virgo ex eo licentiam quidvis faciundi rapias, sed consensum parentis, nam hoc fieri debere, & civilis & naturalis suadet, *instit. de nupt. in princip. Martin. Navar. in manul. compend. p. 4. cap. 14. n. 15.* verecundè & cum pudore expecta.

C A P. XXV.

In virginem si quis consentiat, quam postea ab alio compressam reperit, quid juris sit?

HOCce præmittendum duxi, reges cujusdam partis Asiæ fuisse, qui nequaquam permittebant virgines aliquas nuptiari, nisi prius singulas quasque parentes earum eas sibi ducerent, ut quasque vellent, stuprarent, & sic floribus delibatis, ut desponderentur, permittebant: Nec audebant proci uxorem aliquam poscere, nisi eam, quam comperissent, à regibus veniam nuptiarum impetrasse, refert *Franciscus Patricius, de regno & regni instit. libr. 4. tit. de oblectat. 16.* Verùm illud oblectatio eorum erat, apud nostros infania, Ad punctum

Etum quod Doctores non leviter altercantur. Dissolvi matrimonium verius est, quod ab Ecclesiis & earum consistorialibus communiter est approbatum, legibus quoque divinis magis consonum, *Beust. p. 2. q. 34. Beza de divort. & repud. p. 228. Dissentit Covarruv. in epit. caus. matrim. p. 2. c. 3. §. 7. latè Wesembec. ad tit. ff. de ritu nupt. num. 8. persequitur hanc quæstionem, & tamen concludit pro matrimonio videri pronunciandum; per c. fin. de re judic. & paulò inferius adducit Vlp. in l. si uxor 13. §. fin. ff. de adult. ibi: Stupri accusari eam mulierem non posse, quæ post illud ducta est. Serò enim, inquit, accusat mores mulieris, quos uxorem ducendo probaverit, & cum ibi non distinguat inter ignorantem & scientem, sed loquatur generaliter, nec nos distinctionem facere debere putat, *leg. de precio. de in rem act.* Verùm quod cum pace ipsius dixerim, videtur mihi in ea lege distinguendum, quod patet ex §. præcedente, ubi repudiata uxor reducta ex delicto, quod in matrimonio admisit, accusari non potest, abolevit enim prioris matrimonii relicta reducendo eam, sequitur §. fin. incipiens. Idem dicendum & cum d. §. loquatur de delicto prioris matrimonii noto cognito & famato, ut sic vir reducens eam sciens ex delicto prioris matrimonii eam accusare non possit, cum videatur ipsi remisisse reducendo*

C

do

do eam : puto firmiter *seq. §. idem dicend.* etiam intelligi debere de sciente, qui sciens aliquam corruptam vel stupratam duxit, ut ita sero accuset moresejus, quos uxorem ducendo probavit, quod etiam dictio in principio idem innuit, non verò de ignorante. Ponit ergo Ulpianus duos casus diversi facti, sed unius juris, prior est de reducta, alter de ducta, ejusque morum probatione antecedente, cui consentit *l. 47. solut. matr.* ubi si mulier viri lenocinio adulterara fuerit, nihil ex dote retinetur à marito, cur enim improbet maritus mores, quos ita aut ante corrupit, aut postea probavit? quæ *l. similiter* loquitur de viro sciente corruptam, aut præbente eam lenocinio, & videtur *d. §. loqui* de eo, qui duxit aliquam, cum qua ipse stuprum ante commisit, argumento §. præcedentis loquentis de reducente adulteram, quàm ante habuit, quod & innuit verbo *probavit*, qui enim possũ aliquid probare quod antenescivi? Deniq; ad suam negativam tutandum adducit Wefemb. historiam Josephi *Matth. 1.* (qui à justitia commendatur, quod cum Maria conjugē, quam ex alio prægnantem suspicatur, divortium facere secretò instituit) & ad eam respondetur, illud exemplũ præjudiciũ ad hanc causam afferre magnum non posse, non enim exemplis, sed legibus esse judicandum, *l. nemo 13. C. de sent. nec de*

de facto, sed de jure quæri; quanquam ibi factum nullum propositum sit, sed tantum cogitatio pii viri & justī, quæ ad nullum actum processit, & denique dicit Wesemb. valuisse illo tempore etiam legem & stetisse πολιτείαν Μωσῆς, ut ejus jure recte uti, & quandam illi ἱπείκεσθαι adhibere moderatus homo poterit. Verum nec ego illud exemplum hucce trahendum censeo, minus enim verum est, quod ob suspicionem Josephus voluerit Mariam deferere, ut putat Wesemb. Nam textus dicit, *eum justum*, ideo enim ut Origenes *Homil. in nat. Christi vigilia* tradit, eam dimittere voluit, quoniam virtutem mysterii & sacramentum quoddam magnificum in eadem cognoverit, cui approximare sese indignum existimabat, ergo humilians sese ante tantam & tam ineffabilem, quæsiit se longè facere, sicut & B. Petrus Domino se humilians agebat: *Recede à me Domine, quia homo peccator sum*, vel sicut iste centurio ad eundem Dominum dicebat: *Non sum dignus, ut tectum meum intres*, vel sicut Elisabetha ad ipsam locuta est Mariam. *Et unde hoc mihi ut veniat Domini mater ad me*. Sic & Josephus justè humiliat sese in omnibus, cavebat & timebat sibi tantæ sanctitatis conjunctionem adhibere, ideo voluit eam occultè dimittere. Verior igitur opinio est dissolvi ejusmodi matrimonialē contractum: Quis enim æs pro

auro retineat? Quis alienos foveat liberos?
Cuius ulterius indagandum relinquo.

C A P. XXVI.

*Num sit melius uxorem ducere virginem,
quam viduam?*

Virgo & vidua pari jure censentur, lib. inter liberos 6. ff. ad l. Iul. de adult. ibi. Adulterium propriè in nupta committitur, stuprum verò in virginem & viduam. Verùm in hoc casu præferenda videtur virgo. Duplex enim labor est ei qui viduam ducit, prior ut dedoceat alterius viri mores, alter ut suis assuefaciat, quam rationem quidem quamquam dissimili artificio, tamen manifestè docuit *Timotheus Musicus*, qui duplicem mercedem exigebat à discipulis, qui alium habuissent præceptorem. Vidua enim si non omnia ex voto succedant, statim allegat & recenset mores & acta prioris mariti, ipsamet imperium, cum hoc genus admodum libidine regnandi ardeat, arripere audet: hinc contemptus, perpetuumque jurgium, & ridicula vulgò res est, & cavillis hominum obnoxia, uxorem viduam ducere, quod vel tritum apud juris civilis Doctores dictum *Bulgari* l. c. discipulorum in præceptorem satis ostendit gl. ad l. rem non novam, &c. C. de iudiciis.

diciis. Bulgarius enim vespere viduam uxorem duxerat, & mane *l. illam*. Rem non novam, &c. explicare incepit, quare derisus fuit ab auditoribus, ut *notat Accurs.* Sed & Verrius Flaccus, ut refert Varro juris Pontif. peritissimus, eos qui viduas ducerent veteres fossas tergentibus comparare perquam facite solitus fuit: Hæc enim ejus fuisse sententia fertur, quia feriis tergere veteres fossas liceret, novas facere jus non esset, id eo magis viduis quam virginibus idoneas esse ferias ad nubendum, *Macrob. lib. 1. Satur. n. 15. Alexand. ab Alex. Genial. dier. lib. 2. cap. 5.* Quamobrem non immerito præcipit *Hesiod.* virginem ducendam esse ut gratis moribus imbui possit, *lib. 2. ἑρσαν καὶ ἡμερ.*

Παρθενὴν δὲ γαμεῖν αἰς καὶ ἡλικίαν
καὶ δὲ αἰδοῦναι.

eiusdemque sententiæ est *Aristoteles libr. 1. OEconom.*

C A P. XXVII.

Num conducatur virgini juveni nubere seni sexagenario de ponte dejiciendo?

QUare sexagenarii de ponte dejici dicantur, tradit *Marlianus in Topog. urbis Rom. lib. 7. c. 7.* Romæ Post incensam à Gallis urbem, ob inopiam cibariorum decretum

cretum latum, ut Sexagenarii è ponte Subli-
cio, cujus vestigia adhuc in medio alveo Ty-
beris ad Aventini montis radices cernuntur,
in Tyberim tanquam patriæ inutiles dejice-
rentur, unde Sexagenarii *Depontane* diceban-
tur. Veritas tamen hoc habet, quod Sex-
agenarii à suffragio repellebantur, & ita eos
ponte dejici solitos ferunt; at neutram harum
opinionum probandam fore censet *Hier. Fer-
rutius in addit. ad Marlianum*, cum non habe-
ant certos auctores, sed vulgi prorsus sit opi-
nio. *Ovid. suadet: Si vis nubere nube pari.* Quæ
enim amicitia inter conjuges impares? inter
sexagenarium & juvenem puellam? quam
jucunditatem, proprium connubii, puella à
sene expectabit? Aristoteles duo de viginti
natas annos puellas nuptui collocandas, cen-
set, virum autem sexto & trigesimo ætatis
anno opportune uxorem ducere asserit,
ejusmodi ætates perfectæ sunt ad sobolem
procreandam, quod & causa fuit *Imp. in l. 27.*
C. de nupt. qua sexagénarius minorem quin-
quagenaria ducere prohibetur. Cum sint
tria bona matrimonii, fides, proles, & sacra-
mentũ, *cap. omne itaq; 27. q. 2. Curtius cons. 66.*
sapienter col. 3. Iason in l. 1. col. 12. ff. solut matr.
Ioh. Lup. in Rubr. de donat. inter vir. & uxor. char.
12. in col. 1. Gilbertus post 2. OEconomicorum
philos. in quæst. chart. 6. deficiente uno, & sic
bono prolis non valet matrimonium, *Præ-
pos.*

pos. incap. tanta. col. 3. & seq. C. qui fil. sint leg.
 Et per hoc fundamentum *Portius in inst. de nupt. col. 3.* dicit senem non posse nubere. Cum igitur isti adeo senes non possunt dici habere spem prolis, nec ejus respectu contrahere matrimonium, videtur, quod uxorem capere non possint, non enim sufficit eis quod super ripam Acherontis vitulus depastus sit nisi antrum subintraverit, *Præpo. in c. fraternitatis in pr. de eo qui cognov. cons. uxor. Portius inst. de grad. cog. col. 3.* quia verus coitus non fit sine erectione virgæ. *Arist. part. 4. prob. 23.* & nisi intret, nec sufficit emitte semen inter crura. *Curt. cons. 98. incipi. Christoph. nec sufficit etiam recte ambulare si iter non perficiat; & sic habere hastam rectam sine effectui. Soc. in l. 1. col. 3. ff. sol. matr. Sylva nupt. l. 2. n. 12.*

C A P. XXVIII.

Num virginitas totaliter perdatur actu Venero?

A *Nglus Clavaßinus in Summa in verbo Virginitas §. 2.* Quæ requiruntur ut amittatur Virginitas? Respondet, quod requiritur primo pollutio completa, ubi sciendum dicit, quod triplex humor de genitalibus stillat, scilicet semen, secus humor similis semini, qui est medius, & stillat

quandoq; ex solo tactu vel auditu turpium, tertius est urina. Perditur autem Virginitas per solam seminis resolutionem, quæ locum coitus supplet, vel ejus complet delectationem. Secundò requiritur ut amittatur, quod talis delectatio sit ex voluntate operante vel consentiente vel non dissentiente, vel non quantum potest, renitente, nam voluntate de medio sublata omnis actus est indifferens. *Bald. in l. fedissimam per illum tex. C. ad l. Iul. de adult.* non ergo desinit esse virgo cujus virginalis claustrum eruptio facta est medicinali arte ita morbo exigente, ut docet *Masc. de prob. in conclus. incip. Virginitas. n. 7. Thom. Actius de infirm. p. 2. lit. V. verb. Virginitas.* Alii tamen volunt, quod si etiam pollutio non sequatur, ut in illis qui sunt ante tempus, seminis qui tamen explent coitum, vel per turpem actum, vel per commixtionem cum alio, & hujusmodi amittatur & placet, tamen per poenitentiam recuperabitur. Ulterius. §. 3. 4. 5. *hinc Mart. Natarrus in comp. man. præf. 6. n. 1.* Vis inquit absoluta & coactio ad fornicandum sine sensu voluntatis licet aliquam delectationem accipiat, de ipso actu, dummodo non cooperetur, neque in ipsum actum, neque in delectationem consentiat, excusat à peccato & amissione virginitatis ex *S. Lucia. Idem dicto libr. præf. 6. num. 3.* Non est peccatum, quando omnino renitentis puelle

1æ virginitas violatur, adde quod nec corrumpitur virginitas, sed duplicatur ad coronam, teste S. Lucia Syracusana, ut refert *Gratianus* 23. q. 5.

C A P. XXIX.

Num virginitas semel amissa possit restitui?

S. *Hieronymus in epist. ad Eustach. & relat. 32. q. 5. cap. si Paulus super Amos 5. Virgo Israël cecidit & non est qui suscitet eam. Audacter dicam cum omnia possit Deus, suscitare virginem non potest post ruinam. Valet quidem liberare de pœna, sed non valet coronare corruptam, &c. habet enim hoc donum virginitatis sicut sericum, quod cum semel in lutum cadit, nunquam perfecte abluitur, quin semper macula appareat. Idem dicit lex, quod virginitas restitui non potest, l. in pr. C. de rapt. virg. ibiq; Salicet. Quidam sic intelligunt, id est, quod Deus non potest facere, quin fuerit corrupta, quia factum non potest esse non factum, l. in bello §. sacre. ff. de captiv. Et quod hic dicitur non refertur ad carnis corruptæ restitutionem, sed virginæ palmæ retributionem, & Dic: Non potest, idem est, non congruit ejus potentiae ut aureola coronet corruptas, hoc enim esset contra justitiam, & ideo illud non potest.*

C S

ut

ut arg. de pen. di. 2. §. *charitas sequuntur* S. *Augustinus*, S. *Ambrosius*, S. *Iohannes Chrysostomus*, quos refert *Basilius* Gradi in trattato della virginità c. 16. L. *Apulejus* in *Apologia*. Sola virginitas inquit, cum semel accepta est, reddi requiritur: ibique *Scip. Gentilis* in not. n. 911. *Simon Majolus* in diebus canicularibus colloq. 4.

C A P. XXX.

Num fiet sufficiens probatio amissa virginitatis
Hymenis.

TRadunt Medici pro comperimento virginitatis, quod primus concubitus cum fœmina fiet asper & durus ob fractionem Hymenis, quod est cuticula parvula intercludens ingressum & matricem vulvæ, ad quod etiam *Moses* videtur respexisse *Deut. 22. vers. 13.* cum seqq. in cuius loci expositione *Erasmus Marbach*, comment. in pentateuch. non abs re conjicit lintea primi concubitus præsentibus testibus à parentibus in locum securum reposita fuisse, ut ubi usus esset, filiarum pudicitia indubitato testimonio essent. *Alex. in l. item apud Labeonem. §. si quis virgines. ff. de injur. Abbas in c. proposuisti de probat. Socin. jun. in consil. 102. in 2. part. Barbat. in d. c. proposuisti. Cotta in memorab. in verb. Hæres juris. & statur assertioni mulieris
contra*

contra delinquentem, quod fuerit virgo.
Alex. in cons. 229. n. 2. vol. 6. & quod præ-
sumatur gravida ab eo qui ipsam cognovit,
Alex. ibid. Cæsar Vrsilius in addit. ad Afflict.
decis. 236. n. 2. & 3. Ann. Robe. lib. 14. rer.
judic. 10. Georgius Schell. in repetit. potiorum
tradition. de indic. & Tortura th. 26. morem
civitatis Nolenis refert probari virginita-
tem de præterito per pannum sanguinolent-
tum, Afflict. decis. 236. num. 3. Verùm Am-
brosius Paræus regius ille Galliæ Chirurgus,
tanquam fabulam & figmentum quicquid
veteres de Hymene cantarunt, rejicit, cum
ipse in tot virginum & puellarum anatomiis
nullum invenerit, sanguinisque profusionem
in primo concubitu, ex angustia & fractione
tenuium venarum oriri, cum in adultis virgi-
nibus nullus dolor, neque sanguinis effusio in
primo concubitu advertatur. Sed & summi
Medici & Philophi, etiam quidam Juris-
Consulti prodidere, nullum esse Hymen, ut
doctissimus Cujacius & diligentissime
omnium sententiis expostis scrip-
sit Albericus Gentilis in lib.
7. De nuptiis.

C A P. XXXI.

Num ob absentiam Hymenis sponsus sponsam repellere queat ?

I Oh. Chrysostomus ait super Matth. cap. 9. relat. 32. quæst. 1. c. Sicut crudelis & iniquus est, qui castam dimittit uxorem; sic fatuus est & injustus qui retinet meretricem. Patronus enim turpitudinis est qui celat crimen uxoris, ibique gl. Et frustra quis petit sibi fidem servari ab eo cui ipse non servat. c. frustra de R. I. in 6. quorsum enim tu castam tibi virginem postulas, quum tuum corpus luem contraxerit? aut cur dimidiam tui partem purgatam desideras, alteram autem partem pollutam retineas? pulcrè & verè regie docet Iacobus Scotiæ & Angliæ rex in Βασιλικῇ δάσει lib. 2. ad filium suum Henricum. Si enim metu it Imp. Justinianus, ob non solutam dotem, mulierem à viro forsitan repelli & distrahi matrimonium, l. generaliter. fin. ff. ad SCtum Vell. ibique Bald. l. fin. C. de sent. quæ sine cert. quant. prof. & est ratio, quia ex dote tenetur vir onera matrimonii sustinere, ut in cap. salubriter. de usu. & l. si cum dotem, §. si autem ff. solut. mat. in c. per veras de donat. int. vir. & uxor. & ibi Abbas. Bald. in l. in divis. ff. eod. Platea in tr. restitutionis.

nis. n. 64. per l. si donarius. ff. de condit. ob caus.
 30. q. 5. c. nullum sine dote. Gl. notab. in §. fin.
 in verb. onera. Auth. de non eligend. secundo
 nubentes, Ias. in §. fuerunt, n. 98. inst. de
 act. Bald. reputans eam gl. singularem &
 mente tenendam, in c. quemadmodum. n. 8.
 vers. ult. scias. de jurejur. Vincent. Carocc. de
 patr. fil. dot. c. 20. Boër. decis. 27. num. 1.
 Bald. in ult. C. ad Velleian. Bald. in l. uxor.
 num. 2. ff. de negot. gest. & Gail. observat. 87.
 lib. 2. pract. observ. num. 2. & observ. 95. n.
 16. libr. 2. Hermannus Meyrer de præferent.
 credit. lib. 2. t. 6. n. 8. Quotò magis ob
 interitum illum dotis internæ castitatis vi-
 delicet & pudicitæ repellenda erit, ut enim
 dona animi interna præferuntur donis ex-
 ternis, & Ictus Pomponius in l. 1. ff. solut.
 matrim. Dotium causa semper & ubique
 præcipua est, nam & publicè interest dotes
 mulieribus conservari, cum donatas esse
 fæminas ad sobolem procreandam, replen-
 damque liberis civitatem maximè sit ne-
 cessarium, dict. leg. fin. C. ad SCtum Velleian.
 Castitas autem summa dos fiet virginis, ut-
 pote quæ & major in sexu fæmineo requiri-
 tur quam masculino, l. si qua illustr. C.
 ad SCsultum Orfitian. leg. oratione.
 de ritu nupt.

CAP. XXXII.

Num virgo nupta mater esse volens ab impotentemarito divertiqueat ?

Impotentia coëundi est vitium animi, vel corporis, vel utriusque, quo quis impeditur alii carnaliter commisceri secundum Ray. & sunt tres ejus species; prima dicitur *naturalis*, ut frigidity in viro, arctatio in muliere, & defectus ætatis in utroque vel altero. Altera est *accidentalis*, quæ provenit à causa extrinseca & accidentali, ut castratio, & tertia *maleficialis*, quæ à dæmonibus provenit. Circa frigidityatem & arctationem ad hoc ut impediatur matrimonium contrahendū, & dirimat contractum, requiritur; primò, quod præcesserit tale impedimentum matrimonium, quod si adveniret post contractum, non dirimeret, licet esset rationalis causa dispensationis fiendæ per Papam, vel alter aptus contrahere cum alio si nondum erat matrimonium consummatum, ut no. Pau. in c. ex part. & in c. ex publ. de convers. conj. Idem dicitur de impotentia accidentali, secundum eundem Paul. c. qui sedem. & c. consultationi de frig. & malef. Secundo requiritur quod sit tanta quod nullo modo possit coire, hoc est: secundum Petr. de Palude, quod

quod sit talis, quod impediatur actum perpetuo saltem, quia licet impediret effectum generationis, sed non actum, qui est emissio ejus in vase, non esset impedimentum. Tertiò, quod sit perpetuum impedimentum, ita quod nullo medicamine aut remedio possit removeri, quia si posset sine periculo mortis removeri, non dirimeret, hoc *no. inc. 1. & 2. 33. quæst. 1. cap. 1. & 2. de Frigid.* quia quando non potest juvari impedit, ut notat *Ricardus in 4. distinct. 34.* & eadem ratione de nimia caliditate, quæ coitum impediret, secundum *S. Thom. ead. distinct.* Quarto, quod sit ignorans quando contrahit de tali impotentia, quia secundum *Petr. de Palude*, qui scit se vel alium impotentem, & eum accipit, non potest amplius eum dimittere, quo ad vinculum quod est verum matrimonium, ut *in d. c. consultationi de frigid.* Et hæc quatuor etiam requiruntur in impedimento accidentali ut dirimatur. Circa verò impedimentum naturale vel accidentale est sciendum secundum *Pa. inc. 1. de frigid. & male.* quod quando non potest per aspectum probari, semper debet ad minus habitare per triennium antequam matrimonium dissolvatur, ut *inc. fin. eod.* Secus in impedimento quod potest per aspectum probari, ut *inc. fraternitatis, de eo qui cognov. consang. uxor. vel per juramentum proprium, cum septima manu pro-*

propinquorum, ut in *c. laudabilem. eod. tit.* quia statim potest dirimi. Circa vero maleficiatos advertendum, quod aliquando quis est maleficiatus respectu omnium, & sic contrahere non potest, & si contrahit, post primum matrimonium contractum, & conjungitur cum secunda, redire tenetur ad primum, quia patet quod impedimentum non erat perpetuum, & ideo primum matrimonium fuit firmum. Si autem sit maleficiatus respectu unius personæ, sic non restituetur, quamvis cognoscat secundam, quia primum matrimonium fuit nullum, & secundum fuit validum. *Angelus Clavafinus in summa. in verbo matrimonium 3. impedimento 16. §. 1. 2. 10. & 12.*

C A P. XXXIII.

Num virgo ita arcta ut mulier fieri non possit, matrimonium contrahere queat?

INveniri puellas velatas & attritas, quas vocant, quæ ita clausæ sunt in pudendi sinu & ore uteri, ut nec consuetudinem viri ferant, nec affluant menstrua, constat. Et non perforatum meminit *Aristoteles in 4. de generat. animal. c. 4.* & dicit Pontifex in *c. 3. de frigid. & malef.* quod si vitium illud mulier à natura contraxit, nec ope medicorum poterit

erit adjuvari, viro aliam accipiendi tribuat facultatem. Item *c. 4. d. tit. resp. Pontifex*, quod licet incredibile videatur, quod aliquis cum talibus contrahat matrimonium, Romana tamen Ecclesia consuevit in consimilibus judicare, ut quas tanquam uxores habere non possunt, habeant ut sorores juxta Augustini dictum. Si non possit cohabitare, ut conjux, cohabitet ut frater, vel soror. Sed quid jus civile Romanum de talibus? *Iuris-Consultus Vlpianus in leg. quæritur 15. §. mulierem. ff. de edil. edict.* ita arctam ut mulier fieri non possit, sanam non videri constat. Maritus ergo qui vult esse pater liberorum, licitè divortium ab ea petere potest. Favor enim liberorum maximus erat apud Romanos, §. *si enim tres liberos. §. filii autem superstites. instit. de excusat. tut. vel curat.* & dabatur p. privilegium illis, qui sobole civium numerum multiplicabant. Augustus Cæsar in Oratione ad maritos. Item, ad Cælibes apud *Dion. Cassium Nicæum. libro 56.* tum maximum & præcipuum munus ac officium mulierum est accipere, & tueri conceptum, *d. l. quæritur, in pr.*

CAP.

C A P. XXXIV.

Vtrum mulier propter arctitudinem separata à primo viro, & conjuncta secundo, quando efficitur habilis primo, propter usum secundi, sit restituenda primo?

R Esp. Pa. in c. fraternitatis. de eo qui cognovit cons. uxor. suæ. quod si non poterat conjungi primo viro antea sine periculo mortis, per aliquod remedium, quod non restituitur, sed stabit cum secundo, quia cum primo non fuit matrimōnium, ut tenet Abbas, & Petr. & sequitur Ioh. Andr. in d. c. fraternitatis. in fin. quod verum limita, quando aperte apparet de dissimilitudine membrorum amborum, alias esset restituenda, quia videtur Ecclesia decepta. Et sic concordant Doctores.

C A P. XXXV.

Num ab incubo infestata virgo amittat virginitatem?

Purimi trahunt ortum gigantum ad Dæmonum concubitus, quod testatur & Bonaventura in 4. sentent. dist. 44. Is cum negasset monstra resurrectura esse, ob id quod

quod in iis non naturæ veritas, sed error po-
 tius sit; hæc addidit: *Si sunt magnitudine gi-
 antes in via, in patria non erunt: Si vero quæ-
 as unde habuerint ortum, dicendum, quod*
 sicut narrat Iosephus, dæmones incubi assu-
 mptis corporibus generent, & Dæmon osten-
 dit mulieri, cum qua concubuit, figuram ta-
 lem hominis maximi, & ideo tum propter se-
 minis multiplicationem, tum propter virtu-
 tem animalem generatus fuit homo miræ
 magnitudinis, & ille postmodum alios gene-
 ravit. Verùm plerique negant medias illas
 potestates esse, quas Plato in Symposio sta-
 tuit: hinc & *Theodorus Byzantius* & non-
 nulli alii Philosophi senserunt, simulacra &
 nocturnas apparitiones sapientibus nunquam
 apparuisse, sed pueris mulierculis vecordi-
 bus atq; ægrotis, qui per imbecillitatem ani-
 mi aut corporis assidua formidine quatiun-
 tur, & inanes, vanas; atque ab omni veritate
 alienas opiniones amentia quadam ducti sibi
 persuadent. Unde & *Remigius in Dæmono-*
latreia sua negat spirituum cum mulieribus
 commissionem. Quid enim corporis ex-
 pers cum corporeo agere potest? aut con-
 cesso, quod ad tempus assumant corpora;
 ea aut è nubibus & terræ vaporibus erunt
 composita, aut mortuorum hominum ca-
 davera indura; sed quid illa corpora, cum
 simile procreet simile, assumpta, omnique
 calore

calore penitus destituta ad procreandum idonea erunt? Etiam si semen aliunde aufertur, ut contendunt quidam Magiæ scriptores, illud tamen quamprimum vase egreditur debito, frigidum redditur, & ad omnem generationem inhabile, ideoque pollutio illa & titillatio nocturna, quam sentiunt virgines, ex pravis cogitationibus diurnis summo appetitu, maximoque pruritu, seminisque copia abundante oritur & contingit. Spiritus enim cui neque caro, neque sanguis, neque membra famulantia generationi concessa sunt, quomodo coire desideraret? qui cibo non reficitur, unde cibi superfluitatem semen, unde pruritus libidinis haberet? immortalis an successorem cuperet? Incorporeus numin complexum corporis venire possit? Et si generaret, nonne sibi similem potius spiritum, quam corpoream substantiam produceret? quo dato jam dudum omnia dæmonum plenissima forent? Et quamvis multæ sagæ congressum Satanicum expertæ ac peperisse dicantur, Resp. melancholicas ac pituitosas mulieres sæpius recubantes incubo vexari, præstigiisque venereis deludi posse, sine tamen semine masculino concipere, foetumque corporeum excludere non admittendum censet Tandlerus in *orat. de fascino & incan. q. An Lamia Venerem exerceant. p. miki* 18. & 19. si quando igitur Lamia peperisse visæ

ri factae sunt, partum vel imaginarium fuisse, vel
 apposititium credibile est. *Laurentius Ana-*
stas tamen in libr. de natura daemonum contra-
 rium huic planè statuit, plerosque namque
 heroas deperditosque homines ex tali con-
 cubitu ortos esse scribit, Neronem ex angue
 conceptum, Merlinum illum vatem Anglum
 ex incubo procreatum, astipulatur huic *Strozius*
Sicogna in theatro univ. natur. seu magia omnifa-
cia lib. 3. c. 3. allegans Scot. in 2. sent. d. 7. q. 1. Aug.
ib. 15. de civ. Dei. c. 23. & lib. 1. q. sup. Gen.
 13. cujus verba sunt: Fama, inquit, vulga-
 tum est, & à multis approbatum atque etiam
 acceptum ab iis de quorum fide dubitari non
 debet, Faunos & animalia quædam sylvestria
 à vulgo Incubi dicta, mulieribus ita molestos
 fuisse, ut concumbere cum ipsis luxuriemque
 explere cupierint, recenset ex Henrico In-
 ditore & Jacobo Sprangereo exemplum, de
 monacha diu ab incubo tentata. Ex incubis
 vel succubis geniti videntur, quos Mahome-
 ani Noffefoglios vocant, & è Spiritu Sancto
 natos impiè credunt. Saxo Grammaticus, &
 alii scriptores affirmant Gothorum reges è
 matre nobili & Spiritu incubo urfi formam
 gerente ortum habuisse. Iohannes de Barros
 auctor est Pegusianos & Seianitas Indiæ po-
 pulos à mulieribus daemonum concubitu
 imprægnatis originem traxisse. Incubos ge-
 nerare *Beda* in historiis Britonum, & multæ
 aliæ

aliæ scripturæ testantur. Qua autem ratione hoc fieri possit, non videtur, nisi hac sola, quod virile semen effusum mox in vas muliebri cū debita temperantiæ qualitate transfundant. Sed sic proprie generare incubum non dicendum, infinitas tamen rationes latere humanis ingeniis in rerum secrero naturæ plenissime confitendum, & paucissimos respective hominum sensibus apperere. Et incubos Dæmones oppressisse fæminas quasdam, alias Venereis confabulationibus, ad concubitum illexisse, in veneficiis utriusque sexus in parte Orientali Flandriæ atque Brabantia per iudices seculares deprehensum est, & scelus illud extremo supplicio punitum: confessi que sunt occasione huiusce-modi perversissimæ voluptatis se ad veneficij crimen protractos: & quamvis essent conjugati, quod tamen relicto thoro legitimo, alter succubo, altera incubo multo tempore sceleratissime permixti fuerint. Similia scribunt in Germania contigisse ante annos centum *Iacobus Sprengerus & Henricus Institor in malleo malef. part. I. q. I. cap. 4. & Innocent. VIII. in epistola decretali adversus maleficos. extat in 7. decretal.* De incuborum generatione late agit *Petrus Boyssieu in libro Gallicè edito, de historiis prodigiosis, ubi multis in utramque partem citatis auctoribus & exemplis, docet eos nullo modo*

modo generare posse ; quia generari nequit homo nisi ex humano semine. Verum hæc ratio nulla est, nam si generare posse dicamus incubum, non id fiet ex proprio semine, quo caret, sed humano aliunde petito, ideoque nec filius dæmonis erit, quia ex hujusmodi nascetur concubitu, sed illius hominis, cujus est semen. Eos itaque generare posse plerique omnes confitentur, ut *Thomas in 2. d. 8. art. 4. & in summa p. 1. q. 5 1. art. 3. Durandus ibid. q. 2. Iacobus Sprenger loco citato. Goscalus Hollen. serm. ult. in 6. præcept. Decalogi. Sylvest. verb. Matrimonium 8. n. 15. §. 2. Franciscus Vallesius in libr. de sacra Philos. cap. 8. Ubi putat cum Josepho eorum opera gigantes illos de quibus in Gen. c. 6. genitos esse : & plures alii quos citat Benedictus Pererius libr. 8. commentar. in Genesin disput. 3. sed ipse nihil determinat.*

C A P. XXXVI.

Legatum puella minori ut intelligatur ?

Intelligitur cum erit viripotens, non enim dicitur nupta quæ virum pati non potest, 1. quod puellæ. ff. quando dies legat. ced. & si ante etatem nubilem decedat puella, non transmittit, si conditio sit adjecta substantiæ legati,

gati, secus si præstationi, Bal. in l. si cui legatur. §. 1. ff. de leg. 1. illustriss. Mantica. de conject. ult. vol. libr. 11. tit. 23. num. 27. Aelius de minor. in delict. excus. q. 21. num. 3. & 4.

CAP. XXXVII.

De donatione virginum.

Donationem ex pluribus reddi invalidam ob doli suspensionem scripsit Augustinus Beroius cons. 59. licet de simplici per totum vol. 1. interdum ratione personæ, ut quando formosa adolescens pulcro juveni donat, subest enim doli suspicio re ipsa ex timore inhonestatis, Beroius loc. cit. num. 13. per text. in leg. si. in fin. cum gl. ff. de A. & O. & ibi. Alex. in apostil. ad Bartolum, & Paulus de Castro in l. post contractum. ff. de donat. licet facta à juvene formoso pulcræ adolescenti valeat, etiamsi subit aliqua suspicio inhonestatis. Beroius dict. n. 13. per text. in l. affectionis. ff. de donat. quo casu ubi Donatio nulla est ex suspensione inhonestatis, quædam natam à jure saperet turpitudinem, forte non male diceret, qui vellet donationem nullam quidem esse, quo ad donantem & donatarium, donata tamen pertinere ad fiscum, & ab adolescente donante tanquam

indigna auferenda per ea quæ de clerico onante concubinæ ut applicentur fisco, dicit *Capra conf. 127. Quidam Rodonellus Vivius i commun. opin. opin. 205. Donatio facta concubinæ n. 5. vers. limitatur, & Bart. in l. mulierem. f. de his quibus ut indign.* Et ita tandem fuisse iudicatum in supremo senatu regni Lusitani quavis sibi visa fuerit dura decisio, testatur *Anton. à Gama in dec. 58. in proces. caus. in fin.* Sed certe non adeo demiratus fuisset Gama hanc opinionem si Grat. Vivium, Bartol. locis citatis vidisset secundum Ripam in *tr. de Nocturno tempore cap. 105. de donat. n. 1.2.3.4.*

CAP. XXXVIII.

Num virgo sine tutore donare possit?

Cum mulierum genus avarissimum sit *gl. in § quoniam infirmus in verb. Maxime auth. de nupt. Bartol. conf. 127. part. 1. Tiraquei. de retract. convent. in præfat. n. 35. vers. super eo tamen. post Barbat. conf. 8. illud afferam. col. 5. vers. modo in proposito. lib. 4. Ripa de nocturn. temp. c. 17. n. 85. adeo ut pro miraculo habeatur ejus donatio, de jure civili definitum est, donare ipsam non posse, l. filium. fam. in pr. ff. de donat. De jure verò Saxonico virgines & viduæ sine tutore donare possunt text. est in artic. 45. & andrecht / ideo errant, qui*

D

illa.

illarum donationes infringere volunt, propterea quod sine tutorum autoritate donaverint, sunt enim validæ & firmæ, dum modo ejus ætatis sint, ut tutorem habere non teneantur, & tutoris non interfit, ex quo sequitur, quod virgines absque consensu tutorum contrahere possint. *Landrecht. d. ar. 45. Schneidew. Inst. de donat. inter vivos. §. alia. num. 53. &c.*

C A P. XXXIX.

Num si virgo persuadet juveni, se esse divitem, & ita inducat illum ad promittendum matrimonium, subveniatut juveni si contrarium compertum sit?

DEcidit Iob. de Imola in cap. cum dilectus. Extr. quod met. caus. Quod non: sicut nec error fortunæ facit ut matrimonium dirimatur, ut est *tex. inc. 1. 29. q. 1. adde Ias. in l. pact. 1. novissima. C. de pact. & Alb. in c. cum dilect. de empt. & in d. c. cum dilectus. ubi post Innoc. præd. limitat. nisi esset tantus & insignis dolus qui removeret consensum & prudentissimum quemque falleret, isto casu subveniretur decepto, nisi postea per voluntariam ratihabitionem iste dolus esset purgatus, argumen. c. de illis. de desponsat. impub. Nevizan. in sylva nupt. lib. 2. n. 58.*

C A P.

C A P. XL.

Num virgo possit esse legata?

QUOD Romani, ut videre est apud Livium lib. 2. sæpius & dederint & acceperint obsides puellas virgines, ive prætextatas, nunquam vero mulieres corruptas, hic de virgine legata agendum auxi. D. Gæddæus in comment. ad l. mulieris 3. ff. de V. S. n. 11. hoc axioma tradit: prohibitiones legales, interpretationes, & alia ara ad mulieres pertinentia, comprehendunt etiam virgines viripotentes, nisi subiectum vel circumstantiæ qualitatis aliud suaveant, ideoque cum intercedere, postulare, procuratorio munere fungi, judicare, magistratum gerere mulieres prohibeantur, l. 2. ff. de R. jur. intelliguntur etiam virgines viripotentes prohibitæ per d. l. mulieris fac. c. unic. quin etiam Episc. Abb. c. 2. in pr. & si. de succ. ud. c. 1. §. ad filias. de succ. fratr. de usib. feud. Et Vlp. proficisci procos melius sine uxore existimat, in l. 4. ff. de offi. proc. multo minus igitur mulierem solam proficisci, aut legati munere fungi permittet. Ratio perquam lepida est apud Kirchner. in legato, cum natura illas partes, quæ ad sessionem sunt destinatæ, latiores in fæminis fecerit, quam

in viris, innuens domi eas manere debere. Et in *d. l. 2. ff. de R. I.* ubi fæminæ ab omnibus officiis civilibus vel publicis removent, interpretationis nullam rationem addunt, nisi quod moribus ita receptum sit Romanis, non attenda consuetudine alias rationes assignari posse ego duco. In iudice siquidem ut & in legato requiritur animi gravitas, auctoritas & constantia, cujus animi motum vultus non detegat, *l. observ. ad. ff. de l. quæ in fæminis desunt*, & si adsunt scurrilitas potius & inanis audacia censetur, quam gravitas, secretum si quid agendum fiet, taciturnitas rarum; rarissimum imò in fæmina donum est. Nec refert, quod Doctores hanc regulam fallere aiunt in dignitatibus hereditariis, exemplo Regina Siciliæ *Iohanna*, quam in regio solio sedentem & sententiam dicentem vidisse refert *Angelus*: exemplo *Elizabetha* Anglica, quæ per multos annos feliciter regnavit. Resp. quia *d. l.* non loquitur de talibus dignitatibus hereditariis, sed de civilibus & publicis officiis constitutæ bene reipub. Virginem igitur Legati munere fungi haud posse concludo, non enim possunt esse virgines de consilio, quia sunt molles, imbecilles & leves *Bened. in repet. c. Raynautius fol. 14. col. 4. de testam.* & missio *Veturia* matris *Coriolani* apud *Liviam* non fuit proprie legatio, sed deprecatio.

CAP.

C A P. X L I.

Num virgo possit esse miles armatus ?

PRimo intuitu videtur dicendum, Quod non, quia non potest esse miles togatus per *l. 2 ff. de reg. iur.* inhibitum siquidem est fæminis munus notariorum, procuratorum, proque aliis intercedere, & ratio quidem prohibendi, ne contra pudicitiam sexui congruentem alienis causis se immisceant, ne virilibus officiis fungantur mulieres. Origo vero introducta est à Carfama improbißima fæmina, quæ inverecunde postulans, & magistratum inquietans causam dedit edicto, *l. 1. §. 5. ff. de postulando.* jam de milite terrestri ad advocatum, quem militem togatum interpretes jur. civil. denominant, argumentum ducitur per doct. glos. quæ existimatur singularis in jure in *leg. miles. de re iud.* quæ scribit patronum causæ atque advocatum habere idem privilegium, quod miles armatus, & ratio est in promptu & colligitur ex constitutione *Imp. in l. advoc. C. de adu. divers. jud.* qua cavetur advocatos æquiparari militibus & militare, cum per eos tanquam per milites vita & patrimonium hominum defendantur, & derisorium esse à fæmina quætere de militia, dicit *Angelica Summa* in verbis. inter-

rogationes in confessione. §. 2. *Sylva nup.*
Neviz. lib. 1. n. 29. Inveni tamen ego tex-
 rum in l. bello amissi 18. ff. de excus. tut ibi, eos
 solos qui in acie amittuntur, prodesse debere,
Cujuscunque sexus vel ætatis sint, quem textum
non legi ab alio esse observatum: ex quo col-
ligo virginem militem agere posse, sicque
etiam ex consequenti privilegiis gaudere mi-
litaribus, utpote quæ militibus nullo habitu
respectu ad sexum concessa sunt. Exempla
(quamvis iis judicandum non sit l. nemo judex
C. de sentent. Glos. instit. de jur. nat. gent. & civ.
§ ex non scripto. bonum tamen est, ut inquit
Seneca, interpretari præcepta, breve & effi-
cax per exempla, & res magis clarior sit &
manifesta exemplis l. prope. §. quoties de collat.
bonor. §. hætenus. Inst. de gradibus, & exemplis
vivitur. Novel. 22. cap. 21. in fin.) sunt antiquæ
illæ Amazones de quibus multi meminerunt
& apud Græcos & apud Latinos, non poetæ
solum qui fabulosa tractant, verum etiam
historici quos à vero recedere turpissimum
est. Trogus Pompeius, Diodorus, Ephorus, Stra-
bo, Æneas Sylvius de secunda Asiæ part. cap. 20.
Camilla regina Volscorum apud Virgilium:
meminit & Virg. Penthesileæ Amazonum
reginæ libr. 1. Ænied.

Ducit Amazonidum lunatis agnima pelvis
Penthesilea furens mediisque in millibus ardet
Aurea

Aurea subnectens exertæ cingula mammæ

Bellatrix, audetque viris concurrere virgo.

Fuerunt & in expeditione illa suscepta ab Alemannis Conradi Cæsaris auspiciis in Palæstinam virorum comites sæminæ quædam ingentis animi, quæ armatæ infidentes equis Amazonum speciem præbebant, ut refert Glycas annal. *Iohanna illa virgo Lotharingica*, vulgo dicta *Pucella D'Orleans*, quæ inspiratione divina arma bellica assumens, anno Domini 1430. restauravit regnum Franciæ, Anglicos à regno expellendo vi armata, & regem Carolum ad suum regnum Franciæ restituendo, quæ puella regnavit tribus vel quatuor annis, quam vidisse D. Guido Papæ affirmat q. 84. n. 2. & Aurelijs in ponte statuam meruit quam ipsemet vidi. Testantur de ea historiæ & judicia sub titulo *Sibylla Francica*. tandem fortè in manus hostium pervenit, qui fortitudinem ejus divinam magicis artibus attribuentes atrocissimo crudelitatis exemplo eam concremarunt. Sed è rescripto Calixti Pontif. causæ cognitores constituti Ioannes Archiepiscop. Rhemenfis & Wilhel. Parisiensis innumeros testes omni exceptione majores, super ejus innocentia, modestia, castitate & religione examinarunt, eamque innocentissimâ compererunt ac pronunciarunt, actaque adhuc servantur in scrinio Parisiensis Ecclesiæ, quod Papirius

Massonus testatur. Plura de ea egi in opere *De miraculis mortuorum*, quò benivolum selego Lectorem. Exemplum mirabile, quo ad militiam armatam & rogatam fuit Regina illa Anglica, quæ nostra ætate jam post longam regni sui administrationem in vivis de fuit esse. Nec refert imbecillitas animi, quæ maxime viget in sexu fæmineo, ob idque vocabulum *Sexus*, non ita intelligendum fore, sed explicari per voculam, vel ætatem, arg. d. leg. 2. de R. I. Respondeo. Summam quandoque audaciam in fæmineo reperiri sexu, ut prædicta exempla satis declarant. Et Ennius inquit: *Vos animum geritis muliebrem, illa virago viri*, &c. deinde, bene quidem alternativa illa vel resolvitur in copulam, quando ponitur inter genus & speciem, vel inter totum & partem, ut tradit Lanfrancus de Oriano in c. quoniam super falsam. de probat. num. 17. tex. in l. saepe. vers. & cum dicimus de V. S. & in l. Quintus. in fin ff. de aur. & argent. leg. Verum hic plane inter diversa ponitur. Notum est enim, quid *Sexus* in homine sit, quidque ætas. leg. Hermaphroditus. ff. de stat. homin. Contrarium tenet, quod videlicet fæminæ non conveniat militare, Alciat. in cons. 11. & Matt. de affict. in cap. de vasall. milit. qui arma bell. depos. Verum textus ille loquitur de milite vasallo argumento Rubricæ, de quo contentio nostra non fuit.

CAP.

CAP. XLII.

Ad quid teneatur, qui insectatur virginem?

R Esp. Franc. de Platea in tract. restit. n. 4. quod insectans virginem & post eam vadens, quocunque vadat, teneatur ei iniuriarum, quia propter assiduam ejus frequentiam & insectationem infert virgini multam infamiam. § in injuria. inst. de injur. & est text. in l. apud Labeonem § appellare. & § aliud. ff. de injur. secus si non frequenter insectetur, sed aliquando gratia solatij & ludi honesti: Et hoc verum quando interpellat de luxuria virginem honestam, secus si veste meretricali esset induta, quia tunc eam appellans & insectans non tenetur injuriarum, d. l. item apud Lab. §. si quis virginem. ff. de injur.

CAP. XLIII.

Virginem deflorans, qua puniatur poena?

DE jure Civili poenam lex Julia de adult. arrogat stupratoribus, si honesti sunt, publicationem partis dimidia bonorum si humiles, corporis coercionem cum relegatione, § item l. Jul. inst. de public. judic. licet, ut inquit Jul. Clar. §. stuprum non servetur.

D 5

De

De Jure Canonico Clericus propter stuprum cum virgine commissum puniatur pœna depositionis, & est communis opinio, ut dicit *Grilland. de divers. crim. lib. 3. q. 7. post num. 2.*

Laicus autem committens stuprum cum virgine, tenetur eam dotare & in uxorem accipere, si ipsa & pater consenserint, ubi verò non consenserint, solummodo dotem solvere tenetur. si vero stuprator renuerit, tunc prius verberibus tractatus in monasterium detruditur pœnitentiam acturus, *cap. 1. & 2. de adult.* Lex divina præcipit, ut corrupta virgo dotetur & in matrimonio habeatur *Deut. 23.* Verùm copulativa illa ob rationes, quas adfert *Wesenb. in Pandect. ff. ad tit. ad leg. Iuliam. de adult. numero 21.* in alternativam resoluta est. Aut ducatur violata, aut pro ejus conditione dotetur. *c. 1. ubi Dd. Extr. eod.* quod ad eam quantitatem redigi solet, quam dedisset in dotem verisimiliter corruptæ pater. Id sequitur *Papo lib. 22. tit. 9. Arresto 9.* & ita in facti contingentia consuluit *Chass. conf. 40.* & hoc idem etiam servatur in Hispania, ut attestatur *Anton. Gomes.*

sup. l. 80. Tauri. num. 7.
in fin.

CAP.

C A P. XLIV.

*Qua poena puniatur stuprans virginem
per vim?*

CApite punitur. §. *fin.* autem per vim. *inst. de public. jud. Dd. ibid. Ias. in §. omnes autem. n. 24. inst. de action. leg. 3. §. praeterea. ff. de vi publ. leg. mariti 29. §. fin. ff. ad leg. Iul. de adult.* De vi publica puni-
tur cujus poena est deportatio, quæ successio
in locum ejus, qua aqua & igni reo interdi-
cebatur, l. *qui dolo* 10. *in fin. ubi gl. ff. ad l. Iul. de vi publ. §. item lex Iulia. inst. de publ. ju-
dic. l. si quis viduam. ff. de quaest. hic adden-
dum, ad conceptionem non requiri volupta-
tem seu semen mulieris, quod etiam Physici
tenent secundum Bertachin. in Repertor. lit. S.
verb. Stuprum. n. 6.*

C A P. XLV.

*Qua sit poena puniendus ille qui defloravit,
seu deflorare conatus est puellam non-
dum viripotentem?*

IN hoc dubio variant Doctores. *Antonius
Gomezius ex cap. 1. de adult. infert, quod
si aliquis major & pubes. stupravit & co-
gnovit per vim aliquam virginem imma-
turam,*

turam, minorem & impuberem : tenetur poena ordinaria delicti, modò ipsa puella sit viripotens, & possit corrumpi. Si verò masculus sit minor & impubes, non tenetur, licet sit viripotens & malitia suppleat ætatem ex Saliceto *ad leg. impunit. Cod. de poen.* Rarò tamen contingit ante duodecimum annum ætatis. Vnde *gl. in sum. 2. quæst. 1.* meminit pueri, qui cum esset novem annorum nutricem imprægnavit, & autoritate D. Gregorij libro 4. *dialog. c. 10.* D. Hieronym. *testatur in epistola ad Vital.* presbyterum se audivisse quendam puerum fecisse gravidam nutricem, ubi subdit Solomonem in 10. anno genuisse Roboam. Achaz in 11. anno procreasse Ezechiam. Cælius Rhodig. *lib. 8. antiq. lect. cap. 8.* Igneus *ad l. 1. §. impubes. num. 9. ff. ad Syllan.* Vincentius Caroccus *de minor. excus. q. 20 n. 6. 7.* Ripa *de nocturno tempore cap. 23.* Iulius Clarus *lib. 5. sentent. §. stuprum. num. 9.* distinguit inter humiliores & honestiores, illos in metallum damnari, hos vero in insulam relegari, ut est *textus expressus in l. si quis aliquid 28. §. qui nondum viripotentes. ff. de poen.* & secundum hanc opinionem consuluit Signo *cons. 207.* in fine tamen dicit se semper fuisse in voto, quod ubi solum esset conatus ad deflorandum, non puniretur poena mortis, sed alia citra mortem gravi, puta triremium perpetuò vel ad decennium, ubi verò fran-

gere!

geret pudenda, nullo modo evadere deberet poenam ultimi supplicij. Baldus indistinctè dicit esse decapitandum in *l. si quis non dic. ult. colum. in vers. ex hoc concluditur, C. de Episc. & Cler. & per Iohan. Andr. in cap. 1. de desponsat. impub. Ioh. Fab. in §. item l. Iulia. inst. de publ. judic. Gabriel. Sara in addit. ad Matthes. sing. 99. num. 5. Æmylius Maria Manoleffus in addit. ad Repertor. Bertachimi in verb. stuprum. n. 8.*

C A P. XLVI.

Qua poena puniatur raptor virginis?

JMp. Iustinianus in *l. unic. C. de rapt. virgin.* raptores pessima criminum peccantes capitis supplicio plectendos decernit, etiam si quis saltem sponsam suam per vim rapere ausus fuerit, nominatque crimen detestabile, nec homicidij crimini dissimile, ut nulla raptor fori præscriptione gaudeat, nullamque appellandi licentiam habeat, ut nec raptor eam legitime sibi conjungere possit, nec sit facultas raptæ virgini vel viduæ, vel cuilibet mulieri raptorem suum sibi maritum exposcere, quoniam nullo modo, nulloque tempore datur à Cæs. serenitate licentia eis consentire, qui hostili more in rep. matrimonia studeant sibi conjungere, nec pater raptum filiae raptori remittere potest.

test. Nov. 143. c. 1. Novel. 150. §. item l. Iulia.
vers. *sin autem per vim.* Instit. de public. judic.
 sed de jure Canonico potest raptor raptam
 ducere in uxorem. Iacobus Butrig. ad dict.
 leg. 1. Cod. de rap. virg. per glos. in c. 2. de hæret.
 in 6. glos. 20. dist. de libell. per c. tua 36. quæst. 2.
 de puellis. Iohan. Cald. in consil. & in cap. fin. de
 raptor. & in Spec. de dispensat. §. Nunc de dispen-
 satione Episcopi. vers. 29. alias 28. Cave ta-
 men, inquit, Bertachin. in repertor. verbo Raptor.
 numero 10. quod loquitur in alia materia,
 quod nota pro amico liberando à pœna, &
 Salic. post gl. in d. l. 1. sed perdit bona licet ma-
 trimonium teneat Salic. ibi c. pen. c. fin. de rap-
 tor. Hippol. Marsil. in l. 1. n. 228. C. de rap. virg.
 quo in loco concludit multisque exemplis
 conprobat, in hoc jus Pontif. civili antefe-
 rendum, Æmylius Maria Manoleffus in addit.
 ad repertor. Bertach. dict. loco. Vincent. Caroc. de
 minor. in delict. excus. q. 35. & D. Hieronymus
 se opposuit concilio determinanti, quod
 rapta non posset raptori conjungi, ostendens
 hoc sacris litteris repugnare, Exod. 22. &
 Deut. 22. propter quod concilium revocavit
 sententiã, ut textatur gl. in c. de libellis d.
 20. & elicitur 36. q. c. 2. tria. c. si autem, &c.
 c. si placuit. Pa. in d. c. cum causa de rap. te-
 net, quod si præcessit tractatus determi-
 natus de matrimonio, & ob hanc causam
 abducit, non committitur pœna de jure
 Cano-

Canonico. Si vero prædictus tractatus non præcessit, etiamsi puella fuit voluntaria, committitur poena, 27. q. ult. lex illa. ar. 36. q. 1. §. ex hoc. & obligatur ad restitutionem non solum subtracti, sed etiam lucri, quod habuisset ille sub cuius potestate erat secundum Dominum Iohan. de Platea instit. de action. quæ ex delict. nasc. §. interd.

C A P. XLVII.

An transactio super raptu fieri possit?

Est quidem l. pen. si quis servus. Cod. pro quib. caus. servi libert. accip. ibi. Aut pactione Transmissum) ex qua super raptu videtur permessa transactio, eaque sententia est Iohannis Antiqui gloss. & est etiam textus pro hac opinione in l. qui cœtu. §. qui vacantem. ff. ad l. Iul. de vi publica ibi. (Etsi pater injuriam suam precibus exoratus remisit.) Hæc tamen sententia Iohannis communiter reprobatur à Doctoribus, & probabiliorem horum esse opinionem contra Iohannem affirmat Alciatus num. 24. quam disputando sustineri posse putat Iason num. 14. quam etiam Montalvus probavit in l. partit col. 2. vers. item nota. solum Baldum allegans. Horum adversus Iohannem duæ sunt

sunt rationes. Prior illa est, quod gravior sit crimen Raptus adulterio dict. l. 1. C. de rapt. virg. Cum igitur in adulterio non sit licita transactio, neque in raptu qui gravior illo est, licere debet, vulg. l. nec in ea. ff. de adult. vers. sed qui occidere. Posterior ratio ab illis sumitur ex text. in d. l. unic. vers. pallas. in fin. C. de rapt. virg. ubi parentes, qui transigunt super raptu filiae deportatione plectuntur, sed si ex l. transigere. C. de transact. dispositione legitimè transigerent, minime punirentur, vulg. l. Gracchus. C. ad l. Iul. de adult. Sunt tamen plures, quibus Iohannis opinio relata in gl. placuit. magis existimantes licere, super raptu transigere, hanc enim opinionem secuti sunt Oldrad. & Franc. Accursius, quos retulit Alber. n. 19. qui n. 20. affirmat, se credere Iohannis opinionem esse veriore, eam sequutus, quam Bartolus etiam tenet numero 11. Angelus num. 4. & 8. Fulg. num. 3. Salicetus num. 8. Alex. n. 12. qui affirmant, hanc esse veritatem. & esse hanc opinionem communem affirmat Ias. n. 13. Rimin. col. 6. communemque esse testantur Curt. Senior. n. 33. Purpur. n. 67. eam sequuti, licet Purpur. articulum hunc disputabilem esse pro utraque parte affirmer. commun. esse hanc opinionem præterea testantur Alc. n. 23. Curt. Iun. n. 35. Claud. n. 21. eam sequuti, & communem esse hanc opinionem eam

se-

quuti testantur *Gregor. in l. regni. ingl. de ult. Diego Villalpando ibi gl. 17. n. 4. tenet etiam hanc opinionem in d. l. qui cætu. §. qui acantem. &c. n. 1. Baldus in d. l. pen. C. pro quibus caus. servit. & hanc opinionem, quod ex Syno constat, tenuit Petr. de bella Pertica. & eferunt eam nonnulli ex recentioribus Iacobus Butrig. & præter superiores testantur etiam esse communem Aymon Cravetta. de antiqu. tempor. folio parvo. num. 133. numero. 24. Boerius decisione 91. Quorum eæ rationes sunt præter illa duo jura, quæ jam allegavi, quod textus in d. l. transfigere, quæ adulterium solum excipit, videtur innuere in omnibus aliis regulam permissivam locum habere, nam quod liquide. §. fin ff. de pœn. legat. l. Lucius. §. pluribus. ff. ad Trebel. l. quæsitum. §. denique ff. de fund. instr. quam hic allegavit Baldus. Secunda ratio est, quoniam in raptu, non adfunt eædem rationes, quæ sunt in adulterio, quoniam crimen raptus non adeo frequens est, sicut adulterium, quod passim committitur, etsi raro illud in judicij telam deferatur. Nec obstat huic opinioni *tex. in d. l. unic. vers. pœnas de rapt. virg.* Quoniam etsi lex parentes puniat, non ex hoc videtur infirmare transactionem, quoniam transactio valeat ad imponendum finem processui, licet transigentes puniantur. ita illi *l. unic. resp. Bart. in præsent.* & esse ejus intellectum communem affirmat*

affirmat *Alex. num. 12.* Sicque habentur utriusque opinionis rationes. Vērior tamen mihi videtur negativa: nam quod *leg. si quis serv. versic.* Aut pactione transmissum, *C. pro quibus caus. servi. attinet.* Resp. non sunt ea verba legis dispositiva, sed enunciativa, sive enarrativa ad morem transigentium propter pecuniam respicientia, & sic non affirmant neque approbant transactionem. Idem Resp. ad ult. *l. qui catu. § qui vacantem ibi.* Et si pater injuriam suam precibus exoratus remiserit, *ff. ad l. Iuli. de vi publi.* nam ex ea aperte patet non esse illam transactionem ex auctoritate legis, alias non admitteretur extraneus etiam post quinquennii præscriptionem ad rei postulationem, ut in *d. l. item quia precibus.* ad transactionem incitatus pater intenta gravitate hujus delicti & poena transigentium super ea. Nec obstat quod non tanta sit frequentia hujus delicti, sicut adulterii, quia illa non est causa cur transigere non liceat secundum Doctores, sed quia adulterium est crimen cæteris gravius & detestabilius, nam ut Paulus *1 Cor. 6.* carnis detestans flagitia dicebat: *omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est, qui autem fornicatur, in corpus suum peccat:* nam etsi inquit eo loco Theophylactus, videatur cum hominem trucidamus, corpore id facinus admitti, non tamen universum ex eo corpus for-

sordescit, possumus namque vel lapide vel ligno vel alio quopiam tormento ictus infligere, & nihil corpus hoc inquinare, verum tamen nullo pacto licebit sine corpore fornicari, in quo fit ut illud omnino commaculetur. Quid igitur in omnibus peccatis adulterio gravius est? *c. quid in omnib. 32. q. 7.* Non abs re igitur Accurs. quædam, inquit, crimina atrocia sunt, quædam atrociora, quædam atrocissima, ut adulterium, quod tam ægrè fert maritus, ut molestius id patiatur quam proprii filii mortem, & libentius ut *Hieron. in Amos c. 8. ait*, audiat uxorem interfici, quam pollui, adeò ut minus malum sit occidere & furari, quam adulterari. Neque obstat illa exceptio solius adulterii, *in d. l. transigere*, quia licitum est extendere delicta ad similia, imò & ad graviora & majora, quale est crimen raptus *argum. l. C. si quis non dic. C. de Episc. & cler. l. 1. C. de rescript. l. in suis. ff. de lib. & posth. l. 22. §. 3. ff. de adult. Dion. Gothofr. in exposit. d. l. Transigere. Vers.* Potest hoc loco etiam quæri utrum de raptu transigere licet, quem audiavi Myrtilleti. Cum igitur de adulterio prohibita sit transactio, de raptu multò magè prohibita censetur. Latius de hoc puncto egi in centuria quæstionum ex jure desumptarum, quæ quandoque supremo auspicio lucem visura est.

C. A. P.

C A P. XLVIII.

Qua poena puniantur virgines fricantes sese?

IN fœdo illo & contra sexus naturam mulierem inter se coitu ejusque poena *Clarus lib. 5. sentent. §. Fornicatio num. 28. versic. inter mulieres, adducit l. fœdissimam 20. C. ad l. Iul. de adult. ut & Petrus Binsfeld. in tractat. de confession. malefic. c. Dubium hic moveri potest. versic. cum nihil afficiatur. circa med. p. mibi 228.* in eadem est sententia, in qua lege pro hoc crimine impositam poenam mortis esse volunt, & dicit *Clarus* esse communem opinionem, allegans *Antonium Gomezium super legem 80. Tauri num. 34.* ubi maximè, quod salvo excellentissimi *D. Practici* iudicio dictum esse volo, hallucinatus mihi videtur, nam nullo verbo mulierum inter se coitus meminit ea lex, sed de illis mulieribus, quæ ultrò se stupro dedunt, ut & *Glossa* ibi tenet, loquitur, id quod patet à contrario in iis verbis: Non earum, quæ per vim stupro compressæ sunt, ubi opponuntur per vim stupratæ, & quæ ultrò sese prostituunt, quæ oppositio non procederet inter per vim stupratas, & inter sese coeuntes. Dicitur igitur fœdissima nequitia in *pr. d. l. earum quæ pudorem suum alienis libidinibus prosternunt,*
eò

eo quod ultro poscunt, quod alias ab ipsis rogatur, & ut gl. exponit; quæ mulier spontè committit stuprum cum aliquo. Quo vero modo illa fricatio fiat, tacere quam exprimere melius est, ne virginibus memoria & cogitatio ejus rei daretur. *Gomezius plura refert*, quibus id opus à virginibus exercetur.

C A P. XLIX.

Num virgo menstrua non patiens, sana sit?

R Esp. *Paulus IC. libr. 11. ad Sabinum in l. 15. ff. de ædil. edict.* Quæ bis in mense purgatur sana non est. Item, quæ non purgatur, nisi per ætatem accidit, decimo tertio siquidem anno statim virginibus menstrua fluere incipiunt secundum Aristotelem in problem. quæ si emanant, puellas magni & periculosi morbi manent, quibus plurimæ morti præmaturè traduntur. Sed quid de ea quæ urinam facit? *Ulpian. in l. 14. ff. de ædil. edict.* Resp. non ob eam rem sanum non esse quem, quod in lecto, somno, vinoque pressus, aut etiam frigida surgendi urinam faciat, si autem initio vesicæ collectum humorem continere non potest, non quia urinam in lecto facit, sed

sed quia vitiosam vesicam habet, redhiberi
posse (tanquam morbosum) & verius est,

C A P. L.

An virgo, cui os olet, sana fiet?

IS, cui os olet, an sanus sit, quæsitum est.
Trebatius ait, non esse morbosum alicui
os olere: veluti hircosum *Strabonem*, hoc
enim ex illuvie oris accidere solere, si tamen
corporis vitio id accidit, veluti quod jecur,
quod pulmo, aut aliud quid similiter dolet,
morbosus est, *l. qui clavum. ff. de ædil. edict.*
ubi vox *Strabonem*, quod vitium oculorum
est, variè exagitata à doctissimis viris, *Scip.
Gentilis in l. Apulei Apologiam. n. 115. ver.*
Nihil minus, quam oris illuviem libero & li-
berali viro competere.

C A P. L.I.

*Qua causa, quod virginis primò menstruum
fluxum habentis camisia in ignem pro-
jecta, eum sistat?*

UT refert *Michaël Papa in sua mirac.*
medicin. pag. 1. fol. 196. 197. Coler. OE.
con. pag. 6. lib. 18. c. 116. Virgine
pri

primum menstruum in puro linteo observant, multis enim prodesse ferunt. Sed illud de Camisia superstitiose creditur, & à quibusdam cum experimento observatum memini, ast cum damno puellæ maximo, illa etenim successu temporis exaruit, mortique holocausto oblata est. Ratio si qua dari potest, occulta ea est, & è secretis secretioris Philosophiæ petenda. Fortean summa antipathia inter ignem calidum & inter menstruum sanguinem frigidum in causa est. Salamandra enim serpens frigidissimæ naturæ in igne vivit, & potens est contra incendia, adeo ejus inter omnia venenosa vis maxima est: vivit mediis flammis sine consumptione pariter & dolore, nec adustionem ab igne recipit, sed ipsum incendium mitigat & extinguit, ut dicit *Isidorus lib. 12. Bartolus, Anglicus de proprietat. rerum libr. 18. de angue. Plinius libro 10. cap. 47.* huic, inquit, tantus est frigiditatis rigor, ut ignem extinguat sicut glacies; & nota hic singulare mysterium mythologicum, quod serpens primus sexum foemineum suo veneno infecerit, & diabolus suam intetea superstitionem in hominibus augendo confirmandoque quærirat, in reprobum ducit sensum, ut nec miserae puellæ misereantur, sed ignem morte ipsius extinguant, more antiquorum, qui ob aliquam similitudinem victimas aliquando mactabant,

ſtabant, ut equum Soli ob celeritatem, ut
eſt apud Ovid. libr. 1. Faſtor.

*Placat equo Perſes radiis Hyperiona cinctum,
Ne detur celeri victima tarda Deo.*

Sic Cereri aliquando porca offerebatur ac
cædebatur, quod eſſet id animal inventis ip-
ſius Dææ infeſtum, ut ait idem Ovid.

*Prima Ceres avidæ gaviſa eſt ſanguine porca.
Ulta ſuas merita cæde nocentis opes.*

Sic Bacchus, quia caper infeſtum ſit animal
ſuis inventis, ejus cæde lætari creditus eſt,
ut ait Virgilius libr. 2. Georgicorum.

*Non aliam ob cauſam Baccho caper omnibus
aris*

Cæditur —

Vnde deductam illam ſuperſtitionem puto,
cum menſtruus ſanguis quodammodo frige-
faciat & languidum reddat corpus virginis,
ita & ignem ejusque calorem, non vi propria
ſed harmonica & cæleſti extinguit & ſopit.
Et vel orta eſt hæc ſuperſtitio ab antiquis,
quod cum ereptum ignem mortalibus rur-
ſus in terram detulerit Prometheus, de quo
Horat. in 1. Carm.

*Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit
Poſt ignem æthereæ domo
Subductum, &c.*

& ſæ.

& fæminam scilicet omnium humanarum calamitarum originem & scelestum omnino animalis genus invenerit, ut autor est *Menander* suavissimus poeta, ut sic eodem invento ipsius fæmina videlicet furtum ejus nimirum ignis ereptus extingueretur & deleretur. Mythologica hæc.

C A P. LII.

An honesta virgo pro defensione attentatæ pudicitiae violentum stupratorem licitè occidat?

TRadunt gl. & Doctores ad l. ut vim atque injuriam 3. advers. nam jure. ff. de just. & jur. etiam ob tutelam rerum suarum permissam esse defensionem & occisionem dummodò cum moderamine, l. i. C. unde vi. l. 4. §. cum igitur ff. de vi & vi armat. Si illud in rebus terrenis & soli, quur non mage in summo illo bono Virginitatis tutandæ & conservandæ, utpore quæ Paradisum replet, & sola potest animas præsentare Deo, & est principium aliarum virtutum, gl. in c. causam. in fin in verb. privilegio. De prob. procedat? accedit, quod minus bonum est contemnendum propter conservationem majoris boni, sicut ad conservationem vitæ aliquis projicit merces in mari, sed virtus
E casti

castitatis est majus bonum , quàm membrum corporale. Ergo cum quis licitè sibi potest amputare virilia propter conservationem castitatis, multo magis alterum ad tutandam virginitatem interficere potest, & *S. Hieronymus in c. non est nostrum 23. quæst. 5.* dicit. Unde & in persecutionibus non licet mihi propria manu perire absque eo ubi castitas periclitatur. Sed ponitur ibi secundum quosdam Dictio *absque* inclusive sicut ibi: pulchræ sunt genæ tuæ absque eo quod intrinsecus latet, sic & dictio *usque* etiam inclusive ponitur *13. quæst. 2. c. Ebron.* Astipulatur quo ad se non posse occidere, *Graff. decis. cas. consc. pag. 2. libr. 3. cap. 29. num. 57. Actius de infirmit. Rubric. 49. n. 43.*

C A P. LIII.

Num virgo ob furtum sit suspendenda?

Constitutio illa Imperatores qua fures ob quinque solidos furcis addicuntur, nullum sexus discrimen facit: verum consuetudo quæ pro lege non immerito observatur *l. de quibus. ff. de ll.* non ita strictè cum virginibus agit, sed vel alia eas coercet pœna, puta relegationis vel gladii, in quibusdam tamen locis etiam suspenduntur, ast

est inferius colligatis vestimentis ut vidi in aliquibus locis.

CAP. LIV.

Legatum virgini num corrupta debeat & præstetur?

Hic sane distinguendum puto. Num intuitu virginitatis, num verò affectione quam erga eam habuit legator propter consanguinitatem, affinitatem vel amorem factum, sit legatum. Priori casu legatum non præstari cessante conditione legati, posteriori deberi duco argumento §. *Siquidem* 29. §. 30. §. 31. *Institutionibus, de legat.* Hinc non probo quod Baldus in casu: Si maritus leget uxori si vitam servaverit viduam, at quingentos casu, si nupserit, determinat, quod erunt propria ipsius uxoris transeuntis ad secunda vota, in leg. 1. C. de secund. nupt. motus ratione, quia ita dicendo maritus videatur licentiaré uxorem de maritando se & transeundo ad secunda vota, quo casu licentia mariti faciat cessare pœnas transeuntium ad secunda vota. Mihi nulla eo legato licentia data videtur, sed potius prohibitio, nam non est casus insolitus mulieres ad secunda transire vota, ut si prohiberetur, licentia sive memoria potius delinquendi

E 2

dare-

daretur, qualem putabat Socrates cum de parricidio poenam nullam statuisset, dicens se non cogitasse tales inveniri homines. Quia autem mulieres semel submissæ virili jugo incontinentiores sunt multò virginibus: puto potius esse prohibitionem ex alternativo illo legato: Mille si non secundo nubat. Quingentos si nubat. In primo continetur prohibitio, in altero est concessio.

C A P. XV.

Num si virgo damnatum quempiam ad mortem petat in maritum, liberet ipsum à morte?

ID olim *Vestalibus* erat concessum, ut scribit *Alex. ab Alexandro lib. 5. Gen. dier. cap. 12.* Tantæ enim dignationis fuere; quod si dum foras vadunt, ad capitale quiscumque supplicium traheretur, si obviam fieret, ipsum tunc mortem oppetere, aut novissimo exemplo affici non decebat. Et hodie *S. R. E. Cardinalib.* concessum est, si dum ad supplicium ducitur damnatus, Cardinalis obviaret & poneret capellum suum super ejus caput, poena omninò ei remittitur, ita *Cæpoll. in caut. 2. in prin. M. Anton. blanc. pract. crim. caut. 1. n. 2. Paul. Castrens. in l. addictos. C. de Episc. aud. Paris de Puteo in tract. Syn-*

Syndic. in verb. pœna, vers. an si primo. ubi dicit idem esse in filio regis, qui si obviat condemnato ad mortem, potest eum à morte liberare, quod tamen respectu filij regis reliquit sub dubio, rationibus per eum adductis, id tradunt *Doctores ad d.l. addictos. Iul. Clarus 1. sent. §. ult. quæ. 98. n. 5.* quo ad Cardinales eam rationem reddit. Quod Cardinales æquiparantur regibus, & in iis ferè residet tota majestas reipubl. Christianæ. Quo ad punctum nostrum, *Refert Papo 24. Arresto 10. artic. 14.* exemplum, idque in Hispania usitatum addit: quorum consuetudo fortè derivata ex *can. inter opera caritatis 20 ext. de spons. add l. 27. C. ad l. Iul. de adult. & Chas. in consuet. Burgund. §. 2. in verb. S'il n' a grace* notat se nullam hujus rei rationem afferre posse, nisi fortè quis censeat, matrimonio injecto majorem pœnam indici quàm si mors esset indicta. Semel memini factum Marpurgi in provincia nostra Hassia.

CAP. LVI.

Num mulier post partum virgo dicenda fiet?

Ortum dedit Terent. in Hecyr. act. 3. sc. 3. ibi. Nam vitium est oblatum virgini olim ab nescio, quo improbo. Sciendum est hoc: Apud majores indistin-

Atè Virgo dicebatur & Mulier. Hinc Clinia
 adolescens apud Terent. in Heaut. de Anti-
 phililina virgine sollicitus : *Sed vereor inquit*
ne me absente hæc mulier corrupta sit. Et Vir-
 gilius libro II, Æneid. de Camilla virgine :

Advenit quæ vestra dies mulieribus armis
Verba redargueret.

Sic in Bucolicis :

Ah virgo infelix, quæ te dementia cepit.

Cum tamen constet Pasiphaen de qua Poëta
 loquitur, ex Minoe ante nivei amorem tauri
 filios suscepisse. Verùm propriè id haud fit,
 sed vel habito respectu & regressu ad tem-
 pus, quo virgo fuit, vel ad tempus futurum
 quo virgo desinit esse. Vel ob suspicionem
 & dubium quo nescitur num mulier an virgo
 sit, alias mulieris appellatione etiam virgo
 continetur, l. 13. ff. *de verbor. significat.* Il-
 lud igitur Terentij. *Nam vitium oblatum est*
virgini. refertur ad tempus præteritum,
 olim videlicet quando virgo erat, & oblatum
 dicitur quasi non expectatum & nolenti vir-
 gini, quasi quæ falli posset. Alterum, *sed ve-*
reor ne me absente hæc mulier corrupta sit, re-
 fertur ad suspicionem & dubitationem ubi
 Clinia propter dubium & suspicionem Vir-
 ginem haud nominare audet. Illud Virgilio
 de Camilla refertur ad tempus futurum,
 quo

quo ipsa Camilla etiam si virgo defuerit esse, nihilominus per sua arma celebris & nota erit futuris seculis. Alterum: *Ah virgo infelix*, refertur ad tempus præteritum, quo virgo fuit, cum objiciat ipsi dementiam prioris temporis qua capta fuit. Proprie igitur mulier post partum virgo haud dicenda erit, excepta B. Maria, quæ secundum communissimam omnium Theologorum sententiam ante partum & in partu & post partum sancta & immaculata virgo permansit.

C A P. LVII.

An virgo nolens nubere gaudeat privilegiis nuptiarum?

B Aldus in l. Imperialis. Cod. de nupt. tenet, quod sic, verba l. sunt. Sed et si tales mulieres post divinum rescriptum ad preces earum datum ad matrimonium venire distulerint, salvam eis nihilominus æstimationem servari præcipimus, &c. gl. ibid. ad verb. Distulerint. Idem & si nunquam venerint, sic & l. si repetendi, C. de condit. ob caus. sic ergo latè extenditur concessio. sic l. si. ff. de const. pr. & l. quidam consulebat. ff. de re judic. & l. si quando. De bonis vacant. Prædictam autem interpretationem licet
 E 4 facere,

facere, etiamsi juraverit contrarium. Vnde sequitur. Auth, quod eis, &c. *Bertach. in re-pertor. in l. M. verb. mulier. num. 42. & in lit. V. verb. Virgo n. 7.* Virginitas enim replet paradysum, & sola potest animas præsentare Deo, & est principium aliarum virtutum, *gl. in c. causam in fin. in verb. Privilegio. de probat. & ibi Panorm. in 2. col. in fin. in vers. ult. gl. querit. per Felin. in dict cap. causam.*

C A P. L V I I I.

*An virgo per vim stuprata Deo possit
consecrari ?*

STuprum voluntarium punitur in utroque Si. e. in mare & in fæmina. Violentum verò non in patiente, *text. in leg. 20. tit. 9. C. 9. ad leg. Iul. de adult. usque adeo ut per vim stuprata nullam patiatur infamiam, nec de adulterio nec de stupro accusari possit text : & Doctores ibid. licet ipsa sine præfinitione temporis stupratorem persequi possit l. mariti in fin. ff. eod. Et adeò inviolatæ estimationis est, ut nec nuptiis illius aliis interdicator, text. ibid. in fin. & virginitatem retinere censeatur cap. propositæ 32. quæst. 2. licet non possit in monasterium recipi, & ut virgo Deo consecrari, cap. Iuenculas & ibi Canonist. 26. quæst. 1. quia non agitur de peccato*

peccato sed de sacramento, nisi recipiatur hujusmodi viriata cum distinctione aliqua, omittendo aliquid ex signis virginitatis, ut *Thom. 4. sent. dist. 38. quæst. 1. Elbertus Leoninus in process. criminal. ad leg. 2. Cod. Ad. l. Iul. de adult. Summa Raimundi libr. 3. cap. 2. & ibi. Guilielm. Rhodonens. in annot.*

C A P. LIX.

Vtrum si starent simul dua puella, bonestum sit dicere: Illa est casta?

R Esp. Quod non, quia exclusive altera pungitur & detegitur non casta. *Rebuff. in. can. omni utriusque sexus in ultimo notabili in 7. fallentia. Vincent. Caroc. de revelat. confess. quæst. 39. Limite ego, si ambæ duæ sint notæ, tunc enim videtur una excludi, secus si una sit incognita, tunc in dubio de nota & ejus castitate videtur loquens sentire.*

C A P. LX.

Num mutatio vocis in puella arguat virginitatis amissionem?

A *Ristotel. libro 7. De animal. Incipientibus, inquit, Venerem vox transit in sonum virilem, abstinentibus verò è contrario.*

trario. Ratio videtur esse quia ætatis mutatio, quæ in masculo regulariter fit per septenarium, in fæmina per senarium, ut *Clemens Alexandrinus ex Solone notavit* 6. *πομολισμῶν* ante quam ætatem Venus non exercetur, plerumque & vocis mutationem importet. Alia ratio: quod in coitu, qui incipientibus, & nondum expertis dulcis esse solet, eoque frequentior, arteriæ dilatentur, sicque vox sonora magis reddatur propter nimium pruriturum, & intemperantiam, uti videre est in brutis animalibus, cervis & asinis, qui in coitu totam sylvam vociferatione & clamore complent. Accedit, quod vox sit nuncius cordis. Baldus in tractat. Schismatis 12. col. sicque arguit integram haud esse virginitatem: exemplo est olla, sive campanula, quæ tota & integra minorem & clariorem sonitum pulsata reddit, è contra fracta aut rima accepta obtusiorum & duriorum. Accedit quod lætitia, quæ in coitu summa est, dilatationem tum cordis tum & spirituum faciat, ut pulchrè tradit ex *Hieron. Fracastorio in libr. de Antipat. & Sympath. Vinc. Alsarius Ligur. in lib. De invidia & fascino veterum, Lucæ impresso p. 25.*

C A P. LXI.

Num gemelli masculus & femella simul nascuntur, uter prior natus censeatur?

[N dubio primò masculus tanquam robustior natus præsumitur argum. l. si fuerit 10. in fin. ff. de reb. dub. ubi tradunt Bart. & Cocin. & Castrens. & idem Bartol. in l. si extraneus. num. 3. ff. de condit. cau. dat. caus. non sec. Guido Pap. in tractat. de præsumt. n. 5. in fin Dec. in l. 2. num. 44. ff. de R. I. Tiraq. in tract. de primog. q. 17. opin. 7. & 8. num. 1. Mascard. de probat. concl. 1087. num. 1. & ibi plures allegati, quos refert Gregor. Rolbag in certam masculos. acie virili c. 13. n. 10.

C A P. LXII.

Num promiores in venerem ferantur virgines quam viduæ?

EVripides: αἰμαὶ θυγατὶς πῦρ ἐστὶν ἐρῶν δὲ πατρί. Verum filia laboriosa est possessio patri. Et Muson. A filia liberamur re difficilis & molestæ custodiæ. Maxime enim pronæ in Venerem feruntur virgines, utpote quæ magis expetant eam voluptatē experiri, cujus hactenus fuerunt in-
E 6
expertes

expertes, si ad eam invitentur, *Tiraquell. l. 9. connub. n. 117. & Aristot. libr. 7. animal. hist. cap. 1.* suadet puellas tum maximè custodiendas esse cum menses habere incipiunt. Est verum secundum aliquos, quod virgines magis appetunt coitum, quam conjugatæ, quia dulcius putant, quod nunquam experæ sunt. Et tamen postea comperiunt eam voluptatem esse, sicut sunt cæteræ hujus mundi, quæ momentò vix durant, cum non possit durare quantum una Ephimera vel interdictum de glande legenda, quod durat triduo, vel quantum Papa Gregorius Mediolanensis successor Cœlestini, qui duravit quindecim diebus prout hæc 4. Epist. refert *Rodofre. in rubr. ne sede vacante, col. 1.* vel quantum sponsæ mensis Maij quæ durant uno die *lit. C. de Majuma lib. 11.* ubi *Iacob. Rebuff.* ponit formam antiquitus observari solitam, vel quantum durat strena, quæ durat 7. die *Ianuar. gl. in auth. C. de consil. in verb. Ianuarij. Sylva Nuptial. Nevizan. lib. 2. n. 13.* Verum contrarium verius est, incontinentiores videlicet esse viduas, conjugalis istius beneficij compotes factas & adhuc memores, quam virgines, quæ dulcedinem istam nondum fuere expertæ. Hinc & *L. Apuleius in Apolog.* Non tamè libenter in ipso ætatis suæ flore tã diu vidua. Et ibi *Scipio Gentil. in not. n. 668.* Impatientius enim viduæ, utpote experæ,

tæ, à conjugio abstinent, Juniores præsertim. Id quod & sacratiss. Imp. Justinianus animadvertit & censuit *in tit. C. de indicta viduitate tollenda.* addit rationem, cum enim mulieres ad hoc natura progenuerit, ut partus ederent, & maxima eis cupiditas constituta in hoc sit *l. 2. d. ti.* Unde & tempus elugendi suos maritos mulieribus præstitutum erat decem mensium propter turbationem sanguinis *l. liberorum 11. ff. de his qui not. inf.* ex quibus patet incontinentiores semper habitas fuisse viduas virginibus.

C A P L X I I I.

Quare virgines in quibusdam locis proniores sint ad Venerem & luxuriosiores, quam in aliis.

P Tolomæus scribit propterea quosdam, quod eorum natura primo Zodiaci Trigono cognata sit, quo aries, Leo, Sagittarius, continentur, nefanda quædam committere, & abominabile, tamen omnino nihil se designate putare, ut qui signis subiecti sint ab antica parte masculis, à postica fæmineis. Verùm contra Ptolomæum disputat Glycas, *annal. part. 2.* injustus sic esset Deus, qui Sodoma per ignem in cineres redegit. At fieri nequit unquam, ut justus ille sit injustus. Alia igitur ratio quærenda erit.

Luxus

Luxus causa erit: nam is ejusmodi flagitia gignere consuevit. Idcirco Moses Israëlitis præcepit. *Vbi comederis ac biberis, caveo ne fortè Domini Dei obliviscaris.* Etiam præstantissimus ille Medicorum Galenus voluptatem ac delicias ostendit esse præposteræ illius Veneris, & proclivitatæ ad eam causam, quum ait. *In Mysia nostra, quæ Pergamo finitima est, rarò quæ fæminam adulterii facinore se obstringentem reperiatur, & rarius etiam protervos homines, qui dediti sint in amoribus, quorum ne nomen quidem aperiendum est.* At Romæ propter abundantiam deliciarum, quæ istic minimè sunt insolentes, proclive est hujusmodi patrare. Unde exclamat Mars. quod defecerunt ætates, & illud quod ante scribere soliti sunt autores *in leg. si infante, in pr. de jure deliberandi.* circa vitia & defectus in quidecimo anno, faciunt nunc infantes in quinto, unde ludere ad taxillos & alios ludos prohibitos, & decipiunt ludentes secum. Idem *in leg. si quis re C. eod.* quales sunt illi. quos Lombardia, Normandia & Roma generat *gl. in l. sequitur. in verb. Animum. ff. de usuc. Varius de nullit. sent. ex defect. mand. num 6.* Sic urbe tot in Veneta scortorum millia cur sunt? Causa est copia & abundantia deliciarum. Verè enim Venetiæ à Iasone *in l. si insula. ff. de V. O.* ParadySus deliciarum appellantur. Hinc Germani, quibus omnium mater non
ita

ita delicias suppeditat, quum & frigidiori sub cœlo habitent, nec ita delicatè vivunt, frigidi & segnes in Venerem feruntur. Cum reliquæ gentes Itali, Galli, Hispani, Turcæ, belluino quodam modo furentes in Venerem proruant. Ejusmodi igitur homines Sodomitæ in saturitate panum quemadmodum litteræ sacrae loquuntur, salaciter luxuriando, non quod tali, vel tali trigono subjecti essent, ad concubitus nefandos devoluti & ab igne sunt absumpti. Luxus igitur & delicata vita in causa est. Ubi enim omnium rerum abundantia, ibi lætitia gaudiumque omnia replent, timor fugit, sicque omnia in pejus ruunt. Luxuriant enim animi rebus plerumque secundis. Id quod & in diversis Germaniæ nostræ partibus cernere licet: quo enim terra fertilior est, eo homines nequiores.

C A P. LXIV.

De variis virginum in variis Italia locis, doctibus, & vitiis externis.

Collegit subsequētia Nathan Chytræus in delitiis variorum itinerum, præcipuæ Italicæ nationis.

Senenses pulchræ.

Florentinæ delicatæ.

Perusinae

Perusinae elegantes.
 Cajetanae formosae.
 Cosentinae obstinatae.
 Beneventanae rusticae.
 Bononienses arrogantiusculae.
 Mutinenses benignae.
 Cesenates rapaces.
 Genuenses salaces.
 Placentinae difficiles.
 Mediolanenses urbanae.
 Pedemontae procaces.
 Veronenses gratiosae.
 Prixienses diligentes.
 Formianae speciosae.
 Lucenses castae.
 Pistorienses faciles.
 Romanae graves.
 Papuanae superbae.
 Neapolitanae sollicitae.
 Brundisinae inertes.
 Ferrarienses avidae.
 Ravennates humanae.
 Urbinate affabiles.
 Vicentinae constantes.
 Parmenses avarae.
 Papienses lucri cupidae.
 Laudenses superstitiosae.
 Cremonenses sumtuosae.
 Tervisanae zelotypae.
 Bergomates astutae.

Arctina

*Aretinae tenaces,
 Putcolanae bellæ.
 Venetae petulantes.
 Cremenses fallaces.*

C A P. XLV.

Virgo nupta quo tempore sponsa dicenda?

Sponsorum appellatione non solum eos venire inter quos brevi nuptiæ futuræ sint, sed etiam eos quorum nuptiæ recens fuerint celebratæ, docet omnino communis usus loquendi. *Ripa verò in tract. de nocturn. temp. c. 33.* eos sponso appellat quorum non futuræ sint nuptiæ sed celebratæ, sed recens. Addit ex Canonibus sacris *in cap spon- sus & sponsa distinct. 23.* ubi sunt hæc verba: Sponsus & sponsa cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant; declarando tamen ut ibidē declarat *glos. in verb. Virginitate.* ut scilicet illud sit de consilio non autem de præcepto ex Johan. Neviz. *in sua sylva. libr. 4. in verbo. Est nubendum. num. 79. vers. & communiter*, qui scripsit cavere omnino debere sponsum, qualem se prima nocte sponsæ suæ significet, an simplicem & bonum hominem, an callidum & prudentem virum, talem enim sæpius consuevit mulier

lier virum habere in posterum, qualem prima nocte sibi persuaserit.

C A P. LXVI.

Num Iohannes Evangelista fuerit sponsus in
nuptiis illis in Cana Galilæa,
Iohan. 2. c.

ARbitrati sunt quidam Johannem Apostolum & Evangelistam fuisse sponsum illum de nuptiis specialiter vocatum à Domino; sed nullam habet probabilitatem, quamvis id plures habeat auctores, tenet *Cantipratanus lib. 2. c. 29. §. 3.* testatur id expresse libellus in Gallica lingua editus, cui tit. *La vie de Iesus Christi. pag. mihi 3.* cuius apertam refutationem vide in *Ioh. Molan. l. 4. de pict. c. 20. & Cæsare Baronio 1. Annal. Eccles. ad annum Christi 31.* Multis imposuit hac in re præfatio August. tit. tract. in Joh. Tanti est cognovisse veros librorum auctores. Colvener. in not. ad Cantipr. Verùm cum textus non nominet sponsum, nec nostrum augurari erit. Nec credibile est Christum ideo comparuisse ut advocaret eum à statu conjugali, sed potius contrarium, ut confirmaret & benediceret sua præsentia sanctum illum statum, utpote qui in Paradyso à Deo ipsomet institutus erat, quod patet ex eo, quod primum suum

suum miraculum ibi fecerit, aquam in vinum optimū vertendo. Canitur alias in festo S. Johannis Evangelistæ & est formula precandi in oratorio Lateranensi S. Johannis Evangelistæ Romæ.

Vers. Valde honorandus est beatus Iohannes.

Resp. Cui Christus in cruce matrem virginem virgini commendavit.

C A P. LXVII.

Cur in lege antiqua virginitas non commendabatur?

QUæri potest cur in antiquo populo Dei non commendabatur integritas virginalis, & nunc post adventum Christi deserta eremi virginitatis liliis decorantur. Una ratio propagatio fuit humani generis & maximè populi Dei. Secunda quia rudis ille populus ad litteram maledictionem sterilitatis metuebat, *Exod. 23.* Unde filia Iephthe virginem se morituram expavit, & à patre deflendi virginitatem suam tempus tantum trium mensium postulavit, *Iud. 11.* Beatissima verò Maria super quam requievit Spiritus sapientiæ & intellectus, virginitatem Deo prima omnium vovit, & sterilem à fructu bonorum operum, legis maledictione plecten-

plectendam ostendit. In cujus rei figura Christus postea ficui non habenti fructus maledixit & aruit *Matth. 21.* sed & Discipulus planè dixit: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, & excidetur, & in ignem mittetur.*

C A P. LXVIII.

Virginitas cur lilio comparetur?

ET beata quidem virginitas lilio comparatur, tum propter candorem niveum, tum quia ex sex foliis repandis constat, ut cordi primo deinde quinque sensibus corporis ab omni contagio illibatissimè caveatur. Et bene folia ista repōnda dicuntur, quod prominens & apertum significat: quia licet omnis gloria filiæ regis ab intus quantum ad exigentiam exigatur: tamen quia Dominus in Evangelio jubet, ut opera nostra ad exemplum luceant proximorum, necesse est ut compositio forinseca sensuum ad commendationem virginis dignitatis ordinatissimè famuletur, *Cantipr. libr. 2. mirac. f. 29. §. 4.*

C A P.

C A P. LXIX.

*Quæ causa, quod virgo primitias arboris
decerpens, fructus ejus arboris fissura
notet?*

NUm quod virgines quodammodo imputæ & immundæ censentur ob menstruum illum fluxum, qui segetibus, frumentis, herbisque noxius est? Num quod Eva in damnum omnium nostrum fructus de vetito ligno in Paradyso contra prohibitionem Domini decerpserit? quod puto verius ut ad hodiernum usque diem admoneamur transgressionis illius, & reatus in quo per culpam Evæ sumus. Unde & virgines ad primitias rosarum decerpendas juvenes adolescentes invitare solere scio, ut in posterum sine fissuris nascantur. Hieroglyphicum quid cape. Contrarium tamen tenebat D. de castro de prægnante, quod illa admittenda sit ad decerpendas primitias frugum, ratione mythologica, ut fiet sæcunda instar arboris juxta Psalm. *Erunt filii tui instar ramorum olivæ, &c.*

CAP,

C A P. LXX.

*Quare pulicēs puellis, virginibus; imo sexui
fœmineo inimici magis sint quam ju-
venibus adolescentibus.*

NUM quod pellibus & tegminibus ovi-
nis pleræque sint circumdatæ in qui-
bus latibula quæritant suæ? Num quod
puellæ & fœminæ majora venandi pulices,
ocia habeant, quum vestes gerant inferius
apertas, cum contra Juvenibus semper cali-
gæ sint solvendæ? Num quod tenera magis
& leviora habent corpora virgines quæ ple-
na cruore lacerare magis possunt, quam Ju-
venes? Num poenæ loco, ut infirmitas ea-
rum ex eo conspiciatur quod parvus pulex
tam amara lues sit & inimica puellis? ad
quod & Ovidius videtur alludere in suo car-
mine Pulex:

Parve pulex & amara lues inimica puellis.

Num quod virgines semper habeant in-
guina humida, sicque non longe absint puli-
ces à fonte, id quod & prædicto in carmine
Ovidius innuit:

Ausus es interdum per membra libidinis ire.

quod & secutus facetus Poëta Seb. Sheffe-
rus lib. 2. epigr. p. 107.

Acritus

*Acrius exagitat pulicum muliebria cætus
Corpora, securos & finit ire viros.
Scilicet hi tribuunt escam tantummodo, potum
Illa simul vivo tradere fonte solent.*

C A P. LXXI.

*Quare deteriorem odorem puella virgines
de se spargant quam juvenes ado-
lescentes ?*

DE Domitore illo mundi Alexandro M.
scriptores referunt, corpus ipsius à na-
tura odorem Moscheum vel instar un-
guis myristicæ sparsisse, ut & vestimenta ejus
odore plena astantibus nares impleverint.
quod mirandum naturæ miraculum in-
videndo mundi Domitore æstimandum est.
deterioris autem odoris puellarum ratio
est impuritas sanguinis, quæ ex defectu &
debilitate istius sexus oritur, accedit ve-
nosum illud menstruum quo vexantur,
quo laborantes etiam solo halitu specula
ficere, maculas illis inurere; teneros fa-
cinare oculos dicuntur, cujus quidem rei
vniculæ non paucae fidem faciunt, quarum
impuritate multi pueri effascinati gravissi-
mum discrimen adeunt, sæpe etiam acerbam
peunt mortem, pecudes partu & lactu
vivunt, equi macrescunt & emoriuntur
segetes.

segetes sine fructu meruntur, arbores arescunt, ac denique omnia pessum ire videntur, perfectior autem & fortior, ut est natura sexus masculini, eò majori & meliori etiam odoris sacrificio naturæ sacrificat, hinc *Bernb. super Cantic. sermone 71.* Odor bonus Testimonium bonum. Hinc & Dæmonibus præter lumina & nidores Cæsarum victimarum cantus etiam & odores grati sunt. Idcirco Medea utpote venefica sacrorum rituum peritissima cum ventis sacrificaret *apud Apollonium Rhodium. libr. 4.*

— *procul illa è montibus altis*

Deduxere feram sylvestrem quo illa cupivit.

Et *Homer. libr. 1. Iliad.* pro depellenda pestilentia nidores victimarum Apollini etiam obtulit in his :

Si vult caprarum, si vult nidoribus ille

Obvium agnorum fieri ac depellere pestem.

Hinc Dæmones sexum fœmineum magis aggrediuntur, eique majores struunt insidias ex odore malo ad malum propinorem & decliviorum ducentes.

CAP.

C A P. LXXII.

*Quare melius possint currere virgines
quam juvenes?*

N Vm quod natura sexus hujus imbecillitati in aliquo gratificari voluerit, sicque celeriori donarit cursu, quo facilius fugam eripere, sibi que consulere & conservare possit? Num quod impedi-
nenti nihil habeant, sicut Amazones, quæ namillas abscidère, ut agiliores essent ad pugnam, quarum & una Procella à velocitate sic dicta fuit? De Atalanta etiam re-
fertur, quod corporibus, viribus & celeritate sedum, non solum fæminas, sed etiam ho-
mines anteierit. Natal. Comes Myrtholog. libr. 7. cap. 8. Memoratur de eadem quod victa fuerit ab Hippomene cursu, dum malis tribus Hesperidum colligendis retardata fuisset, quam rem sic testatur Arabius.

Ἔδνα γὰ μιν ἔρρεπτις, ἡ ἀμβολίῳ παχύτης,
Τὲ το γάρ γε κῆρυ χρύσειον ἰππομήδης,
Ἄμφω μῆλον ἄνυσεν, ἵππῳ καὶ παρθένῳ ὁρμῆς
Ἐλεγε, & ζυγίης, σύμβολον ὡς παρίας,

*Num dotem magis, an tardandi præmia cursus
Aurea ab Hippomene mala puella capit?*

F

Malum

*Malum utrumque fuit, tardavit namque puellam
A cursu, & nodos nexuit in Veneris.*

Nam fuit multorum antiquorum mos uti nuptias virtute comparandas præstantium mulierum proponerent. Sic Antæus Rex Libyæ filiam Alceim, vel ut alii maluerunt Barcen, victori cursus proposuit. Sic Danaus filias. Sic Pisander Camirensis sorores, ut ait Pherecydes. Sic Hippodamiam propositam ferunt. At quod in templo magnæ matris moræ impatiens, nulla habita Deæ reverentia cum Hippomene victore concubuit, Hippomenes in Leonem, ipsa in Leænam conversa est.

C A P. LXXIII.

*Quare clarior vox virginum puellarum,
quam juvenum?*

CUM sermo manifestet animi qualitatem, l. is qui. §. Divus. ff. de tut. & curat. dat. ab his. Item vox est nuncius cordis, Bald. in tract. Schism. 12. col. Clarior illa vox Virginum & sexus imbecillitatem & fragilitatem & animi inconstantiam denotat, item subjectionem arguit. In juvenibus adolescentibus contra dura & aspera vox, & cor durum mageque constans arguit, itemque imperium in foeminas. Vnde Arist. 1. Pol. Silentium

tium mulieri præstat ornamentum, & homines sonis, ut æra tinnitu dignoscimus. *Quint. li. 11.* item, pro signo sunt interioris hominis verba erumpentia, minoribus enim majora monstrantur: vultu enim & oculis dissimulari non potest conscientia. *Hieron. sup. 12. Proph. lib. 2.*

C A P. LXXIV.

Quibus coloribus, quò ad vestimenta uti debeant virgines?

SI in uno aliquo omnipotentia & magnificentia Dei præluceat, certè ac maxime in diversis coloribus elucet, stellæ rubescunt, Sol & Luna clarescunt, herbæ virescunt, rosæ variis coloribus distinctæ sunt, unus tamen color alii præstat. Prius autem quam ad condecientiam perveniamus, colores principales speciatim recensebimus. Est color albus, niger, ruber, flavus, croceus, viridis. Mixti, citrinus, purpureus, violaceus, subviridis, subcitrinus, glaucus, spadiceus, &c. Qui autem, mage exornat virginis habitum, & qualis, dubitari posset. Num ruber? Non, quia denotat tyrannidem, & effusionem sanguinis. Sic Tamerlanes quando urbem obsidione cingebat, primò castra & tentoria alba metabatur, gratiam pollicens

F 2

& pro-

& promittens, altera die rubra ostendebat, tyrannidem in effusione sanguinis minans. Tum quia & ignis istius coloris est, omnia consumens. Vnde & ruber iste color in Iride mundum igne periturum denotat secundum Chaldæos: meminit & Imp. Iustin. rubri coloris in *inst. §. interdum furti tenetur. ibi qui panno rubro fugavit armentum. De oblig. que ex delict. Tauri pannum rubrum ferre non possunt, hinc Ovid. lib. 12. Metam.*

*Haud secus exarsit quam circo Taurus aperte
Cum sua terribili petit irritamina cornu
Phoeniceas vestes.*

Num flavus? Non, quia proditorius cense-
tur color, fortean quia citius deficit, aut quia
auri color est, cujus gratia nihil non perpe-
tratur juxta illud. *Auri sacra fames quid non
mortalia cogis pectora?* hinc & proditor
Iudas flavo pallio depingitur. Et Iudæi in
plerisq; civitatibus, ubi certis signis notati
incedere tenentur, flavi coloris circulo uti
coguntur. Sic Francofurti ad Moenum. In
Italia Patavij, Antenoris & Romæ flavis
pileis. In terris serenissimi Dominij Vene-
tiarum deferunt birerum crocei vel lutei co-
loris, ut ab omnibus dignoscantur, quod
introducendum est in eorum ignominiam &
opprobrium, ut ab eis sit cavendum, Mar-
quardus de Sufannis. de Iudæis, pag. 1.
c. 4. n. 3. Item Monetarij flavis pellijs
de

de consuetudine incedere tenentur, ut at-
tigi in comment. ad tit. de dignitatib. Cod.
lib. 11. l. neque ad Dominum Iohannem Bley-
mollerum Variscum. Moriones, itemque Æ-
thiopes, apud nos flavo vestiuntur colore,
utpote contemtibili & despecto. Unde &
insignia eorum qui facinus aliquod perpetra-
runt, hocce colore in dedecus & infamiam
perpetuam notantur. Num purpureus? Non,
quia denotat superbiam, eo enim solum-
modo Imp. antiqui utebantur, l. purpure.
& tot. tit. C. de vestib. olober. & aurat. & de
intinctione sacri murici. lib. 11. Num niger?
Non, quia triste notat, hinc inferi eorum-
que habitacula nigra dicuntur, noctes atque
dies patet atri Ianua Diti, hinc & lugen-
tes nigro incedunt vestitu. Et Manichæi re-
nebras ob nigredinem, à malo principio crea-
tas arbitrabantur. Hinc & prænominatus
Tamerlanes tertio die nigra Tentoria offen-
debat, internecionem usque ad unum minan-
do, nulli parcendo. Num glaucus? Vide-
tur quod sic, quia cælicus hic color est, quo-
tidie nos admonens cælica & superna quæ-
rere. Unde & constantiam veteribus deno-
tabat, quando Germanos cæsis sive glaucis
oculis laudabant. Num spadiceus? videtur
quod sic, quia non ita luxuriat, sed commix-
tus est, sicque aliquo modo gratus censetur.
Num viridis? Maxime: quia jucundissi-

munum anni tempus eo cingitur & ornatur, omnes herbæ medicamina morborum, gramina & pascua campi nutrimenta pecorum, hocce insigniuntur. Num albus? Optime, Maxime: Simplex enim iste color, puriusq; simplicitatem & puritatem, candoremque animi significat: hinc & Angelorum proprius *Matth. 25*. Ex quibus liquet viridem, & album colorem maximè condecere virgines. Alba etiam veste ornari solebant, qui candorem animi & hilaritatem præ se ferebant, ut in conviviiis. *Cic. in Vatinius*. Cum ipse Q. Arrhius epuli Dominus albatuſ eſſet. Hodie quoque apud Italos virgines desponsatæ, quas vulgus vocat *Fiancées*, albis tunicis uti solent, ad duritatem quandam & integrum pudorem ostentandum. *Bayſius de re vestiaria. cap. 9. de lanarum & vestium coloribus.*

C A P. LXXV.

Qui crines exornent Virgines?

QUamvis omnes colores mirabilem Dei omnipotentiam repræsentent, cum tamen & sua habeant naturalia principia, semper aliqui habiti sunt in honore, alii in despectu. In virginibus autem, utpote

pote quæ longam alere tenentur comam, ea-
que plus æquo superbiunt, quis placet? Ru-
ber num? Non, quia præterquam quod ma-
lum ac perversum denotat animum, super-
abundantiam menstrui arguit sanguinis. Num
Niger? videtur eum probare Salomon Ec-
clesiast. in Canticis suis, quo benivolum se-
lego Lectorem. Etenim matronæ & spe-
ctatæ pudicitiae mulieres nigro capillo, &
longe lateque fusa toga, ad talos demissa, sto-
laque & flammeo ac vittis & reticulo, quo
capita velarent, utebantur. Cum meretrices
flavum capillum haberent *Alexand. ad Ale-
xandro Gen. dier. lib. 5. cap. 18.* Hodiernis
moribus maxime probantur & laudantur flavi
crines, coloribus aureis, flavis, albis, &c. tin-
gendi & mutandi crines formulas tradit
Weckerus in libr. 5. c. 6. de secretis.

C A P. LXXVI.

*Virgines comæ primitias olim cum matrimo-
nium iniissent, deabus consecrabant.*

Scribit Julius Pollux libr. & cap. 3. Vir-
gines quum matrimonium iniissent, co-
mæ primitias Deabus suis consecrasse.
Author est Pausanias libro 2. quod Tra-
zenæ puellæ ante nuptias detonsam co-
mam templo illatam Hippolyto dedica-
bant,

bant. Idem Pausanias in Corinthiacis tradit, in Syconia esse ὑγείας, hoc est, sanitatis simulacrum, quod haud facile confici potest, quum undecunq; comis, quas mulieres Deæ illi detonsis obtulere, veletur. Erat autem devotæ deditiois & servitutis hoc signum. Servis enim olim comam & barbam nutrire vetitum erat. Unde legimus apud *Aristophan.* δῖλ' ὁ δὲ ἄν' ἡμέτερον ἔχεις; i.e. Servus quum sis, comam nutris? aliam etiam ob causam antiquitus radebant barbam & Diis offerebant, ut scilicet seipsos mundi & purificati dedicarent. Hac ratione sacerdotes Ægyptios totum corpus rasisse & depilasse testatur *Herodotus* in 2. quod item ex *Diodoro Siculo* libr. 2. c. 4. elicitur. Qui mos & Hebræis frequens fuit, ut habetur in *Levit. c. 14. Baruch 6.* In aliquibus item Ecclesiis, præsertim Syriæ & Ægypti tam virgo, quam vidua, quæ se Deo vovissent & seculum calcassent, (inquit Hieronymus epist. 48.) crinem monasteriorum matribus offerunt desecandum non intecto postea contra Apostoli voluntatem incessuræ capite, sed ligato pariter & velato, nec id quidem, ut Vestales imitentur Romanorum virgines, quæ incisos sibi capillos ad arborem loton suspendebant, sed aliis ex causis, quas Hieronymus recitat. Imo & propter mysticum: cum enim in signum subjectionis dati sint illis capilli Christo jam despon-

desponsatae, in libertatem vindicatae, ne quicquam amplius viris debent. Nec de his dicit Apostol. 1 Cor. 11. *Mulier, si comam nutriat, gloria est illi, quoniam capilli pro velamine dati sunt illi, de illis enim, quae viro non sunt obligatae, Paulus loquitur. Porro, si turpe est mulieri tonderi vel decalvari, velet caput suum. Sacro jam velamine illarum, cum caput obducatur, capillis quibus regantur, non indigent, & cum nec capillorum cultu viris placere cupiant, quae Christo tantum morum probitate student esse gratæ, eo dispendio pulcritudinis cœlesti sponso magis redduntur acceptæ. Cæsar. Baron. in thes. antiq. Eccles. tom. 1. c. 269.*

C A P. LXXVII.

*Quare non ita multum bibant virgines,
ut juvenes masculi?*

NUM quod non ita sunt calidæ naturæ sicut masculi? Num quod imbecillioris sint naturæ? Num quod non ita sunt assuetæ? verius, consuetudo etenim eas à conviviis arcet, nam & apud Romanos bibere vinum illis prohibitum erat ex l. 12. Tab. Unde & Ignatius, quod uxorem quod vinum bibisset, baculo ante dolium interfecisset, absolutus legitur. hinc & oscula originem

ginem sumserunt, ut ita sentirent num vinum redolerent.

C A P. LXXVIII.

*Num ex longo & acuto naso praesumenda
siet virgo iracunda?*

PRæsumtio hæcce communiter recepta est, secundum physionomicos. Nasus enim longus & aliquantulum subtilis significat hominem audacem, curiosum, in factis iracundum, vanum, citò convertibilem: ad utrumque debilem & ex facili credentem. Cujus nasus fuerit valdè acutus in puncta, & mediocris inter longum & curtum, grossum & subtilem, significat hominem citò irascibilem, valdè sui sensus, facile rixosum & dedignosum, sagacem, debilem, malitiosum, seductorem, minacem & memorem. Cujus nasus fuerit nimis longus & in puncta plus subtilis quam grossus, & convenienter rotundus; significat hominem in loquendo audacem, in agendis probum, facile injuriosum, fallacem, invidum; tenacem, in fide secretum, cupidum alieni, & multis modis lateoer malitiosum, ut recenset excellentissimus rerum naturalium perscrutator *Michael Scot. in Physionomia ad Fridericum Rom. Imp. c. 64. de Naso.* Sed quæ causa istius præsumtionis?

tionis? Num quia ubivis locorum impingant, ex quo ita facile irascantur? Fortean & pudor in causa est: defectus enim sive excessus naturæ semper invidiam & iram excitat, ut pulchre deducit *Vincentius Aljarius Ligur. in lib. de invid. & fascino Veter.* Fortean, quia acutior & perfectior olfactum habent, & sic quemvis aërē facilius & citius ad se recipiunt, ex quo & citius & facilius ad iram commoventur & bilem, sicut de canibus referunt naturæ perscrutatores quod olfactu cæteris animantibus præstent: hinc & magis iracundi in reliqua feruntur animalia.

C A P. LXXIX.

Quo ingressu condeceat virgines incedere?

QUam multum augurii quoad qualitates animi ex moribus externis sumatur, maximè subjicit ingressus. Passus pedum enim eundo si fiant tardi & ampli, significant hominem habentem malam memoriam, grossi ingenii, turbidi intellectus, tenacem, pauci laboris & non facile credentem omnia. Cujus passus eundo fiunt veloces & curti, significant hominem velocem, in agendis citò imaginantem, vicem teneræ capacitatis. Cujus passus fiunt ampli & discordanter viam rectam non tenentes, signifi-

cant hominem simplicem & grossi nutrimenti, ac sagacem in malo, ut patet de vulpe. *Michaël. Scotus in Physionomia. cap. 97.* Ast virgines quis mage condecet? Num celer? non, ne videantur mobiles & leves luxuriosæque, si celeri planta plateas terant. Num tardus? Non, ne videantur ineptæ & segnes ad regimen domesticum. Moderatus igitur probatur moderatum denotans animum, ad bona quævis primum. Pudicè igitur incedant puellæ virgines. Nullus enim ita cantè unquam se gessit, quin carperetur à malitia; nec virgo ita pudicè vitam instituit, quin vel ex oculi nictu vel vestigio per viam imprudentius factò à libidinoso adolescente in suspensionem violati pudoris venerit. Cum Tullia Ciceronis filia concitatus incederet quàm deceret foeminam, contra Piso gener lentius quam deceret virum, ambos eodem dicto taxavit Cicero, filiae præfente genero dicens: *Ambula ut vir.*

C A P. LXXX.

Quare luxus & ornatus convenientior virginibus quàm adolescentibus?

QUum naturâ imperfectior sit sexus foemineus, minoresque ei animi dores concessæ, externis sese extollere & exor-

exornare gestit, cum fibulis ac baltheis auratis gemmatisque incedit, qui luxus virginibus congruentior quam adolescentibus. *Forma etenim viros neglecta decet, ut canit Ovid. & vino vendibili non opus est suspensa hædera.* Ut igitur facilius emptorem inveniant puellæ, comam exornare, faciem fucare, mollibus & expolitis incedere vestimentis, quo invenes adolescentes alliciant, illisque retibus capiant, summa illis cura est. E contrario juvenis molliter incedens, & deliciose vitam colens, magnoperè improbatur, ut refert, *Herodianus libr. 5. de suis temporibus de Imp. Macrino*, quo benivolum se lego Lectorem. Comparantur igitur ejusmodi excultæ puellæ Templis Ægyptiorum, quæ extra splendido ornatu fulgent, interius autem nisi simia vel felis invenitur.

C A P. LXXXI.

Num ornatus ad occultandam morbi turpitudinem, virginibus permissus?

Ornatus mulierem licet sæpe reputetur illicitus, ut per Summistas in verbo ornatus: tamen ubi fit ad occultandam turpitudinem ex morbo proveniente, non improbatur ex *D. Thom. 2. 2. q. 169. art. ult. in fi.* aliud enim est fingere pulchritudinem

nem non habitam, & aliud occultare turpitudinem ex accidenti aliquo proveniente, ut ex morbo, hoc enim licitè fit, ut per Thabienam post D. Thom. citatum in verb. Ornatu, col. ult. *Actius de infirm. lit. O. in fin.*

CAP LXXXII.

Quare amantes palleſcant?

QUamvis amor utrumque afficiat sexum, fæmineum tamen ardentius urit. Palloris autem causa in amorosis est, quia præ amoris magnitudine æstuantis dilatati cordis spiritus evaporant, propter quorum nutrimentum & restaurationem natura calorem ab exterioribus ad interiora revocat, & sic superficiem cutis per subtractionem calidi sanguinis discolorat, juxta illud:

Palleat omnis amans, color hic est aptus amanti.

Bartol. Anglicus de propriet. rer. libr. 19. de colorib. c. 12. de pallido colore.

CAP.

CAP. LXXXIII.

Num virgo ad sanitatis conservationem, actum conjugalem admittere debeat?

Non posse absque veniali peccato dixit Turr. Crem. in cap. quicquid vers. quinto potest. 32. q. 2. coitus autem cum non conjugate penitus est illicitus etiam ad vitandam mortem ex commun. Viv. decis. 323. nu. 18. lib. 2. ubi laudat Ludovicum Francorum regem, qui mori maluit quam ita se à morbo liberare. Ratio est, quia quamvis intendere sanitatis conservationem non sit per se malum, tamen intentio mala efficitur, cum ex aliquo sanitas intenditur, quod non est ad sanitatem principaliter ordinatum, sicut si ex sacramento baptismi sola corporalis salus quaereretur, ut dicit Cardin. à Tur. Crem. in loc. cit. Actius de infirm. c. 44. nu. 29. usque ad n. 33. exclusive refert. Fulgos. in l. fin. ultra fin. ff. de pignor. act. fuisse episcopum servantem castitatem, cui affines & medicus suaserunt coitum, ut liberaretur ab ægritudine, & ita sequutum est: cumque fletet & consolaretur ab affinibus, credentibus eum hoc facere ex pœnitentia delicti, respondit, se non flere peccatum sed quod citius non inceperat.

CAP.

C A P. LXXXIV.

Num virgo, ut propriam sanitatem recuperet, possit sine peccato, medico id petenti sui corporis copiam facere?

ET non posse colligit ex Episcopo Benzono de fuga lib. 1. p. 100. versic. tertia conclusio. Aetius de infirmit. rubr. 49. num. 42. in verbo judicis, nam gravissime peccant Medici carnalem copulam vel simplicem pollutionem consulentes, & eis obedientes à mortali non excusantur. Summa Toleti in præc. 6. c. 13. & 14. De peccato contra naturam.

C A P. LXXXV.

An pro sanitate possit virgo Deo polliceri iter vel peregrinationem ad S. Iacob.

INnoc. in pr. c. Scripturæ. ext. de voto dicit non obligari, imo etiam verificata conditione putat rectorem loci, cui facta est promissio oblationis, non posse agere ex ea uti illicita, quia Simoniacum dicit esse intendere à Deo, vel Sanctis emere sanitatem, capite Studeat. 1. quæst. 1. Verùm pro contraria sententia contra Innocentium multæ rationes adducuntur ab Abbat. in d. cap. scripturæ. num. 5. ubi

ubi post, Hostiens. dicit. Votum valere, nec esse Simoniacum, quia omnia sunt Dei, & sic non datur proprium pro sanitate. Ergo cessat Simonia, quæ sine expresso pacto non committitur, & cum Deo nullum pactum intervenit, sed solum pollicitatio, & si mentalis attendatur, vix est homo (dicit Abbas, & ante eum Archid. in cap. scimus. circa fin. 12. quæst. 1.) qui pro Deo aliquid faciat, & non speret remunerationem, quam ipse promittit secundum opera se redditurum, Matthæi 25. ideo ne tota Christianitas, quæ in hisce similibusque votis versatur, simoniaca sit, hæc ultima opinio tenenda est, cum Abb. ubi supr. ubi Apostill. dat concordantes Ant. Arch. Io. de Ling. & Host. & dicit Archid. Theologi communiter hanc opinionem sequi. Vide Thom. Act. de infirm. Rubr. 45 per tot.

C A P. L X X V I.

De planctu virginitatis filia Iephtah.

Historia est in libro Iudicum. c. 11. ubi Iephtah victoria contra filios Ammon potitus, vovit Domino, quod ex domo ejus sibi occurreret, quando cum pace à filiis Ammon rediret, in holocaustū. Redenti Iephtah, occurrit filia unica cū tympanis, &c. quæ percepto voto patris petijt 20 menses

menses ad plangendam suam virginitatem. Qualis hic planctus fuerit, quæritur? Num quod virgo & innocens ex voto patris mori teneretur? Videtur id textus innuere quando dicit: *Et virum ignorabat*. An autem vere immolarit pater ipsam, dubitatur. Quidam volunt non immolasse eam, sed cultui divino dicasse: verum textus aliter arguit, primò, quia planxerit suam virginitatem, & pater regressæ à montibus fecit illi sicut voverat. Item: Et erat consuetudo in Israel, ut filiae singulis annis exirent plangendū filiae Iephtah. per. 4. dies. Tum etiam videtur in iudicibus & regibus, quod post magnas res gestas etiam magnam perpetrarunt stultitiam ad evitandam nimiam superbiam. In eadem sententia est *Glycas Annal. part. 2.* C. unde mos imponendi. &c. & dicit: Deum alios monere volentem, ut non absque consideratione vota conciperent, jugulationem hanc non impedivisse, nam expendere secum ipse prius debuerat Iephtah, fieri fortassis posse ut vel canis vel asinus, vel aliquid aliud immundum ex indicatione legis, animal ipsi primū occurreret. Sed priori opinioni assentitur *Albertus M. de muliere forti cap. Res. 20. §. 1. lit. B.* ubi dicit filias naturæ, quæ animum & voluntatē ad propagationem naturæ ponunt, hoc arbitantes optimum, jucundari scilicet in filiis, & marito significari per filiam Iephtah quæ

duobus

Iacobus mensibus suam virginitatem flevit in
 montibus, eo quod semen super terram non
 relinqueret. Andreas Osiander in dicto capit.
 putat Jephtah, distinctively vovisse, ut quic-
 quid primò egrederetur domo ipsius, aut ser-
 vitio cultus divini deputeretur, aut, si ido-
 neum sacrificii materiam præberet, immo-
 laretur. Sciebat enim Jephtah, ex lege, quod
 etiam inter animalia non omnia rite possent
 possent Domino sacrificari; multo igitur mi-
 nus hominem immolare voluisse videtur. D.
 Chytræus super hunc locum: Sentiunt, inquit,
 aliqui Jephtam non interfecisse filiam, sed
 cœlibem Deo consecrassse, ut virgo sine ma-
 rito & liberis seorsim ab aliorum hominum &
 equalium consortio reclusa vitam finiret.
 Circumiens enim filia Jephtæ in montibus,
 non amissionem vitæ seu mortem suam, sed
 virginitatem perpetuam, quod absq; marito
 & liberis victura esset, deplorat, sicut Hannam
 matrem Samuelis sterilitatē suam, quod nul-
 los Dei cultores procrearet, amaris lachrimis
 deflevisse legimus. Nec in historia dicitur Je-
 phtha filiam in holocaustum mactasse, sed tan-
 tum fecisse ei sicut voverat, scilicet ut virum
 non cognosceret, sed perpetuam virginitatē
 servaret. Sunt enim voti Jephtah 2. membra in
 contextu Hebræo: *Quod egressum fuerit de fo-*
ribus domus meæ, erit Domini, & offeram illud
holocaustum. Quo loco conjunctionem non
 copula-

copulativam, sed disjunctivam esse, (ut in dicto, qui percusserit patrem & matrem pro aut matrem) morte morietur, ostendunt quod dixisset Jephthah, aut immolabitur domino holocaustum, si ejus generis erit, ut immolari possit (homines autem mactare minimè licebat) aut si non offerri licebit, erit alioquin Deo consecratum. Et consentaneum est Jephthah de hac difficili causa sciscitatum fuisse Sacerdotes Domini, qui ipsi nequaquam autores filiae immolandae esse potuerunt. Denique talem virum cujus pietatem ac fidem Epist. ad Hebræos honorificè celebrat, & quem Spiritus Domini rexisse scribitur, tam tetro & abominando filiae parricidio se polluisse, verisimile nequaquam est.

C A P. LXXXVII.

De voto virginitatis apud Dardanios.

CAssandræ Templum in Italia fuisse juxta Salpem paludem & oppidum Dardanum appellatum autor est Lycophrón. In hoc si accolarum quæpiam virgo, parentum, ut fit interdum Virginitatis amore, nuptialibus renuntians votis, sive ob oris deformitatem, aut aliud hujusmodi quippiam sibi traditum, perosa virum confugisset;

gisset, sui posthac erat juris, & inde illam
 strahi invitam pro summo scelere habeba-
 : , quæ postmodum detonsis crinibus, &
 llas induta tunicas, faciemque coloribus
 ibusdam delinita, quò turpior videretur,
 r omnem ætatem virgo perseveranter
 nebat. Nicol. Leonicus de var. histor. lib. 3.
 . 43.

C A P. LXXXVIII.

*um raptus virginum in choreis à filiis Benja-
 min possit excusari. Jud. 21.*

Idetur textus excusare ex eo : Non
 enim rapuerunt eas jure bellantium at-
 que victorum, sed rogantibus ut acci-
 ent non dedistis, & à vestra parte pecca-
 n est. Verùm non omnia quæ referuntur,
 am excusantur, cum sæpissime loquatur
 riptura non secundum rei veritatem, sed
 undum existimationem illius qui aliquid
 it, ut de Razia loquitur 2. Macch. 14.
 ii seipsum interfecit, & tamen Scriptura
 hoc videtur eum excusare, quia ibi dici-
 : *Eligens potius nobiliter mori quam subditus*
i peccatoribus, ut & in aliis exemplis de
 m sone Heb. 11. Samuele 2. Reg. 28. Sic
 hic raptus non excusatur à sacra Scriptu-
 , sed ex consilio filiorum Israël, ut habet
 textus,

textus, cœperuntque consilium, &c. Num-
 ri verò 31. Dominus jubet cunctos interficere, quicquid est generis masculini, etiam in parvulis, & mulieres quæ noverunt viros in coïtu, jugulare. Puellas autem & virgines foeminas omnes reservare, quarum fuisse numero captæ 32000.

C A P. LXXXIX.

*Quare puella virgines in via pracedant matres
 filii vero adolescentes sequantur
 patres?*

Communis ratio datur, quod matres certæ sint & certiores de fuitate liberorum quam patres, l. 5. ff. de in jus voc. Dec. in l. imperium, de jurisd. cum pater incertus sit, & juris præsumptione, l. filium de h. qui sui vel alien. non vera & certa probatio ostendatur, l. Lucius Titius de condit. & demonstrat. Hinc Telemachus apud Homerum Minervæ quærenti an Ulyssis sit filius respondit: Mater me quidem ex illo natus dicit, attamen ego nescio: nondum enim aliquis suum ipse novit genitorem, Odyss. lib. 1. hinc & vulgo quæsitæ literis S. P. quæ sit ne patrē notabantur, ex quibus deinde propter initium congruens *Spurii* dicti sunt, mulieri prægnantem se afferenti creditur. tradu

adunt *Dd. ad reg. jur. si quis prægnant. 187.*
de Reg. jur. & notat Angel. in l. illud per gl.
si pars hæred. pet. & creditur matri dicenti
um filium legitimum, not. in l. fin. ff. de
oblat, cum secundum l. ctum in l. si miles §.
funct. ff. ad l. Iul. de adult. mater possit esse
ultera, & nihilominus filium legitimum
bere ex marito. Et mater est certior patre
lit. de succes. cogn. §. vulgo, quod verum se-
ndum Bartol. in d. l. 4. nisi in his qui expo-
ntur ad hospitale, cum eorum etiam ma-
r sit incerta sicut & pater. Secunda ratio
est esse quod majori cura observent ma-
que diligant matres liberos suos quam pa-
es, quippe cum matribus dictum sit, Cum
ore natos paries, plus enim filius in procura-
one à matre quam à patre accipit, nec ali-
sperma hominis quam fides ad cytharam,
e. quam instrumentum ad materiam esse
istimat. Galenus ut refert. Soc. in cons. 1 col. 1.
cf. cum ergo vol. 1. Ioan. de Lignano in libell. de
icit ita q. Quis magis diligat? fol. 12. col. 3. Ant.
c. in l. 3. fin. ff. de his qui sui quos refert Arius
nell. in rub. C. de bon. mat. p. 2. n. 12. in fin. & se-
itur Petrus Gothofr. in Dial. de amoribus l. 8. c.
Gregor. Rolbag. in certam. masculo-fæm. cap. 3.
14. 15. 16. 17. Tertia ratio potest esse,
od magis diligant matres filias quam fi-
s propter sexus sui similitudinem. Quarta
io est cum major castitas requiratur in sexu
fæmi-

foemineo quàm masculino l. *si qua illustr.* Cod. ad Salm. Orfitian, majori etiam cura custodiendæ erunt filia. Unde & Muson. A filia liberamur, re difficilis & molestæ custodiæ: & Euripides: *ἀλλὰ θυγατὴρ κτῆμε' ἐστὶν ἐργῶδες παρῆλ.* Verum filia laboriosa est possessio patri. Quinta ratio esse potest, quod gravitas quædam in comitatu consideratur: gravius autem hodiernis moribus est in eundo satellitum cohortem à tergo alere, quam ante se præmittere. Antiquitus autem & nostri Germani principes & domini præequitabant, servis à tergo sequentibus: verum cum Imp. Albertus propè Moguntiam ex perfidia & instinctu à suis servis trucidaretur, mos in contrarium versus est, ut servi præequitent, Domini verò subsequantur.

C A P. X C.

Quare primum præponatur & distribuatur in mensa cibus virginibus puellis?

Hocce moris est vbivis gentium, ut in mensa & in conviviis primitiæ ciborum virginibus à præcisoribus offerantur. Quare? Num quia antiqui sationem frugum inventionemque omnium leguminum Cereri tribuere? *Natal. comes in Mytholog. lib. 5. c. 14. de Cerere.* Num quia Vesta à Jove

Jove virginitatem perpetuam & primitas omnium quæ Diis offerentur ab hominibus poposcerit? *idem lib. 2. c. 1. de Iove.* Num quod in eo habeatur ratio gloriæ virginitatis, quæ semper apud omnes gentes magni æstimata fuit? Num quod habitus fuerit respectus ad appetitum illum muliebrem qui insatiabilis penè est, moræque impatiens?

C A P. X C I.

Cur Magi prestigiis suis virgines & pueros castosque adhibeant?

Magni sanè, ut simplices sub prætextu pietatis & castitatis magis decipiant, volunt quod Spiritus & Dæmones propter similitudinem maximè diligant virgines pueros & castos. Similitudo enim dilectionis est causa, ipsi namque non coeunt, quia nullus Dæmon suapte naturæ mas est vel fœmina. Unde inquit Galeotus Mart. de doctrina promiscua cap. 10. Quem Deos placare intendimus, castitatem servamus secundum illud:

Hac casti maneant in religionem nepotes.

Quod etiam tetigisse Poëta videtur, ait enim,

Et spissis noctis se condidit umbris,

G

Appa-

*Apparent diræ facies inimicaque Trojæ
Numina magna Deûm.*

Nam Venere præfente (ea namque Deorum
& spirituum visionem prohibet) nihil vide-
rat. Sic nonnulli Magiam imitantes, quum
furem in Phiala aquæ vel speculo apparen-
tem noscere exoptant, virgunculas aut in-
fantulos impollutos eligunt, ut ea simulacra
conspiciant, quæ impollutos minimè vident.
Hisce magicis ineptiis olim Didium Iulia-
num Cæsarem delectatum fuisse tradit *Ælius
Spartianus in ejus vita*. Fuit, inquit, in Juliano
hæc amentia, ut per Magos pleraq; faceret,
quibus putaret vel odium populi deliniri, vel
militum arma compesci. Nam & quasdam
non convenientes Romanis sacris hostias im-
molaverunt, & carmina profana incantave-
runt, & ea quæ ad speculum dicunt fieri, in
quo pueri præligatis oculis incantando ver-
tice respicere dicuntur, Julianus fecit, tum-
que puer vidisse dicitur & adventum Seve-
ri, & Juliani decessionem, &c.

C A P.

C A P. XCII.

Quid significetur per illam picturam qua unicornu in sinu virginis requiescens pingitur ?

IN libro 4. de natur. rer. habetur quod in deserto, in quo unicornu illud ferocissimum animal in morte hominum grassatur atque ferarum, puella virgo relinquitur. Unicornu adveniens omni ferocitate deposita, casti corporis pudicitiam in virgine veneratur, & reclinans caput in sinu virginis soporatur. Virgo manibus apprehenso flexibilem reddit & animis moderatum, ita quod quandoque capitur & occiditur, vel ad spectaculum exhibetur. Cantipr. libr. 2. mirac. c. 29. §. 32. Isid. lib. 12. Bart. Anglicus de propr. rer. lib. 18. De Kinocer. Natal. Comes lib. 4. de venat.

Virginis amplexum cupiit fera bellua (nam sic Fama refert) somnumque capit placidamque quietem.

*Virginis in gremio optat & somnoque soluta
Funibus invenit sese vinclisque ligatum.*

Seu natura dedit secreti semina amoris

Virginis, atque feræ atrox innata cupido.

*Sive alia est ratio: tamen hac adducitur arte,
Etc.*

Hinc frequenter ejus captura in templis depicta cernitur. Sed quid per eam picturam hieroglyphici intelligi volunt? Christum eo significatum accipiunt, qui unicæ potestatis est, quia non est potestas, quæ comparatur ei, & potestas ejus potestas æterna, quæ non auferetur. Sed illa pulcherrima Maria, virgo stirpis Davidicæ, in deserto mundi à filio Dei, mediante angelo paranymphe, inventa est, cujus pulchritudinem virtutum & sapientiam, & pudicitiam casti corporis veneratus illectus est, & in sinu uteri virginalis caput altissimæ suæ divinitatis humiliter inclinavit, in quo novem mensibus soporatus, in tantum à sua ferocitate deflexus est & animo moderatus, ut se capi permitteret & occidi manibus ludæorum. Indeque resurgens & ascendens in cælum ante conspectum paterni vultus & civium supernorum in gloriam solemnis victoriæ, qua contra dæmones triumphavit, admirabile voluit spectaculum exhiberi: nisi enim templum Mariæ repletum esset purissimum, Deus in terris non conspectus, nec cum hominibus versatus fuisset. *Glycas annal. part. 1. C. diei Sexti creata; ad quod & alludit Albertus M. in libr. de muliere fortis c. Coph. 19. §. 1. lit. FFF. ubi Rhinoceroti id tribuit, quod capiatur in gremio virginis, quia prima veritas descendit in uterum virginis.*

C A P. XCIII.

*Quid significetur per 10. virgines, partim
sapientes, partim fatuas.
Matth. 25.*

Comparat Christus regnum cælorum
Decem virginibus, quæ accipientes
lampades suas exierunt obviam Spon-
so. Quinque autem ex eis erant fatuæ, &
quinque prudentes, sed quinque fatuæ accep-
tis lampadibus non sumserunt oleum secum,
prudentes verò acceperunt oleum in vasis
uis cum lampadibus, & veniente Sponso
fatuæ sapientibus dixere. *Date nobis de oleo ve-
stro quia lampades nostræ extinguuntur.* Respon-
dent prudentes, *ne forte non sufficiat nobis &
vobis, &c.* Per Lampades Lutherus ibi sine
oleo intelligit bona opera absque fide, ea
extinguuntur; vas olei autem est fides in con-
scientia in gratiam, quæ facit bona opera
suæ consistent. Ut autem hic oleum nul-
la alteri communicat, sic quilibet sua fide
vivat. Porius per Lampades intelligerem fi-
dem, utpote quæ incomprehensibilis est, si-
cut ignis: hinc Christus: *Luceat lux vestra ca-
viam hominibus ut videant bona opera vestra, per
oleum utpote tangibile & perceptibile bona
opera: ut enim oleum penetrat & conservat*

lampades, sic bona opera fidem concomitantur. Hæc Theologica Theologis relinquo. *Albert. M. de muliere forti C. Res §. 1. lit. D. & E.* exponit, per virgines sapientes filias gratiæ significari, quæ & castitatem habent in corde, & corpore & habitu & sancta intentione & in humilitate Christo serviunt, habentes ducem & vexilliferam gloriosam Dei genitricem, & filium ejus agnum immaculatum. Per virgines fatuas significari filias legis, quæ timore & vana intentione non Deo, sed laudi serviunt, timentes vituperari ab hominibus, si votum castitatis quod voverunt, irritum facerent.

C A P. XCIV.

Quid per perpetuam virginitatem Minerva antiqui fabulosè significare voluerint?

DEa Minerva semper virgo fuisse creditur: hinc Homerus in hymno in Venerem de virginitate ejus:

— *Minervæ*

Aurea non illi Veneris sunt munera cordi:

Praelia sed placuere, feri sed munera Martis.

Et dicta illa fuit ab Ægyptiis sibi perpetuam virginitatem indixisse, quia præstiterit temperantiam. Hæc semper virgo existimata est, quoniam voluptates omnes gravissimæ sunt sapien-

sapientiæ adversariæ , ac Venus præcipue , quæ memoriam , bonitatemque ingenii maximè debilitat. Et Minerva quæ purissima est pars Ætheris , è qua nulla nascuntur animalia , cum perpetuam obrinuerit virginitatem , Vulcanum amore sui captum repellit , qui semen in terram effundit , ac inde monstrum nascitur , ut fabulantur antiqui de Vulcano. Quid hoc est portenti ? Natura illa ætheris superioris ad inferiora usque corpora ita pura non descendit , sed calor ille qui generationem adjuvat , impurus est , & in materia crassa commistus , quare semen Vulcani in terram decidens multiplicia gignit animalia , quæ res per variam Erichtonii formam indicatur , turbulentus enim ignis & in materia commistus ubique Vulcanus est intelligendus , qui aptus est rerum generationi.

C A P. X C V.

Quid per perpetuam Dianæ virginitatem antiqui significare voluerint ?

Fingitur Diana ab antiquis quod mares omnes averfata fuerit , quia viderat quæ passa erat mater cum obstetricata est , impetravit ergo à patre Jove ut perpetuam virginitatem servare posset , ut apparet ex his *Callimachi carminibus.*

Δὲς μοι περ̄εὶν ἵνα αἰώνιον ἀπαφύλακτον.

Da mihi per̄petuo ut sim virgo, da pater alme,
Homer. in hym. in Venerem.

Dianæ haud potuit mentem per vincere amore
Alma Venus.

Cum virginitatem perpetuam servare, viis
ac portibus præesse, à tot Nymphis sociis
observari impetrasset à Jove, in sylvis per-
petuò fere degebat, ut marium consuetudi-
nem devitaret, quare & venatrix dicta est,
& nemorum atque montium custos existi-
mata, ut ait Horat. lib. 3. carm.

Montium custos nemorumque virgo.

Quæ laborantes utero puellas,

Ter vocata audis adimisque letho

Diva triformis.

Præfecta fuit præterea parturientibus, ut in-
telligeret quantum malorum cumulum de-
vitasset cum virginitatem expetivit, ut licet
ex his Callimachi versibus intelligere, ubi se
nunquam in urbem adituram dicit, nisi cum
à parturientibus vocabitur.

Urbes accedam solum ac sub tecta virorum

Pressa dolore gravi nisi cum me foemina partus

Auxilio arcesset.

Multiplex denique officium fuit Dianæ,
quippe cum virgines pertæsæ jam virginita-
tis, ut ejus Deæ, cujus hætenus in tutela fuif-
sent, iram devitarent, consueverint in cani-
stris

Aris sacrificia ad Deæ templum deportare, ejus numinis veniam postulantes, quod à Græcis *χαρηφορεῖν* dicebatur, neque eos canistros nisi illæ ferebant quæ ad nubilem ætatem pervenissent: de qua consuetudine meminisse Theocritus in Pharmaceutria. Denique cum ita uterus exerevisset gravidis puellis, ut sueta zona uti amplius non possent, eam zonam mos fuit in templo Dianæ *λυσιζώνη* cognomento zonam solventis scilicet quod fuit apud Athenienses, deponere, quare postea dictum est zonam solvere, pro eo quod est gravidam fieri, quod patet ex his carminibus Apollonii lib. 1.

Prima soluta mihi est postremaque zona, quod ipsa

Invidit multos natos Lucina misellæ.

Mos fuit apud Plateenses, antequam nuptias celebrarent, Dianam cognomeni Eucliam placare sacrificijs, quod cum esset virgo, putaretur habere odio matrimonia, de quâ consuetudine meminit Plutarchus in Aristide. Sed hæc fabulosa de Diana. Sensus verò explicantur: Virginem dixere, quod Veneris usus obfit plurimum hujusmodi hominibus, cum illorum natura venationibus, aliisque exercitationibus naturalem calorem adjuvantibus maximè conservetur ac vigeat.

C A P. X C V I.

*Quid per perpetuam virginitatem Vesta antiqui
indicare voluerint ?*

FErunt antiqui Poëtæ , Jovem Vestæ proposuisse , per quam adeptus erat imperium, ut quod mallet eligeret : at hanc prius virginitatem poposcisse , deinde primitias omnium quæ Diis offerentur ab hominibus ; *Aristocritus lib. 2. Aristophanes in Vestæ.* Sed quid per Vestam intellexere veteres ? Hocce. Duæ creditæ ab antiquis Vestæ , per antiquiorem , Saturni matrem terram , at per juniorem , ignem purum ætheris significarunt : ut testatur Ovid. lib. 6. Fast.

*Vesta eadem est & terra subest vigil, ignis
utrique :*

Significant sedem terra focusque suam.

Cum igitur æternus sit ignis æthereus , jure optimo æterna fuit vocata Vesta , ut est apud Horat. lib. 3. carmin.

Ovid. lib. 6. Fast. flammam ipsam Vestam fuisse appellatam sensit , ut patet in his :

*Nec tu aliud Vestam quam vivam intelligi
flammam,*

Nataque de flamma corpora nulla vides.

Divinus Plato de Jove in Phædro.

Magna

Magnus sane dux in cœlo Iuppiter, volucrem impellens currum primus incedit omnia coordinans atque curans. Hunc sequitur Deorum ac Dæmonum exercitus in duodecim partes distributus: ac Vesta sola in atrio Deorum permanet: hucusque. Quis verò magnus est ille Deus Jupiter, nisi quem Solem appellamus? Is siquidem velocissimum currum impellit, & dum convolvitur, sequitur illum stellarum exercitus, quæ Dii credebantur, in 12. partes signiferi circuli distributarum. Vesta autem sive terræ moles in atrio harum stellarum & in medio mundi immota consistit. Dicitur Iuppiter datus fuisse Vestæ educandus, quoniam cum animalia & plantæ ex terra procreentur, tum crebrior elementorum mutatio fit circa terram, circa quam existunt vapores, à quibus putavit Thales, quod ætherea regia aleretur. Hanc Vestam Deam fuisse ignem, vel ab initio Romæ præcipua religione cultam, argumento sunt illa, quæ ad Vestalium perpetuam virginitatem pertinebant. Cum igitur terra sola ex omnibus naturalibus corporibus immobilis existens in medio totius orbis sublimis tanquam in aëre consistit, neque in aliquam mundi partem declinat: quare

• Ovid. lib. 6. Fast.

*Terra pilæ similis nullo fulcimine nixa
Aëre subiecto tam grave pendet onus.*

Ipsa volubilitas libratum sustinet orbem,

Quique premat partes angulus omnis abest.

Hinc merito propter immobilitatem suam credita fuit ab antiquis perpetua virgo, ut pote qua virginitate hocce in mundo sublimius quid haud esse potest, in ea enim vivimus nos gloriose, ut etiam *Bald. dicit in cap. causam de probat. num. 17.* Hinc & vestalium virginum ordo apud Romanos perpetuam virginitatem colendo, perpetuum ignem servabat & custodiebat, eo ipso puritatem & gloriam virginitatis ostentando: hinc multum omen extinctio istius ignis credebatur. Imo in tanto honore habebantur propter votum perpetuæ virginitatis Vestales, ut damnatū ad mortem, si fortuito obvenissent, casu liberarent. *Alex. ab Alexand. 5. Gen. 12.*

C A P. X C V I I.

*Quid per virgines illas statuas Pantheon illud
Romæ sustinentes architecti significare
voluerint?*

Celebres sunt apud Architectos columnæ: Dorica, Ionica, Corinthia & Composita: ut autem in virgine laudatur forma gracilis, hinc Terentius in *Eunuch. act. 2. scen. 3.* Si quæ est habitior paulo puerilem esse ajunt, deducunt cibum, reddunt curam.

curatura junceas, &c. Ita in masculo probatur Quadrata. Ad puritatem Deorum, quos cunctos Pantheon illud complectebatur, significandam, architecti virgines, quæ illud ædificium suffulciendo sustinerent, supposuisse, dubio procul ad puritatem cordis, quæ in cultu Deorum requiritur maximè, respicientes, & vocabantur Caryatides. Sed notum est ex Vitruvio, unde primum Caryatidum usus in ædificia transierit. Caria, inquit, civitas Peloponnesi cum Persis hostibus contra Græciam consensit. Postea Græci per victoriam gloriosè bello liberati communi consilio Cariatibus bellum indixerunt. Itaque oppido capto, viris interfectis, civitate deleta, matronas eorum in servitutem abduxerunt, nec sunt passi stolas neque ornatus matronales deponere: uti non uno triumpho ducerentur, sed æterno servitutis exemplo gravi contumelia pressæ poenas pendere viderentur pro civitate: ideo qui tunc Architecti fuerant, ædificiis publicis designarunt earum imagines oneri ferundo collocatas, ut etiam posteris nota poena peccati Caryatium memoria traderetur. Latius de iis *Ludovicus Demontiosus in libell. Gallus Roma hostes in 2. parte. p. 2.*

CAP,

C A P. X C V I I I.

De bonis nominibus puellis virginibus
imponendis.

PRæsumi quemque eo magis niti, quo per nomen sibi impositum quo dammodo duci significatur, pulchrè & latè tractat illustris Iur. C. Ioannes Ferrarius Montanus, sanguinis fœdere mihi iunctus, quem honoris causa allego, in præexercitam. iudiciorum lib. 2. c. 3. Magnum siquidem est & pulchro & honesto nomine vocari; proinde Ioannes Andreas in cap. gravis. de deposit. commendat uxorem suam Constantiam quæ dicere solebat; Pulchra nomina filiis emi debere, modo alicubi venderentur, & verè. Nam & Iulianus ait: prætorem exigere, ut honesti nominis conditio impleatur, non autem ea, quæ famosæ sit & turpis nomenclaturæ in l. facta. §. si in dando (meo iudicio. §. si vero nomini) ff. ad S C tum Trebel. ubi Accurs. quoque super verbo conditio. de suo nomine oppido gloriatur, Accursium, videlicet, quod est honestum nomen, dicit, quia occurrit & succurrit contra tenebras juris civilis. Et pulchrum esse honesto celebrique nomine appellari abunde scribunt Cyn. Salic. & alii in l. cunctos pop. de Sum. Trin. & fid. cathol. quam & ipsam inter

inter alias causam esse, quam ob rem P.M. solent in coronatione sua mutare nomen. *Abbas scribit in c. cum secund. de præbend.* Quapropter si plures sunt depræhensi, qui furti insimulentur æque suspecti, tunc de eo primum quæstio est habenda, qui turpius nomen habet, quasi ad hoc propensior ad delicta existimetur. sentit *Petrus Gerardi de petra sancta in singul. 75. ad ea quæ tradit Bart. in l. fin. ff. de quæst. addo insignem Fr. Casonum de indici. & torment. c. 13. n. 5. pag. mihi 82. Angel. in summa Anglica in verbo. Argumentatio. §. 3. per tot. attingi & ego in proæmio institut. ad vocabulum Pius.*

C A P. XCIX.

Qui fiat quod lis sit cum formâ magna pudicitia?

DIsputavit hanc quæstionem Ienæ *And. Schæfferus seqq. causis. 1. Num. 7. quod mulieres, quæ formosiores, plerumque sint præditæ corporibus musculosis, calidis spiritibus & sanguine refertis, quæ omnia, quin Venerem provocent & extimulent, planè non est dubium. Num. 8. Tanta verò mollities est & imbecillitas sexus muliebris, ut illam naturæ pravitatem & aduersionem sæpe.*

sæpenumero comprimere non possit aut e-
domare sciat. hinc Naso epist. 18.

Vt corpus teneris sic mens infirma puellis.

n. 11. pulchritudinis tanta vis est, ut om-
nium propè quos habet spectatores, deside-
rium excitet, voluntatem adjungat, amo-
rem sibi conciliet: hinc Propert. *Formosam*
ratò non sibi quisque cupit. n. 12. At verò ma-
gno cum periculo custoditur, quod multis
placet, ut ait Mimus, seu ut habet Hierony-
mus: Difficile retinetur quod multi petunt.
Bene Phocylides *καλὸν δὲ σῆμα ἴφου παῖδος*
τοῖς ἄλλοις. Et perquam eleganter Seneca. *Fe-*
minæ quæ malam faciem habent, sæpius pu-
dicæ sunt: non animus illis deest, sed cor-
ruptor. lib. 2. *controv.* 2.

N. 13. præterea mulieres quibus speciem
corporis eximiam natura liberaliter indulgit,
ob hoc ipsum nimis superbæ sunt & insolen-
tes, adeò quidem, ut sui ipsarum admiratio-
ne penitus obcæcatæ, nemini non se præfe-
rant, reliquas sæmellas omnes superciliose
despiciant, nequicquam vel Deum vel ho-
mines pensi habeant. Inde Ovid.

Fastus inest pulchris, sequiturque superbia
formam.

Et Menander in Monostichis.

Formosa mulier plena res est superbiæ.

N. 14.

N. 14. Secundas formas decent superbiz,
ubi uber ibi tuber. addo. ubi Helena ibi Troia,
ubi amor ibi oculus.

C. 4. num. 19. Quin & hoc certum est,
matrunculas ab omnibus laboribus & curis
domesticis suas studiose submovere & arce-
re filiolas, metuunt enim ne forte maciem
contrahant, & faciei sibi pravitatem affri-
cent, si vehementius sibi cordi rem familia-
rem patiantur: formam enim corporis assiduis
minui laboribus & corrumpi pronun-
ciat Philosophus lib. 8. Polit. n. 20. At ho-
mines nihil agendo male agere discunt, &
amor ad illos qui perpetuo torpescunt & li-
quescunt ocio, nec quicquam operis molun-
tur, non aliter quam ad flammam naphtha
ranscurrit. hinc Ovid. lib. 11. de amor. in
Octav.

*Quàm platanus rivo gaudet quàm populus
unda,*

*Et quàm limosa canna palustris humo:
Tam Venus otia amat. —
Ocia dant vitia.*

Et Seneca. Vis magna mentis, blandus at-
que animi calor Amor est, juvenia gigni-
tur; luxu, ocio nutritur inter læta fortunæ
bona.

N. 23. Ut autem amor illis qui Acheloia
ocula boni consulunt, & vix atrum panem
habent

habent quem ex hesterno jure famelici devorent, nihil fere molestiæ creat, & negotij facessit, ita ingluvie, luxu & temulentia velut oleo, pice, sulphure flamma libidinis fovetur, alitur & augetur. Vinum enim, quod ait Aristophanes, Lac Veneris, quæ sine Cerere & Baccho friget. Et per quam celebris est illa veterum combinatio quadruplex. *Pericliatur Castitas in deliciis, Humilitas in divitijs, Veritas in multiloquio, Probitas in negotio.*

N. 25. Accedit quod fæminæ quæ formæ luculentia conspicuæ sunt, litteris dent operam, & cum alia scriptorum genera scrutentur, tum etiam inter ea libellos contrectent amatorios, historias spurcas evolvant, lasciviora poëmata perlustrent, quas peccatorum illecebras & occasiones cum non vitent, & libidinum flammis sæpenumero corripiantur & infestentur.

Num. 26. accedit quod plerunque ipsis contingit quod apud Terentium Chereæ, qui fatetur se incitatum ad suum illud facinus pictura Iovis, qui imbrem aureum demittens in gremium Danaës, consimilem lusum luserat, *act. 3. scen. 5.*

Verum hæ rationes & causæ subsistuntne omnino? 1. non videtur procedere, sequeretur enim formositatem ex sola crassitie esse æstimandam, cum & parvæ & graciliores reperian-

periantur formosæ. Illa in super mollities
 & imbecillitas communis est tam pulchris,
 tam deformibus. Illud N. 11. non omni
 modo procedit; pulchritudo enim causa non
 est amoris, alias sequeretur omnes teneri a
 amore alicujus, quod non est: sed diversitas
 & diversum judicium amantium in causa est:
 ea enim cuique sponso sponsa placet, etiam
 si sit deformissima: latius de hac causa egi
 in *Linea Amoris*. c. de visu. N. 12. conceditur.
 & deformes si placent ut placent suis, diffi-
 culter custodiantur. N. 13. Etiam super-
 iunt deformes, seque haud minus pulchras
 amant. N. 20. commune est illud, male
 gi nihil agendo tam deformibus, quam
 pulchris.

N. 23. Luxus itidem, ingluvies, temulen-
 tia, commune quidpiam est tam deformibus
 quàm pulchris, modo suppediret Plutus. N. 25
 pro ratione facultatum & honorum itidem
 commune est deformibus ac pulchris, dare
 operam litteris, incidere in turpes lectiones.
 &c. Dūco igitur famam illud malum ma-
 xime in culpa esse desiderij illius quo pul-
 chriorēs minus castæ laudantur. Vbi ete-
 nim præ aliis pulchrior quædam virgo in-
 venit, omnes de ea colloqui, plerique eam
 insectari, plerique ejus amicitiam adfe-
 stare, pudicitiam ejus attemperare, & postea
 minime ea potiri, increpare, convitia in
 illam

illam conicere, tanquam minus castam criminari, & nescio quid de ea in vulgus spargere, hinc vulgus pulchram minus castam credit, litem illam pudicitiae cum forma affirmat, ideoque si qua fiet pulchra, facilius in suspicionem incidit.

C A P. C.

De virginum vestitu olim.

Zona mulieres olim induebantur. Unde *ἡ Ζώνη* dicuntur à Poëtis. Virgines quidem tanquam propugnaculo & tegmine pudoris utebantur, unde *solvere zonam* pro eo quod est virginitatem eripere. Porro virginibus olim ejusmodi erat vestium usus quas à re ipsa *παννυνηΐδος* appellabant. Quales etiam nunc spectamus in Nympharum picturis, quibus brachia detecta fœmora quoque apparent. Ejus vestis originem inde ductam puto; quod per initia caprinas pelles ad lumbos utrinque cinxerint ab humeris nodatos corio crurum anteriorum. *Scaliger ex Th. Zuing.*

C A P. C I.

*Urbes perquam celebres à virginibus nomen
sortitæ.*

Athenæ civitas totius Græciæ clarissima, nomen ducit ab Athi Granici regis filia : quæ in præsentiarum mutatorum cardine Cethina dicitur in perexiguum icum redacta.

Corfica, à Corfica muliere, cujus taurus am ex continenti Insulum tranasset, nomen uod habet retulit

Campaniæ illa urbs celeberrima Neapolis hodie quæ dicitur, primum Parthenope fuit appellata, quo nomine una Sirenum fuit, ditior in colle ad ultimum maris finem ibi sepulta, perinde ut & ab alterius sepulchro Leucosia dicta est. Quæ sane urbs postquam frequentius habitari cepisset, veritumani (quos ex Chalcide & Cumis ortos hythecusas primum sedes tenuisse, deinceps in Italia condidisse Strabo meminit) ne patria sua defereretur, Parthenopes eam destruendæ consilium cepere, quocirca non ita multo post immani grassante pestilentia oraculo moniti ut novam urbem instaurarent, longè splendidius eam fecerunt, & ex verbis oraculi arrepto nomine

mine Neapolim, id est, novam urbem
pellarunt.

Gaieta, celeberrimus Campaniæ po-
ab Æneæ nutrice sic nominatur.

Lavinium ab ipsius Æneæ uxore La-
sic dicta.

Virginium est arx in Umbria, quæ est
Italiæ regio.

Virgium est oppidum in Liguria T-
apennina, quæ est nona Italiæ regio, p-
dubio ambæ à virgine nominatæ.

In Germania ad Albim est Metropolis
deburgum, à virgine sic dicta. Venerem
que ibi coluere antiquitus, ut etia
gestat insignibus virginem cum ferto
Burgo.

Est & montana urbs Mariæburgum,
Maria nomen sortita: altera Mariæbu-
in Borussia, &c. Iohannes Olorinus in
graph. mundi parte poster. pag. 43.

Et solent hodie urbes, oppida, ca-
arces, & fortalitia, quæ nondum ho-
vi oppugnata & capta fuere, adhuc
virgines appellari.

C A P. CII.

*De stirpibus, plantisve à Divis vel sanctis
virginibus denominatis.*

B *Arborea vulgo*] *S. Barbaræ herba à vir-*
gine sic dicta. Tragus lib. 1. cap. 32.

Lonic. lib. 5. c. 197. Ryfius in Dioscor. lib.
. cap. 28. Fuchsius hist. c. 265. Dodonæus hi-
or. Gall. lib. 1. c. 61. Harchius in Enchirid.
ig. 253. Favardus in Gale. de stirp. lib. 8. c.
67. Historiæ general. p. 650. Gesn. de col. stirp.
l. 62. Thalius in Hæcynia p. 811. Toxites in
nom. Philos. p. 261.

S. Catharinæ herba] aliàs Balsamina foemi-
a. In Italia Balsamina altera, Anguillara
ist. 13. Lonic. lib. 5. c. 178. Dodonæus hist.
al. lib. 2. c. 83. Ryffius lib. 3. c. 58. Herbarum
imagines Egenolphi p. 178.

S. Claræ herba] Lobd. in Icon. & herb.

S. Guyteriæ herba] Clusius in hist. Hist.
. 2. c. 65. Histor. gener. lib. 5. c. 15. Iohan.
rubinus.

S. Helenæ radix] Clusius in descr. peregr.
rp. p. 32. Catalogus Francof. p. 64. histor. ge-
neral. pl. lib. 18. c. 46.

S. Kunigundis herba] officinis Eupato-
um. Tragus lib. 1. c. 165. Matthiolus in histor.
erm. lib. 4. c. 41. Toxites in Onom. Philos.
p. 219.

p. 219. Fuchsius histor. c. 101. Schweneck, in thesaur. Pharm. lib. 1. p. 10. Lonicerus lib. 5. cap. 277. Amatus in Dioscor. lib. 4. enar. 61.

S. Mariæ arbor] Luminare majus Jacobi de Manliis sup. Vng. de arthanita. fol. 58.

S. Mariæ calceolus] Dodonæus hist. Lat. Pemp. 2. libr. 1. c. 22. p. 180. Clusius in Pannon. lib. 2. c. 32. p. 273. histor. general. lib. 10. cap. 29. Gesner. de col. stirp. fol. 64. pag. 2. Wirsung. in judice. Winckler in chron. stirp. initio. Dodonæus histor. frum. c. 91. Fuchsius histor. c. 201. Toxites in Onom. Trog. lib. 2. c. 3. Reformat. Worm. sect. 1. fol. 31.

S. Mariæ carduus] Toxites in Onom. Phil. p. 354. Fuchsius histor. cap. 16. Reformat. Worm. sect. 1. pag. 25. Frischlinus in Nomenclat. cap. 32. Apollorad. 1. sup. El hamech. folio 106. Eucherius Roslin. in herbario Germanico anni 1533. fol. 121. historiæ general. libro 14. cap. 22. Harachinus in Enchirid. simplic. pag. 241. Amatus in Diosc. libro 3 enarrat. 7. Gesnerus de hortis folio 251. pagina 2. Cordus in Dioscor. libr. 3. cap. 10. Matthiolus libr. 1. epist. Anguillara epist. 8. p. 151. Favardus in 6. Galen. de simplici 11. Ioh. Agricola de med. herbarum. lib. 1. Catalogus Francof. p. 18. Lonicerus in histor. lib. 5. cap. 25. Tragus libr. 2. cap. 107. Adversaria p. 366. Camerarius in horto p. 35.

S. Mariæ chirothecæ] Histor. general. lib. 7. cap. 10. Aloysius Mundella in exam. simplici Bud

Ruellius libr. 3. c. 37. **Cornarius** in **Dioscor.** lib. 3. c. 43.

S. Mariæ claves] eadem herba cum **S. Mariæ calceolis**.

S. Mariæ flores] **Cordus** in **Dioscor.** libr. 1. c. 7. **Catalogus Francof.** p. 65. **Frischlinus** in **Nomencl.** c. 31.

S. Mariæ fumus] **Clusius** in **Pannon.** lib. 3. c. 34.

S. Mariæ herba] **Luminare majus Iacobi** de **Manliis** in **Martiaco.** histor. gen. lib. 5. c. 48. **Dodonæus** hist. Gal. libro 2. cap. 62. **Fuchs.** hist. c. 111. **Anguillara** epist. 13. **Coldombergius** **Ruellius** libr. 1. c. 32. **Cordus** lib. 2. c. 191. **Lobel.** obser. pag. 174. **Cornarius** in **Dioscor.** libr. 2. c. 147. **Toxites** in **Onom. Phil.** pag. 378. **Pand. mor.** c. 354. **Cæsalpinus** de pl. lib. 12. c. 12. **Matthiol.** in comment. in **Dioscor.** lib. 3. cap. 35. hist. gener. lib. 5. c. 50.

S. Mariæ lac] **Dodonæus** hist. Gal. lib. 1. c. 83. **Cæsalp.** de pl. lib. 13. c. 31.

S. Mariæ lachrymæ] **Amatus Lusitanus** in **Dioscor.** lib. 3. c. 155. **Clusius** in hist. libro 2. c. 100.

S. Mariæ lilia] **Gesnerus** de hortis. pag. 247.

S. Mariæ Linum] **Schuenck.** in thesaur. Pharm. lib. 1. c. 13. **Matthiolus** in hist. German. lib. 4. c. 117. **Dodonæus** hist. Gall. libro primo, cap. 53.

H

S. Mariæ

S. Mariæ manus] *Cardiaca*. *Lonic. lib. 5. c. 227.*

S. Mariæ Mentha] *Matth. in hist. Germ. lib. 5. c. 36. Eucharius in herbar. fol. 139.*

S. Mariæ pallium] *Harchius in Enchir. simp. p. 232. Catalogus Francof. Matthiolus in hist. Germ. lib. 4. c. 109. Tragus lib. 1. c. 184. Fuchsius hist. c. 234. Dodon histor. Gal. lib. 1. c. 96.*

S. Mariæ pyra] *histor. gen. lib. 3. c. 7. Gesn. de hort. fol. 282.*

S. Mariæ Rosa] *vulg. Rosa Hierichuntina. Cæsalp. de pl. lib. 2. c. 23. Lonic. lib. 5. c. 329.*

S. Mariæ Sigillum] *Monachi in Mes. dist. 1. cent. 11. Amatus in Dioscor. lib. 4. c. 5. Iac. de Manlijs in Luminari majori in Triphera Saracenica fol. 6. Apollo rad. 1. in dyasatyrio 2. fol. 33. Matthiol. in Dioscor. lib. 4. c. 5. Cæsalp. de pl. lib. 10. c. 49. Fernelius meth. med. lib. 6. cap. 9. Histor. gener. c. 5. lib. 13. Shwenckfelt. lib. 1. thes. pharm. p. 40. Lobd. observ. p. 344.*

S. Mariæ stramen] *Winckler in chron. stirp. Iun. Tragus. lib. 1. c. 166. Matthiol. in hist. germ. lib. 4. c. 93. Lonicus hist. lib. 5. c. 323. Cornarius in Dioscor. lib. 4. c. 81. Harchius in Enchir. simpl. Amatus in Diosc. libr. 4. enar. 97.*

S. Mariæ tribulus] *vide supr. S. Mariæ cardiacus.*

S. Mariæ

S. Marthæ poma venenata] M. Funæ
hist. Ind. accid. genus lib. 2. c. 81.

S. Othiliæ herba] *Consolida regalis*. To-
xites in onom. phil. p. 357.

S. Virginis chlamys] *Clus. de pl. Hispan.*
lib. 2. c. 19.

S. Virginis Lilia] *Gesner. de hort. Germ.*
p. 247.

S. Virginis Linum] *Clus. in Pannon. lib.*
2. c. 37. p. 130.

S. Virginis Mentha] *Clus. in nomencl.*
Pannon.

C A P. CIII.

*De mari, fluminibus & fontibus à virginibus
denominatis.*

Hercynna] Scripsit Pausanias in Boë-
ticis Proserpinam adhuc parvulam,
ad capiendum anserem, quem invita
de manu dimiserat, in antrum cavernosum
ingressam, quo anserem à lapide, sub quo se
occultaverat retracto, statim fluvius ex eo
loco emerfit, qui fuit nominatus Hercyn-
na. *Nat. Com. in Mytholog. lib. 3. c. 16. de*
Proserpina.

Hellepontus] Est Hellepontus angu-
stum mare Helles & Lyandri juvenis casu
nobilitatū, Asiam ab Europa septem stadijs
tantum

tantum determinans. Helle filia regis Atamantis Thebarum insidias novercæ cum Phryxo fratre fugiens, arietem aurei velleris conscendit, ut eo modo Colchos veheretur. Quos cum per mare ferret aries, contigit ut Helle perterrita caderet in Pontum; quinde sumfit nomen.

Pirene] Fabulantur Poëtæ Dianam per imprudentiam venando Cenchriam Pirenes Nymphæ filium interemisse, quare cum Pirene eum lugeret, tantam vim lacrimarum profudisse, ut in fontem sui nominis sit conversa.

C A P. CIV.

De Aqua virginis Romæ.

Est Romæ inter celebres aquas in urbem ductas *Aqua virginis*. Ad ortum ejus in agro Lucullano puellæ imago ad fontem stetit, ut Frontinus testatur. Agrippa ædilis capit in via Prænestina longè à Roma miliaribus 8. & illa hodie est dicta *Fons Treio*. Restituta à Nicolao Quinto opere arcuato quadrati lapidis, per campum Martium nunc fluit, ex agro Tusculano, qui à Lucullo olim possidebatur. Ovidius libro 3. Fastorum ait, eos qui in campo exercerentur, ea sudorem & pulverem abluisse:

Nunc

*Nunc ubi perfusa est oleo labente juvenis,
Defossos artus virgine tingit aqua.*

Plinius lib. 31. Quantum inquit virgo tactu, tantum præstat Martia haustu: hanc videlicet bibenti salubrem, illam natanti & lavanti commodam significans. Virgo cæteris frigidior fuit, quod Ovid. scribit 3. de Arte. & eandem Poëticè Liquorem virginicum appellat de Ponto, & aquam Virgineam in Fastis: hæc etiam Aqua Augusta appellata fuit, ut auctor est aliquot locis Dion. Aquæ virginis ductus est ille quem vocat vulgus Ponte de Treio. Jud. antiquitates Romæ M. Andreae Palladii, cap. 9. de aquis ductis intra Romam, & c. 11. de aquæduct. quas ex Italico in Latinum transtuli cum Romæ degerem. In ejus aquæductu marmor inclusum, hunc Indicem incisum continet:

TIBERIUS CLAUDIUS DRUSI FILIUS CÆSAR. AUG. DUCTUS AQUÆ VIRGINIS DESTINATOS PER CÆSAREM A FUNDAMENTIS NOVOS REFECIT AC RESTITUIT.

In hortulo verò Angeli Colotii antiquitatis viri studiosissimi Tiburtino lapide sculpta hujusmodi leguntur.

H 3

T I B.

TIB. CLAUDIUS DRUSI F. CÆSAR
 AUGUSTUS GERMANICUS PON-
 TIFEX MAXIM. TRIB. POT. V. IMP.
 XI. P. P. COS. DESIGN. IIII. ARCUS
 AQUÆDUCTUS VIRGINIS DIS-
 TURBATUS PER C. CÆSAREM
 A FUNDAMENTIS NOVOS FECIT
 ET RESTITUIT.

Ædícula, inquit Frontinus, fonti apposta
 hanc virginem pictam ostendit. Alii autem
 virginem appellatam tradunt, quod quæren-
 tibus aquam militibus Virguncula venas
 quasdam monstravit, quas secuti ingentem
 aquæ modum invenerunt. Barthol. Marlia-
 nus in Topograph. Romæ de Aqua virginis
 lib. 6. c. 15. & lib. 7. c. 16.

C A P. C V.

*Quid per tres Charites virgines manibus inter se
 junctis pictas veteres significari voluerunt?*

TEmpla Gratiarum in medio urbium
 loco constituebantur, in quibus tres
 charites virgines manibus inter se jun-
 ctis pingere soliti sunt veteres, hac specie ut
 una faciem ad intuentes converteret, duæ
 vero

vero reliquæ averſam à nobis ad beneficii autorem referrent. Qua imagine, & à Deo mutuis officiis homines inter ſe devinctos ac copulatos eſſe, & ad pietatem Deo debitam pertinere gratitudinem ergæ bene meritos ſignificarunt, & quidem pro uno beneficio in nos collato, geminas à nobis grâtiâs viciffim perſolvi ac reſtitui debere. Exuſcitant autem nos ad habendam memori mente & voce declarandam bene meritis gratiam, hæc ſapientiffimorum hominum monita & vetuſtiſſimæ imagines. Nudæ igitur figurantur & ſine nodis, quia amici animos ſolutos ac nudos & apertos inter ſe habere debent. Finguntur etiam ridentes, ut doceamur voluntaria eſſe debere noſtra in amicos obſequia. Juvenes itidem & virgines & perlucida veſte, quia vera amicitia conſiſtit in rebus honeſtis. Item conſertis mânibus in ſe redeuntes inſtar chori, quia ordo beneficii per manum tranſeuntis, nihilominus ad dantem revertitur, & tunc pulcherrimus eſt, dum cohæreſcit & viciffim revertitur. Hilares ſunt, quales eſſe debemus in dândis, accipiendis-que beneficiis. Juvenes, quia beneficii accepti gratia & reeordatio non debent ſenere.

C A P. CVI.

Qua Regiones, urbes, loca, &c. subsint signo Virginis?

INter signa coelestia sextum obtinet locum *Virgo*: ut autem secundum Astronomos cuilibet signa certa subsunt loca inferioris hujus mundi, quæ à signis magni & superioris mundi reguntur; Regiones Virgini subjecta sunt:

Achaia, Assyria, Babylonia, Corinthia, Creta, Croatia, Græcia, Mesopotamia.

Urbes hæ Virgini subjectæ sunt.

Aretium, Basilea, Brundisium, Corinthus, Cumæ, Hierosolyma, Lutetia, Rhodus, Segnia, hinc versus:

*Virgine sub casta felix terraque marique
Est Rhodos, Ioniæque urbes & Dorica rura,
Arcades antiqui celebrataq; Curia fama, &c.*

C A P. CVII.

Qua membra hominis subsint Virgini?

Secundum Gnosticos & Planetarios *Virgo* in homine tenet ventriculum & intestina. Quando Sol Virginem permeat, pul-

pulchrum tempus est, humiditates multa in
 campis. Ipsi^{us} Virginis signum in univer-
 sum quidem humidum perhibetur ac toni-
 truosum, divisim tamen habetur hujusmodi,
 ut quæ antecedunt partes sint calidæ, corru-
 ptionique accommodatæ, quæ mediæ tem-
 peratæ, quæ ultimæ humentes ac pluviae:
 partes verò Septentrionales ventosæ, quæ
 tamen in austrum tendunt, moderatæ, &c.
 Quando luna in Virgine est, non prodest præ-
 dictis membris mederi, sive ferro tangere,
 nec Venere uti, nec litigare, nec in igne la-
 borare, prodest viduas ducere, emere & ven-
 dere pannos, animalia, & alia gravia, con-
 ducere mercenarios, ablectare pueros, pere-
 grinari versus meridiem, tabellarios mitte-
 re, cum scribis mercatoribus & artificibus
 negociari, societates inire, pueros ad scho-
 lam & alia artificia subtilia mittere, au-
 rum & argentum tingere, monetas cam-
 biare & mutuò dare, mercantiam exer-
 cere, officia suscipere, arbores in-
 serere, agros colere, seminare,
 & quicquid tellus requi-
 rit agere.

C A P. CVIII.

*Planeta sive constellatio pueri puellæque nati
natæve sub Virgine.*

Signum ipsum Virginis sterile putatum est, hinc Græci dicunt *αἶρος*: hoc est, infœcundum parumque omnino genitale, quin etiam ab artium humanitatis studiis Anthropides vocatum est: efficit enim natos bonos, honestos, verecundos, delitiosos, litteratos; eruditos, mysteriorum atque arcanorum gnaros, computatores rationales, dispensatores, morum institutores, scribas, negociosos, curiosos, quæ virtutes hominum sunt propriæ. Quin etiam ut hominis ipsius initia ærumnosa sunt, etenim infans cum primum terram attingit, in fletum prorumpit: sic, qui nascente Virgine in lucem veniunt, primos vitæ annos difficiles ac sollicitudinis & laborum plenos exigunt: post vero ætate progrediente fructus vitæ uberes consequuntur cum honore & laude. *Iohan. Iovian. Pontan. de reb. cælest. lib. 5. c. 6.*

Puer natus intra 15. Augusti & 14. Septembr. est naturæ & proprietatis signi Veneris, complexionis Mercurii: melancholicus, frigidus, siccus, foemineus, communium

nium sensuum, pulchri capitis & faciei, brevis frontis, simplicis nasi, acuti visus, longi corporis, pedum canonicorum, morum probatorumque, brevis iræ, sapiens, durus in verbis, honestus, purus, facile ad quævis movetur, facile credit: post mediam ætatem exurgit. Primus genius fortunæ ejus est simplex & timidus. Summam fortunam innuunt ipsi Regiones Meridionales & Occidentales, Septentrionales sunt mediocres, non adeò infortunatæ. Ast à Solis ortus cardine sibi caveat, hic minatur ei infortunium & periculum vitæ.

Omnes colores sunt ipsi fausti, exceptis spadiceo, viridi, nigro, jecorino, qui sunt infauti & mali ominis. Summa fortuna sunt ipsi Terræ nascentia & omnia aëria, aqueaque, ast omne quod ex igne profilit, sive eo paratur, infortunium minatur: Morbus corporis est.

Carceres patietur, capitis dolore afficietur: aurium, oculorum, cordis, ventriculi, intestinorum, febrium, sensuumque tormenta subibit, mortis ejus signa erunt & causæ, siccitas stomachi & ardor capitis.

Puella nata intra prædictos dies ut plurimum ejus naturæ erit, est levis cordis, fortunata, nimium consultrix, pudica: labor ejus in discendo multa subtilia. Post multa tentamina pervenit ad honores à

duobus viris per mulierem quæ prodierit ipsi, per aliquod tempus irascitur parentibus suis, læsionem in capite sentiet, & multa variaque pericula morborum.

C A P. CIX.

*Cur apud veteres signum Virginis vitem
adversari credebatur?*

SAne prudens, attamen superstitiosa antiquitas, quum animadverteret vinum nimium & immoderatum præcipuum esse nequitiae fomentum, in illa persuasione fuit, signum Veneris vitem averfari. Cavendum enim, ut Orpheus monet, ne Luna signum Virginis percurrente vitem seramus, eam enim odio prosequitur ad indicandum Virgines vinum non secus ut virus fugere, & vitare debere: nam qui spiritu impletur, habet prudentiam, verecundiam & castitatem, qui vino, insipientiam, furorem, procacitatem & libidinem. Si igitur Virgo nimium vini sorbet, ab eo absorbetur. Quolibet igitur Virgo aspiciens Lunam, signum virginis percurrere sibi imaginaretur: h. e. à vino esse abstinendum, aut si valeat, de collo pendentem Lunam, virginem subradientem ex auro vel argento gesseret, quotidianum castitatis suæ admonitorem & custodem.

C A P.

CAP. CX.

*Vnde cera membrana, & mel virginis
dicatur?*

VT puritas virginitatis semper summo in honore habita fuit, sic omnia prima & primitiæ rerum puriores quodammodo censentur & reputantur. Hinc mel quod primitus apes mellificant, ut & cera à sua puritate & integritate, *Mel & Cera virginea* nominantur, ut & membrana ex juvenculis agnellis, &c. confecta, *membrana virginis* dicitur.

CAP. CXI.

Virgines laudatæ in Sacris.

QUanquam ut superius dictum, magna sit lis cum forma pudicitiae, fuerunt tamen quædam mulieres sanctæ & pulchræ exterius & tamen non vanæ, quia pulchritudinem suam mundo in concupiscentiam non ostenderunt: hinc laudat sacra pagina à pulchritudine filias hominum, Gen. 6. *ibi videntes filii Dei, filias hominum, quod essent pulchræ, sumserunt sibi uxores, de quibus latius egi in libel. de Gigantib. cap. 3.* ¶ Lau-
datur

datur & à pulchritudine *Rebecca* c. 24. ibi *Rebecca* puella nimis decora, virgoque pulcherrima & incognita viro. § Laudantur & à pulchritudine filiae *Jobi*, *cap. ult.* ubi. Non sunt autem inventae mulieres speciosae sicut filiae *Jobi* in universa terra, quae appellatae sunt *Dies* & *Cassia* & *Cornu stibii*, sive cornu conversionis; quibus nominibus voluit *Job* consignare memoriam utriusque fortunae suae prosperae & adversae, *Glos. ibidem.* * Laudatur & à pulchritudine *Judith* ista heroina. *Iud. c. 10.* ibi. cui etiam Dominus contulit splendorem, quoniam omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute pendebat, & ideò Dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret, itidem considerabant faciem ejus, & erat in oculis eorum stupor, quoniam pulchritudinem ejus mirabantur § Laudatur & à pulchritudine *Virgo regina Esther*, libr. *Esther capite 2.* ibi. *Esther* pulchra nimis & decora facie: itidem erat formosa valde & incredibili pulchritudine omnium oculis gratiofa & amabilis videbatur.

Laudatur & in cap. 1. libri *Esther* rejecta & repudiata illa regina *Vasthi* à pulchritudine, ibi. Erat enim pulchra valde, & praecepit rex *Afuërus* ut introducerent eam, ut ostenderet cunctis populis & Principibus pulchritudinem

Illus.

A pul-

A pulchritudine toties commendat sponsam suam Salom. in *Cant. c. 1.* Nigra sum, formosa: O pulcherrima inter mulieres! pulchræ sunt genæ tuæ, sicut turturis, colum tuum sicut monilia. Ecce tu pulchra es amica mea. Ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum, *c. 2.* Sicut lilium inter filias. Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, *cap. 4.* Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es, oculi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus latet. Tota pulchra es amica mea & macula non est in te. *c. 6.* Pulchra es amica mea, suavis & decora sicut Jerusalem. Pulchra ut Luna, electa ut Sol, *cap. 7.* Totam commendat à gressu ab umbilico, ventre, collo, oculis, naso, capite & coma, &c. quæ omnia mystica sunt plenissimum incomprehensibilis amoris Christi erga sponsam suam, & vicissim sponsæ erga Christum continent argumentum. Maximè autem commendatur & supra omnes alias B. virgo Maria, quæ ante partum, in partu & post partum mansit virgo. |

CAP.

C A P. CXII.

Virgines culpatae in Sacris.

INcrepantur in sacris filiae duae Lothi ob incestum cum patre commissum, *Gen. 19.*
 * Redarguitur Dina filia Liae ob curiositatem quod egressa fuerit, ut videret mulieres regiones illius, & sic raptum & stuprum perpessa fuerit, *Gen. 34.* * Culpantur negligentiae quinque illae virgines fatuae, quae acceptis lampadibus non sumserunt oleum secum, & sic novissime venientes exclusae sunt. *Matth. 25.* * Redarguitur etiam saltatrix ista puella filia Herodiadis, quae praemonita à matre pro precio jurato promisso, postulavit caput S. Johan. Baptistae, *Matth 14.*

C A P. CXIII.

Virgines laudatae ab Ecclesiasticis historicis.

Virginum laudatarum ob martyria & confessiones ab Ecclesiasticis Scripto-ribus numerum exhibent *Fasti Ecclesiae, Legenda Sanctorum*, quarum cum tantus numerus sit ut nimis longum foret eas omnes hicce recensere, benivolum Lectorem eò remitto. Carolus enim Magnus cum omnium sancto-

sanctorum numerum colligi jussisset, ad singulos ferè dies ultra 300. invenit; ob id institutum est Festum *omnium Sanctorum*, & in ejus festivitate octavo cantatur de virginibus, lectionem de virginibus legit unus ex pueris, Octavum etiam responsum dicunt de virginibus, scilicet, *Audivi vocem quod cantatur à quinque pueris coram altari B. Mariæ virginis si fuerit ibi, candelas in manibus tenentibus ad repræsentationem quinque prudentum virginum lampades ornatas & accensas habentium. Guilhelmus Minatensis Episc. in Rationali divinarum officiorum lib. 7. De festo omnium sanctorum p. mibi 254. & lib. 8. de virginibus p. 262. § Non minimum numerum sanctarum & canonizatarum virginum unica historia S. Ursulæ testatur, quæ 11. millia virginum in turba sua socia habuisse prædicatur. Goltwurm. in fast. Eccles. fol. 281. § Et virgines sanctæ sub Impp. paganis acerbissima tormenta & martyria sustinuerunt, ut sancta Domicilla, Margarita, Caterina, Agnes, Cecilia, Agatha, Lucia, &c. de quibus Basil. Gradi de Ragusa. in tract. Della virginità. c. 20. § habuit & Philippus unus ex 12. Apostolis duas filias quæ in virginitate consenuerunt. Et altera filia ejus quæ in spiritu sancto conversata est Ephesi quiescit. Lucas in Actis Apostol. sic. *Venimus Cæsariam & in domum Philippi Evangelistæ ingressi,**

ingressi, qui unus erat ex septem, mansimus apud illum. Erant autem huic quatuor filiae virgines prophetantes. Eusebius histor. Ecclesiast. libr. 3. c. 31.

C A P. CXIV.

Virgines laudatæ à profanis Scriptoribus.

A Speciosa forma præ aliis maximopere commendatur Helena illa Trojani belli & excidii primaria causa. * A pulchritudine & celeritate cursus laudatur Atalanta, quæ corporis viribus & celeritate pedum non solum fœminas sed & homines anteibat. Nat. comes in Mytholog. lib. 7. c. de Atalanta. * Laudatur & ab eruditione filia Accursii. * Laudatur & Iohanna Lotharingica illa virgo à fortitudine, de qua superius. * Laudatur summopere ab utraque militia Elisabetha illa Angliæ regina quæ post diuturnum regimen in vivis desiit esse * Laudatur à servata virginitate Kunegundis Henrici Imp. conjunx * celebratur & Virginia virgo, quam pater Virginius Icilio uxorem desponderat, quamque Appius unus ex decemviris vitare tanquam servam satagebat, ob idque à patre perempta. Historiam enarrat Livius, cujusque indubitatam fidem facit multæ antiquitatis marmorea tabella cum hujus.

huiusmodi inscriptione Romæ in S. Maria Monticelli extante.

D. M.

Virginis filię meę carissimæ Virginia nimiam ob pietatem propriis meis manibus interemtæ, prob dolor, quantum fuit carissima in anno XVI. juventutis ejus menses V. D. III.

Hodierno seculo vigent laudibus stupendæ eruditionis Elisabetha Westonia Anglica virgo, quæ carmina ad Imp. Rodolfum & alios doctissimos viros scripsit, & Juliana Morella Barchin virgo, quarum superius honestam fecimus mentionem.

C A P. C X V.

De Sibyllis virginibus divinantibus.

Dicit S. Hieronymus inter gentiles solas Sibyllas virgines donum prophetiæ à Deo adeptas fuisse propter virginitatem. Marcus Varro decem ponit Sibyllas in libr. de cultu divino: hunc sequuti Lactantius, Hieronymus, Augustinus. Ex communi tamen relatione Duodecim numerantur Sibyllæ quæ viderunt gloriam incarnationis dominicæ & plurima de Christo prædixerunt, ut

Sibylla Persica] *cujus meminit Nicanor in vita Alexandri Magni.*

Sibylla

Sibylla Lybica] *de qua Euripides.*

Sibylla Delphica] *de qua Diodorus Siculus,
Plinius, Eusebius, & S. Hieronymus.*

Sibylla Cumæa] *de qua Virgil. lib. 6.*

Sibylla Erthryæa]

Sibylla Samia] *cujus meminit Eratosthenes,
Eusebius, & S. Hieronymus.*

Sibylla Cumana, *alias Amalthea.*

Sibylla Hellepontica]

Sibylla Phrygia] *alii dicunt Cassandram
regis Priami filiam.*

Sibylla Tiburtina] *alias Albunea.*

Sibylla Europæa]

Sibylla Agrippa] *de quibus numero decem
tantum est videre ap. Lactantium lib. 1. c. 6. di-
vin. instit.*

De carminibus & vaticiniis earum & an
ipsæ Sibyllæ fuerint salutem consecutæ, vi-
deat benivolus Lector Memorabilia mundi
*Matthiæ Quadi part. 1. de Sibyllis. Marquardi de
Susannin tra. de Judæis part. 3. c. 1. n. 56. 57.
58. & 59.*

C A P. CXVI.

De puellis virginibus in mares mutatis.

COntingit interdum foeminas in mares
mutari: nuquam verò mares viri in
foeminas mutantur repugnante scilicet
natura,

natura, quæ semper expetit dignius & indigniori resistit, nec fabulosum hoc est, est enim clarissima & vera Hippocratis & Galeni sententia, habere etiam mulieres suos testiculos & genitalia æquè atque viros, atque ob id non minus etiam quam viros castrari posse, quemadmodum eas in Lydia castrari affirmat *Alciatus in. l. Spadonum ff. de verb. sig. & lib. 4. antiq. lect. c. 10. & lib. 20. c. 14.* quamvis in maribus genitalia membra propter caliditatem expellantur, in foeminis verò propter frigiditatem intus retineantur. Plures ita conversæ leguntur. Hippocrates scribit, Phætusam Pythæi uxorem in marem fuisse conversam, barbam, hirsutum corpus, & vocem asperam habuisse. Idemque Namyssiæ Georgippi uxori in Thasio accidisse. *Plinius l. 7. nat. hist. c. 4.* inquit. Licinio Crasso, & Cajo Cassio Longino Coss. ex virgine puerum effectum Cassinum appellatum: quod etiam confirmat *Gellius l. 9. noct. Att. c. 4. Livius l. 4. secundi belli Punici*, Q. Fabio Maximo. & M. Claudio Marcello Coss. ait, Spoleti virum ex muliere factum fuisse. *Lucius Mucianus* prodit Argis vidisse Arescufam mulierem masculum Ariscontem appellatum evasisse, barbam emisisse, ac uxorem duxisse, & Smyrnæ similem puerum agnovisse. Et in Aphrica nuptiarum die Lucium Cossorium civem Tisdridanum ex foemina in marem fuisse versum.

Amatus

Amatus Lusitanus Medicus cens. 2. curatione 39. scribit: in Lusitania in oppido Esveica Martham Pacchecam primorum menstruorum loco Priapum emisisse, & sic in marem versam virilem togam summis-
 Emanuelem appellatum, qui ad Indos profectus postea dives & clarus in patriam reversus uxorem duxit. *Baptista Fulgos. in libro rer. memor. scribit* Neapoli Ferdinandi regis tempore Ludovicum Guernam civem Salernitanum quinque habuisse filias, quarum primas Franciscam & Carolam cum ad decimum quintum annum pervenissent, virilia emisisse, unde mutato habitu Franciscum & Carolum fuisse appellatos & pro maribus tractatos: Et idem *Fulgosius* dicit: Sub eodem rege puellam prima nocte, qua cum viro suo concubuit, genitalia membra protulisse, domumque reversam in judicio doctem suam repetijisse, & exinde marem fuisse habitum. De alijs fæminis in mares conversis scribit *Marcellus Donatus lib. 6. de medica historia mirabili, ut testatur Ioh. Benedict. in tractat. de furt. §. animo lucrandi. num. 207. Matthias Quad. in memorabil mundi par. 1. fol. 46. Gregor. Rolbag. in certam. masculo fæm. in acie viril. c. 8. recenset Ioh. Pontan. de reb. cælest. lib. 10. cap. 5. se vidisse & perquam cognitum etiam ab eruditis viris habere: Castana muliercula viro piscatori nupta, cum*

qua

quo annos complures Veneris res miscuerat, ut Antonius Panhormita piscatoris amicus referre adolescentibus solitus est, post quartum decimum annum è muliere in virum transiit exorto repente in muliebris naturæ loco virili pene. Quò factò, quod conditionis perpuderet suæ, ut qui à viris pariter mulieribusque rideretur, è civili vita ad vitæ genus religiosum transiit, vixitque in monasterio, in quo ipse eum novit, vitæ suæ reliquum, sepultusque est Romæ in Mariæ ad Minervam Templo. Aliud exemplum idem refert de Æmylia mutata in virum, & addit: Hos naturæ coelestiumque agitationum effectus mirari magis possumus, quam quomodo fiant, eorum rationem singillatim reddere. *Severinus Pinæus Carnutensis Parisiæ in Chirurgia Magister primus* planè non credit sexus mutationem, seu filia in filium conversionem in *tr. de notis virginitat. problem. 2. p. mihi 56.* quo benivolum selego Lectorem.

C A P. CXVII.

Quid portendant somnia de virginibus.

QUamvis somnia fallaci ludunt temeraria nocte, & pavidas mentes falsa timere jubent, aliquid tamen divini & vaticinii in iis latere, sacra pagina satis super,

superque demonstrat *Genes.* 28. *Genes.* 44.
Matth. 1. Plura alia exempla suppeditant
Biblia Gen. 20. 31. 37. 40. 46. *Num.* 12. *Iud.* 7.
1 Sam. 3. 28. *2. Sam.* 7. *1. Reg.* 3. 28. *Ezth.* 1.
Iob. 7. 33. *Dan.* 1. 2. 3. *Joel.* 2. 2. *Macchab.* 15.
Matth. 2. 27. *Act.* 2. 16. Sic etiam ex som-
nijs varias observationes collegerunt Se-
cretistæ & secretioris Philosophiæ perscru-
tatores, ut indicant libelli somniorum & inter-
pretationes eorum. In quibus somnia de
virginibus, delicias, voluptates & gaudia
omniaque læta portendunt. Amatores enim
plerumque somniant amasias, amplexus &
oscula, blandaque colloquia. *Phil. Melanch-*
thon de divers. gen. somn.

C A P. CXVIII.

An omnes fuerint virgines in turba & socie-
tate S. Vrsulæ?

UT Legenda habet, undecim millia vir-
ginum in societate ejus numerantur.
Verum cum & juvenes adolescentes,
reges in ea cohorte fuerint, ut pater ex bustis
in templo S. Vrsulæ Coloniae Agrip. ad
Rhenum: minor autem eorum numerus
fuerit, à majori denominationem sortita est
argum. §. *Gallarum, &c. inst. de rer. divis.*
ut & modicum in S. Scriptura non reputatur:
argum.

argum. quod Matth. scribit Christum in cruce noluisse bibere : alter vero scribit. Et cum gustasset , &c. ibique gl. Vnde quamvis totus exercitus numerus Virginum nuncupatur , hoc tamen non est tantum intelligendum de sexu fœmineo , quia quam plures Episcopi & alij sancti Martyres interfuerunt , qui etiam castam vitam duxerunt , sed propter excellentiam , quia maxima multitudo fuere virgunculæ : ideo exercitus Virginum nuncupatur. Potest etiam dici , quod propterea dicitur Exercitus Virginum , quia beata Vrsula fuit informatrix & principalis instauratrix hujus sanctiss. exercitus. Hinc est , quod hodierna die in Cœmiterio ubi reliquiae sanctarum virginum requiescunt , nullus potest sepeliri , quia si aliquis sepeliretur , clauso tumulo in crastinum super terram appareret : quia hæc terra de corporibus sanctarum virginum creditur sanctificata , prout inveni in passionali S. Vrsulæ. c. de 11. mill. virg. p. 85. vid. *Aubertus Miræus Bruxell. Canonicus in disquisitione de SS. virginibus Colonensibus.*

C A P. CXIX.

Expositio l. 6. §. 1. l. 34. in fin. ff. de adulter §. item lex Julia Inst. de publ. judic. ibi.

Stuprum in virginem committitur.

Accurs. ex d. l. 34. §. adulterium. [ibi stuprum in vidua vel virgine; vel puero committitur,] colligit stuprum committi ante pubertatem, adulterium post pubertatem tantum. ff. ad l. Iul. de adult. adducit l. 36. cod. ibi. [Quoniam tale crimen post pubertatem incipit,] sed reprehendit eum ibi Gothofr. lit. M. nam virgo ibi opponitur nuptæ, qualis pubes esse potest: & proprie d. l. 36. non loquitur de ætate sive tempore hujus delicti, sed de ætate excusationis à delicto dicit: Si minor annis adulterium commiserit, l. Julia tenetur, quoniam tale crimen post pubertatem incipit. Loquitur ergo in terminis excusationis: nam minores quamvis alias in delictis beneficio ll. excusentur, cum ipsum ipsos innocentia consilii tueatur; in hoc tamen crimine utpote gravi excusationem non merentur: nulla enim de precatio adulterii poenæ est l. 37. §. 1. de minor. igitur addit. Quoniam tale crimen.]
non

non quod tum post pubertatem incipiat hoc crimen committi, sed quod non mereatur veniam etiam à minori perpetratum. Post pubertatem] inquit, subintellecto tamen si nupta fiet minorennis illa: alias est stuprum, ut supra, de quo latius egi in cent. 2. quæst. 13.

C A P. C X X.

Expositio dicti Jobi c. 31.

*Pepegi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem
quidem de virgine.*

SImpliciter intelligendo hoc dictum, videtur omnis cogitatio, omnis conversatio, omne colloquium, &c. cum virginibus prohibita, sic & nullus introitus ad matrimonia ineunda patebit. Verùm sincerè intelligendum erit de prava in nobis concupiscentia coercenda. Syr. 23. Domine Deus Dominator vitæ meæ custodi me ab oculo impudico, & custodi me ab oculis malis, ne patiaris me obbrutescere in crapula & libidinibus & custodi me à corde impudenti. Ideoque fœdus Jobi intelligitur pactum cum oculis ratione pravæ concupiscentiæ, non veri & sinceri amoris, qui nulli prohibetur, cum & ipse habuerit uxorem; Ideoque fomenta & irritamenta libidi-

I 2

num

num extra ordinem vagantia sunt fugienda, non verò legitimus & concessus usus, *Syrach.* 9. Fuge amicas, ne incidas in laqueos ipsarum.

C A P. C X X I.

Expositio dicti Lichtenbergeri.

*Virgines Germania ornabunt sese in die festo
sertis ex lilio factis.*

INter alia Vaticinia, quæ *Lichtenbergerus* edidit, & hoc habetur cap. 18. quod *Paracelsus* ita in vatic. *Lichtenber.* interpretatur. Virgines Germaniæ sunt illi, qui sunt annunciatores diei festi & festarum, sacrarumque rerum, nimirum qui templis sunt dicati: Hi Lilio obligabunt sese, & diem suum festum ornabunt, eo, nullos amplius operarios habebunt dies, sed liberabuntur, & iterum ad diem festum afferentur. In summa vaticinium hoc est, Scorpionistæ, hoc est, hostes Ecclesiæ conabuntur Liliū aggredi, ast non vincent, & hicce lapsus Germaniæ viris festivis virga erit: hucusque *Paracelsus*.

CAP.

CAP CXII.

Qua Terra per Virginem denotatur.

*En tibi formosæ sub forma Europæ puellæ,
Vivida fecundos pandit ut illa sinus.
Fidens Italiam dextra Cymbrosque sinistra
Obtinet, Hispanum fronte geritque solum.
Pectore habet Gallos, Germanos corpore gestat,
Ac pedibus Grajos Sauromatasque foveat.*

CAP CXIII.

Expositio vers. apud Catul.

*Virginitas non tota tua est, ex parte parentum
est,*

*Tertia pars matri data, pars data terti patri,
Tertia sola tua est, noli pugnare duobus,
Qui generosua jura simul cum dote dederunt.*

Sunt Catulli ad Juliam ne Manlio fr. re-
fractaria. Quæri autem hic posset, quare
non tota sit puellæ Virginitas, cum ipsa
volente servetur & tollatur. & resp. Totam
esse virginis quoad inesse: pater enim & ma-
ter nihil faciunt ad virginitatem filiæ, nisi
quod talem procreent filiam, parentum ex
parte esse quoad attinentiam, quia & paren-
tum interest filiæ virginitatem illibatam esse:

ideo fecit hos versiculos Catullus ad Juliam ne fiet refractaria marito suo Manlio, ut pote cui parentes sua jura attinentiæ simul cum dote dederint: ideoque nihil aliud innuere voluit, quam totum jus & dominium quod parentes habuere in filiam, maritum accepisse in uxorem. Cur vero prima pars adscripta fuit matri & non patri, utpote superiori? & Dubium movet, nam si ut ante dictum; maritus totum jus habet in uxorem, cur non etiam primas partes pater habeat in filiam? Possent resp. aliud esse quo ad maritum, & aliud quo ad patrem. Ille totum jus indivisum, & solus habet in uxorem: hic verò divisum & ex parte tantum; cum pars matri, utpote cui cohabitat pater, debeat ex jure naturæ, quo magis matres amant liberos, quam patres. Imo magisque puellas quam pueros, majorique cura observant & custodiunt matres liberos, quam patres: inde fit, cum majus onus in procreando in utero gerendo, pariendoque mater sustineat, prima etiam pars quo ad attinentiam matri adscribitur, inde nullum præjudicium infertur patri, quæ enim sunt matris, primò reddenda sunt matri. Secunda demum pars patri, utpote qui præter agendum, nihil præterea oneris sustinet, adscribitur. Tertia ratio potest esse, quod sæpissimè inferioris gradus res in ordine donantur, quo ex iis major superiorum dignitas

lignitas clucescat. Ideoque hic quo ad attentionem fuitas praelata est, & primus gradus matri, secundus patri, tertia & vera fuitas pfi virgini filiae quo ad inesse, & illis parentibus pars tantum competit: filiae vero totum simile de facto proponitur in l. 1. Cod. de dignitat. lib. 12. ideoque suadet Catullus Juliae se refrageretur, cum parentes suas partes dederunt genero, & ipsamet Julia ad domum mariti deducta, suum quicquid habet, marito obtulerit.

C A P. CXXIII.

Expositio Dicti:

In virginitate vivimus nos gloriosè.

In vera viduitate castè.

In matrimonio publicè.

In concubinato impudicè, licet tolerabiliter.

In stupro damnabiliter.

In adulterio damnabilius.

In incæstu damnabilissimè.

ET dictum illud Baldi in ca. causam de probat. numero 17. In Virginitate, inquit, vivimus nos gloriosè. Quare? num quod ab initio eam nobiscum adterimus, multumque laboris sit eam illibatam conservare? Sic, ex eo enim quod difficilior majorive cum labore conservatur & custoditur.

major gloria existit. Accedit quod Apōstolus 2. Corinth. 7. dicit. *Ea quæ innupta manet, cogitat ea, quæ sunt Domini; accedet can. effatum: Nuptiis terra repletur, Virginitate Paradysus, ut igitur præstat Paradysus terræ: sic major gloria inde oritur, quum facimus ea quæ spectant ad gloriosiora.*

C A P. C X X V.

Expositio Levit. 21. cap.

Pontifex virginem ducet uxorem, viduam autem & repudiatam & sordidam atque meretricem non accipiet.

INter affirmativa Mosaicæ legis præcepta & hoc ex Lev. c. 21. v. 56. legitur. Verum quæ causa, quod Pontifex virginem tantum ducere debeat uxorem? Nonne majus misericordiæ opus in viduam ducendo & meretricem exerceret? nonne secundum Dei præceptum fratris sui defuncti uxorem ducendo viveret? Ratio hæc esse videtur. Cum Deus optimus max. purum imò purissimum Ens sit & immaculatum, à puris quoque cordibus & mentibus coli vult, sis ergo sanctus, quia & ego sanctus sum Dominus, ibid. Per virginem igitur immaculatam puritas mentis, castitas cordis intelligitur. *Com per*

per viduam distractio, per meretricem contaminatio significetur. Ideò virginem ducere tenebatur, & erat allegoria ad Christum unum nostrum summum Pontificem & Ecclesiam virginem & sponsam totam pulchram & immaculatam.

C A P. C X X V I.

De falso credita cohabitatione puellarum in Paradyso à Mahometistis.

A Deo magna semper fuit æstimata virginitas ejusque integritas, ut & *Mahomet in Alkorano cap. 64.* ubi de Paradyso ejusque deliciis refert, formosissimarum puellarum cohabitationem effinxerit. Illic quidem, inquit, credentes accubabunt tapetis sericis, stramentisque purpureis, omnibusque sibi dilectis perpetuò potentur, ducentque puellas formosissimas, ut sunt hyacinthus & Margaritæ, ab hominibus atque diabolis nunquam devirginatas nec menstruatas. Rationem reddit, si ullum oblectamenti in Paradyso genus isthic deesset, beatitudo minimè plena esset. Frustra ergo delitiæ adessent, si voluptas deesset. Verum Christi mysteriis & doctrina qui sumus verè imbuti, scimus longè aliam & majorem ibi voluptatem & læritiam adesse, quàm quæ est in cohabitatione puellarum, quam nullus o

culus vidit unquam, nec auris audiit ulla unquam, ibi enim non amplius nubent aut nuptui tradentur, neque regnum cælorum & beatitudo in cibo & potu consistit, sed gaudium nostrum erit assiduus aspectus faciei, summi Dei laudes & gratiarum actiones, &c. ut satis patet ex sacra pagina. Stultè igitur persuasit Mahometes suis Saracenis corpora glorificata & spiritualia, ut tunc erunt, mundanas istas delicias & præteritas referre & revocare, cum hæc exercitia spiritus animalis sint.

C A P. CXXVII.

Expositio illius Hierem. Thren. i. cap.
Virgines ejus squalida sunt.

Albertus M. in libro de muliere forti exponit de filiabus legis, c. Res §. i. Lit. D. quæ timore & vana intentione non Deo sed laudi serviant timentes vituperari ab hominibus si votum castitatis quod voverunt, irritum facerent, & illæ sunt de quibus hic Hieremias dicit, quia tales semper amaro animo sunt, quia spurcitiâ exercere nō audent, quicquid enim in corpore & habitu castitatis prætendunt, totum per hypocrisim & vanam laudem turpiori stupro exponunt. Istæ sunt virgines fatuæ, de quibus habetur
Matth.

Matth. 25. quarum lampades extinguuntur, veniente Domino ad nuptias. Istæ sunt etiam, de quibus dicit Salomon Prover.

II. *Circulus aureus in naribus suis*, h. e. porcæ, Mulier fatua & pulchra: sicut enim porca circulum aureum stercorei immergit, ita istæ pulchritudinem suam in falsa religione pretendunt, luxuria laudis & hypocrisis impiam & inquinatam reddunt.

C A P. CXXVIII.

Exposit. versic. apud Gothfridum Viterbiensem. Chron. par. 9.

Hunc ego non patiar, dixit Apollo locum. Albis virginibus ulciscar dedecus illud.

Historia est: cùm Brennus profligatis Macedonibus, quasi spolia humana forderent, animum ad Deorum immortalium templum convertit, scurriliter jocus: Locupletes Deos largiri hominibus oportere, statimque Delphos iter vertens prædam religioni, aurum offensæ Deorum præferebat, quos nullis opibus egere, ut qui eas largiri hominibus soleat, affirmabat. Vindex Apollo: *Albis virginibus, inquit, ulciscar dedecus illud.* Quid sit? dum Delphos oppugnaret, terræ motu portio montis Par-

nassi in quo templum Apollinis positum esset, abrupta, Gallorum sternebat exercitum, & confertissimi cuncti non sine vulneribus hostium dissipati ruebant. Insecuta deinde tempestas est, quæ grandine & fulgure saucios ex vulneribus absumsit. Ipse Brennus cum dolorem vulnerum ferre non posset, pugione vitam finivit. Evenitque ut nemo ex tanto exercitu, qui paulò ante fiducia virium etiam Deos contemnebat, vel ad memoriam tantæ cladis superesset, hinc:

*Alpibus ingreditur dux ad Galatas rediturus,
Obruitur nivibus subito casu ruiturus.*

Deperit in nivibus miles ubique suus.

*Albis virginibus tunc ultus Apollo putatur,
Dum mediis albis nivibus dux ipse necatur:
Sic responsa Dei vera videntur ei.*

C A P. CXXIX.

A juvene & cupido credatur reddita virgo.

JUvenis in rebus venereis vix continentes reperiuntur: unde ortus ille versus Gl. in l. si vero. §. si adolescens ff. mandat, quapropter contra eos suspicamur cap. litteris Extr. de præsumt. Aym. Pulchrè cons. 321. lib. 2. Actius de infirmit. lit. I. sum. ult. &c. D. Hieronymus. Impossibile est juvenem vitiiis carnis non

non tentari, quem allegat. *Cároc. de minor. in delict. excus. q. 1.*

C A P. C X X X.

Num verè inter miserabiles personas reponantur virgines?

REponit *Menoch. de arbitr. jud. cas. 66. n. 1. & n. 3.* inter miserabiles ultra infirmos & senes etiam virgines, *Vivius decisi. 65. n. 3. & 5. ut refert Aëtius de infirmit. rubr. 13. num. 5. mihi 31.* Ratio si petatur quæ erit? Num quod sine tutore existant? Num verò quod cuivis suspectæ sint etiam ex unico oculi nictu? Num quod nihil per sese sine suspitione agere queant? Num quod castitatem, qua propius ad Deos accedunt, servant? Quod verum puto. Verum cum castitatis virtus omnes alias superet, & à Dijs summe colatur, non ex eo inter miserabiles personas censerì duco, sed potius exemptas, ut ea ratione iis succurratur. Nam concurrentibus virginibus, cum secundum Aëtium inter miserabiles personas præferatur is qui majori dignus est misericordia, ut inter pauperes pauperior, *ibid. num. 12.* quæ præferenda erit virgo? Cum una non magis virgo fiet quam altera, quia interna virtus est virginitas, ut supra.

C A P

CAP. CXXXI.

An virgo dici queat sterilis?

Virgo quæ diu virgo fuit, sterilis nullo pacto potest dici, cum sterilis Græce *ἀνγερ* dicatur, h. e. infructuosus & infæcundus per privationem; ergo præsupponitur potentia, quæ quidem potentia concipiendi non est naturaliter in virgine quamdiu virgo perseverat. Ideoque præsumptio illa, quo ad partus suppositionem, si mulier, quæ dicatur peperisse, diu fuit sterilis, de qua Soc. Iun. in cons. 90. n. 19. vers. *adest etiam*. lib. 2. & Boss. de partu supposito n. 12. vers. & ita videtur. & Mascard. concl. 1152. receptissima. n. 9. vers. *alia etiam præsumptio*; & Menoch. præf. 24. n. 11. vers. *Secunda est conjectura*, nullius est momenti in ea quæ diu fuerit sterilis, quæ diu fuerit virgo. Dicit Polyd. Ripa in tr. de nocturno tempore rubr. 162. n. 9. 10. 12. 13. 14. 15. & quidem duplici de causâ, quarum ea est prior, quia diu virgo non dicitur diu fuisse sterilis, atque ideo si longo tempore virgo perseverans tandem viro subjiciatur, inde potius prægnans surrexisse præsumitur quàm partum supposuisse.

CAP.

CAP. CXXXII.

Cui sexui annumerandus Hermaphroditus?

R Esp. *Ulpianus in l. quæritur 10. ejus sexus æstimandus qui in eo prævalet. ff. de stat. hom. quod si magis incalescit in exu masculo. pro masculo habendus. fac. dictum Bald. in l. fin. C. de suis & legit. ubi vult quod Hermaphroditus si magis incalescit in masculino, potest succedere in feudo. ad id ac. dictum Bald. in d. l. quæritur, quod si Hermaphroditus magis prævalet in masculino, tunc excludit foeminam, stante statuto, quod masculis extantibus foeminæ non succedant, hoc idem tenet Baptista de S. Blasio in r. de arbitr. q. 6. in fin. Sed quid erit dicendū, uterque sexus æqualiter apparet in eo, ita quod non potest judicari, qui sexus magis prævaleat? Resp. Quia sexus masculinus præsumitur magis potens, argum. leg. si fuerit. §. fin. ff. de rebus dubiis. Item, quod quis masculus, est magis dignum, leg. in multis. §. de statu homin. §. singularum Instit. de rer. divis. Angelus tamen in leg. de quib. col. 3. §. de ll. dicebat: quod Hermaphroditus, asserit prævalere in masculino, debet id probare, quando vult excludere foeminam*

nam à successione stante statuto. Sed advertendum, quod dictum Angeli procedit, quando venit ad exclusionem alterius, & sic foeminae: unde dicendum, secundum *Guilhel. de Cuneo, & Alber. in dict. leg. quæritur*, quod totum stat in electione Hermaphroditi, qui optimè cognoscit in quo sexu sit magis potens, & quo velit uti, & illo utatur quem magis in se prævalere sentit, & cum agatur de conscientia sua, & nullus ita bene scit sicut ipse, unde debet stari electioni suæ. not. in §. sed istæ inst. de act. & in l. 1. junct. l. viduæ C. de nupt. hoc *Bapt. de S. Blasio in d. tract. de arbitr. q. 6. M. Ant. Blancus de compromiss. q. 2. n. 40.*

CAP. CXXXIII.

Scorpio non tam citò foeminas ladic ac virgines.

TRadit *Barthol. Anglicus de propriet. rer. lib. 18. cap. 96.* læthali ictu percutere Scorpiones virgines, quando eas feriunt, similiter & foeminas, sed non tam cito. *Plinius lib. 11. c. 26.*

CAP.

C A P. CXXXIV.

Apes non icipiunt virgines.

T Radit *Andreas Picus in tractatu de Apib.*
p. 2. c. 3. Apes adversari impuris &
Venereis hominibus. Item, mulieres
menstruatae debent sibi cavere ab accessu
pium: nam secundum naturam suam im-
ellit mel sanguinem in homine, & si talis
ut vulneratus non abeat, mortem expulsio-
ne sanguinis infert, p. 4. c. 1. num. 1. Ratio-
nem adfert idem p. 1. c. 1. Inter omnia ani-
mantia terrae mixtionis exsortes sunt apes,
inde impuritatem in hominibus statim pro-
bant, eosque severiter oderunt.

C A P. CXXXV.

De virgine serpenti adamata.

Scribunt historici serpentes deprehensos
Sesse aliquando amafios puellarum, omnia-
que & amoris & nequitiae signa praebuisse.
Extat memorabile exemplum apud Plutar-
chum de serpente, qui *Aetolae* cujusdam vir-
ginis amore captus noctu eam adire suetus,
puellae corpori circumfusus, hac atque illac
illa-

illabens, illam nunquam, neque ultro, neque invitus lædebat, opportuneque sub diluculum recedebat. Quod quum ii, quibus puella curæ fuit intellexissent, eam alio migrare compulerunt. Serpens per triduum & quadriduum non adesse, sed diligenter accurateque circumire, illam quæritans, quam ubi mox invenit, casu illi obviam factus, non uti solitus erat, mitis & blandus, sed asper & horridus in eam insiliit, manibusque primum spira ad corpus astrictis, caudæ residuo fœmora flagellabat, levem quidem iram præ se ferens, sed quæ licet indulgentia aliqua permixta esset, castigationem tamen aperte demonstraret. Ex hoc constat non sine causa serpentes veteribus Symbolum fuisse salacitatis & procacitatis. Hinc & Hebræi omnes consentiunt, Diabolum Deo permitte plurimum in genitalia & concupiscentiam posse, dicentes allegoricè, Sathanam à serpente ferri. Serpente verè *ἀντισειξῶς* voluptatem quæ in ventrem incumbit significari, *Philo* & Hebræi tradunt. Unde *Araxam* famosæ libidinis fœminam cujus *Diodorus* meminit libr. 3. fingeant fuisse semiviperam, humana videlicet forma umbilicotenus, reliqua viperina.

CAP. CXXXVI.

De Aquila virginem adamante.

EXemplum inducitur cujusdam *Aquila* à pulcherrima virgine educatæ apud Seston urbem, quæ quidem p̄missa à puella libero cœlo, gratias quotidie ei referebat, aves enim primo deinde venatus sedulo aggerebat. Atqui quum contigisset virginem mortuam efferri, gemebunda subsistit aquila, postremo in accensum rogi se mittens cum puella simul conflagravit. Hujus rei testimonium affert Plinius, ne videatur res ficta & sine authore esse, Fr. Patricius de regno lib. 3. t. 7. de aucupio, &c.

CAP. CXXXVII.

Cur buffo addatur virgini?

TRadit Erasmus in colloq. peregrinatio religionis ergo, Buffonem addi virgini. Ratio est, quia hæc spurcitiem omnem, virulentiam, fastum, avaritiam, & quicquid est terrenarum cupiditatum, vicit, calcavit & extinxit.

CAP.

C A P. CXXXVIII.

De imaginibus facierum virginis, earumque virtutibus.

SUnt in Zodiaco imagines sex atque triginta, juxta numerum facierum, de quibus, quod ait Porphyrius, scripsit olim Teucer Babylonius vetustissimus Mathematicus, post quem scripserunt de illis etiam Arabes. In prima facie virginis ascendit figura puellæ bonæ, & vir jaciens semina, & significatio ejus est congregandi divitias, dirigendi victum, arandi, seminandi & populandi. In secunda facie ascendit vir niger, indutus ex corio, & vir habens comam, & tenens oculos, & significatio eorum est ad lucrum & congregationem substantiæ, & ad avaritiam. In tertia facie ascendit mulier alba & surda, sive homo senex, innixus baculo, & significatio ejus est ad debilitatem & infirmitatem, & damnamentum membrorum, & ad destructionem arborum, & depopulationem terrarum.

CAP.

CAP. CXXXVIII.

*Num virgines puella uniusmodi vestimentis
cum adolescentibus juvenibus indutæ
agnosci queant ?*

CUM ex sexus discrimine ejusque prævalentia solummodo discerni puellæ à pueris queant, argum. l. *queritur. ff. de at. hom. ex vestitu* haud agnosci poterunt ; argum. l. *item apud Labeonem 15. §. si quis virgines. ff. de injur.* qualisquisque enim extrinsecus videtur, talis judicari potest, leg. 50. f. *locat.* Verùm sapientissimus ille Rex *Salomon* novum, eumque naturalem agnoscendi modum reliquit. Nam inter alia admiranda sapientiæ opera, regina *Æthiopum* *Ni-aula Sabæa*, cum *Salomonem* tentaret, tiam hujusmodi quiddam excogitavit. Fortissos aliquot pueros, tam mares quam fæmelas uniusmodi vestitu & eadem tonsuratum exornasset, *Salomoni* eos exhibuit, triusque sexus discrimen in his ut indicaret, ostulans. Tum ille, jussis pueris facies suas blue re, naturam in utrisque suam deprehendit, quum mares quidem viriliter vultus suos ricarent, fœminæ verò molliter ac delicatè. Illa verò obstupescens, inquit : *Majora vidi, quam auditu acceperim.* Refert *Michaël Glycas*

Glycas annal. part. 2. cap. Unde mos imponendi iis, qui ad munus aliquod per suffragia deliguntur, inolevit. Similem ferè & recentiorum commentatur Henricus Cornelius Agrippa in oratione de præcellenta sexus fœminei. De lavatione manuum juvenum aquam turbidam fieri, ex lavatione verò puellarum, semper puram manere.

C A P. CXL.

De Minervalibus sacris, & pugna virginum.

QUOD ad bellica fœminarum studia attinget, Herodotus author est Machlyes & Auses circa Tritonidem habitare, quorum puellæ Minervali sacro velut in turmas divisæ, fustibus sese & lapidibus incessant, fassæ se patrium morem servare. Tum si quæ vulneribus occubuerint, eas negari virgines fuisse, quæ omnium optima fortissimaque judicata: sed eam Græco armorum apparatu & crista Corinthia in currum sublatam circa paludem multo suorum favore subvehi.

Sabell.

F I N I S.

